

<http://jss.usch.md/>

ISSN 2345-1858

E-ISSN 2345-1890

***Buletinul Științific
al Universității de Stat
„B. P. Hasdeu” din Cahul:
Științe sociale***

***The Scientific Journal
of Cahul State University
„B.P.Hasdeu”: Social Sciences***

Plăța Independenței 1,
Cahul, MD-3909
Republica Moldova

tel: (373 299) 2.54.85
<http://jss.usch.md>

**Volume XVIII, No. 1
2024**

<http://jss.usch.md/>

ISSN 2345-1858
E-ISSN 2345-1890

***Buletinul Științific
al Universității de Stat
„B.P. Hasdeu” din Cahul:
Științe sociale
Ediție semestrială***

***The Scientific Journal
of Cahul State University
"B. P. Hasdeu":
Social Sciences
Semestrial edition***

***XVIII, No 1
2024***

Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul: Științe Sociale este indexat în următoarele baze de date:

The Scientific Journal of Cahul State University “Bogdan Petriceicu Hasdeu”: Social Sciences is indexed in the following databases:

1. **CEEOL** (Central and Eastern European Online Library GmbH)
<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=2503>

2. **DOAJ** (Directory of Open Access Journals)
<https://doaj.org/toc/2345-1890>

3. **ROAD** (Directory of Open Access scholarly Resources)
<https://portal.issn.org/resource/ISSN/2345-1890>

4. **OAJI** (Open Academic Journals Index)
<https://oaji.net/journal-detail.html?number=9552>

5. **DRJI** (Directory of Research Journals Indexing)
<http://olddrji.lbp.world/JournalProfile.aspx?jid=2345-1890>

6. **HeinOnline**
<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/schulss2020&div=2&id=&page>

7. **ERIH PLUS** (European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences)
<https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/erihplus/periodical/info?id=504625>

8. **IBN** (National Bibliometric Instrument)
<https://ibn.idsi.md/ro/buletinul-usbphc-ss>

Potrivit Deciziei Consiliului de conducere al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare nr. 17 din 24 februarie 2023 Buletinul Științific al Universității de Stat „B. P.Hasdeu” din Cahul: Științe Sociale a fost inclus în **lista publicațiilor științifice de tipul B**, pentru un termen de 4 ani la profilurile: *Științe politice, Științe juridice, Sociologie*, cu recunoașterea numerelor începând cu Nr. 2 (14) din anul 2021.

EDITORIAL BOARD

SCIENTIFIC COMMITTEE:

Ion Guceac, Academy of Sciences of Moldova
Victor Juc, Moldova State University
Gheorghe Cojocaru, Moldova State University
George Cristian Schin, „Dunarea de Jos” University of Galati
Florin Tudor, „Dunarea de Jos” University of Galati
Constantin Solomon, Moldova State University
Aurel Sîmboteanu, Moldova State University
Elena Bulatova, Mariupol State University, Ukraine
Maria Ureche, „1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia
Valentina Cornea, „Dunarea de Jos” University of Galati
Nicolai Trofimenco, Mariupol State University, Ukraine
Ludmila Coadă, Free International University of Moldova
Ion Rusandu, Moldova State University
Lilia Tsiganenko, Izmail State Humanities University
Mirela Paula Costache, „Dunarea de Jos” University of Galati
Luminița Iosif, „Dunarea de Jos” University of Galati
Aurel Octavian Pasat, „Dunarea de Jos” University of Galati
Vitalie Jitariuc, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”
Natalia Saitarlı, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”
Filipov Ina, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”

EDITOR:

Sergiu Cornea, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”

DEPUTY EDITOR:

Polina Lungu, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”

EDITORIAL TEAM:

Irina Pușnei, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”
Elena Mandajî, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”
Ana Niculița, Cahul State University „Bogdan Petriceicu Hasdeu”

COLEGIUL EDITORIAL

COMITETUL ȘTIINȚIFIC:

Ion Guceac, Academia de Științe a Moldovei

Victor Juc, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Gheorghe Cojocaru, Universitatea de Stat din Moldova

George Cristian Schin, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Florin Tudor, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Constantin Solomon, Universitatea de Stat din Moldova

Aurel Sîmboteanu, Academia de Administrare Publică

Elena Bulatova, Universitatea de Stat din Mariupol, Ucraina

Maria Ureche, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Valentina Cornea, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Nicolai Trofimenko, Universitatea de Stat din Mariupol, Ucraina

Ludmila Coadă, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Ion Rusandu, Universitatea de Stat din Moldova

Lilia Tsiganenko, Universitatea de Stat Umanista din Izmail

Mirela Paula Costache, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Luminița Iosif, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Aurel Octavian Pasat, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Vitalie Jitariuc, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

Natalia Saitarlî, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

Filipov Ina, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

REDACTOR:

Sergiu Cornea, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

REDACTOR ADJUNCT:

Polina Lungu, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

ECHIPA EDITORIALĂ:

Irina Pușnei, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

Elena Mandaji, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

Ana Niculița, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

Cuprins

Ionel Constantin MITEA OFICIALI CONSULARI AUSTRIECI ÎN ORAȘE ROMÂNEȘTI DIN REGIUNEA MOLDOVEI: REPERE BIOGRAFICE ȘI PROFESIONALE (1833 – 1923)	7
Artur LEȘCU PĂTRUNDEREA IDEILOR NARODNICISTE ÎN BASARABIA ȘI LUPTA DIRECȚIEI GUBERNIALE A CORPULUI DE JANDARMI ÎMPOTRIVA LOR	44
Radion COJOCARU STABILIREA SEMNELOR SUBIECTULUI CALIFICAT AL INFRAȚIUNII ÎN PROCESUL DE ÎNCADRARE JURIDICĂ	61
Vitalie JITARIUC, Alexandr SECRIER FORME ȘI TIPURI ALE TERORISMULUI – FACTORI DETERMINANȚI ÎN INVESTIGAREA ACTELOR DE TERORISM	75
Vitalie JITARIUC, Cristian TUDURUȚA PARTICULARITĂȚI ALE CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI ÎN CAZUL CRIMELOR DE RĂZBOI ȘI A CRIMELOR CONTRA UMANITĂȚII	89
Dumitru CALENDARI, Daniel CRISTEA TERMENUL DE RECURS ÎMPOTRIVA DECIZIILOR INSTANȚELOR DE APEL – CLARITATEA ȘI PREVIZIBILITATEA LEGII PROCESUAL PENALE	102
Grațian-Daniel GOLOȘIE, Geanina-Ioana BOGLUȚ DIAGNOZA POTENȚIALULUI MANAGERIAL AL INSTITUȚIEI PUBLICE	113
Valentina CORNEA RECENZIE: SÎMBOTEANU, AUREL (2023) <i>ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ: TEORIE, ISTORIE, ACTUALITATE</i> . CHIȘINĂU: CEP USM.	131
Gheorghe POPA RECENZIE: JITARIUC, VITALIE & RUSU, VITALIE (2024) <i>JUDICIAR TRASEOLOGY AND ITS EXPERTISE</i> . BUCUREȘTI: PRO UNIVERSITARIA.	136

Summary

Ionel Constantin MITEA AUSTRIAN CONSULAR OFFICIALS IN ROMANIAN CITIES FROM THE MOLDOVA REGION: BIOGRAPHICAL AND PROFESSIONAL MILESTONES (1833 – 1923)	7
Artur LEȘCU THE PENETRATION OF NARODNIKIST IDEAS IN BESSARABIA AND THE STRUGGLE OF THE GOVERNMENT DIRECTORATE OF THE GENDARMERIE CORPS AGAINST THEM	44
Radion COJOCARU ESTABLISHING THE SIGNS OF THE QUALIFIED SUBJECT OF THE CRIME IN THE LEGAL FRAMEWORK PROCESS	61
Vitalie JITARIUC, Alexandr SECRIER TERRORIST TYPES AND FORMS – DECISIVE FACTORS IN THE INVESTIGATION OF TERRORIST ACTS	75
Vitalie JITARIUC, Cristian TUDURUȚA PARTICULARS OF ON-SITE INVESTIGATIONS OF WAR CRIMES AND CRIMES AGAINST HUMANITY	89
Dumitru CALENDARI, Daniel CRISTEA THE TERM FOR APPEAL AGAINST THE DECISIONS OF THE COURTS OF APPEAL – THE CLARITY AND PREDICTION OF CRIMINAL PROCEDURE LAW	102
Grațian-Daniel GOLOȘIE, Geanina-Ioana BOGLUȚ DIAGNOSIS OF THE MANAGERIAL POTENTIAL OF THE PUBLIC INSTITUTION	113
Valentina CORNEA REVIEW: SÎMBOTEANU, AUREL (2023) <i>ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ: TEORIE, ISTORIE, ACTUALITATE</i> . CHIȘINĂU: CEP USM.	131
Gheorghe POPA REVIEW: JITARIUC, VITALIE & RUSU, VITALIE (2024) <i>JUDICIAR TRASEOLOGY AND ITS EXPERTISE</i> . BUCUREȘTI: PRO UNIVERSITARIA.	136

**OFICIALI CONSULARI AUSTRIECI ÎN ORAȘE ROMÂNEȘTI DIN
REGIUNEA MOLDOVEI: REPERE BIOGRAFICE ȘI PROFESIONALE
(1833 – 1923)**

**AUSTRIAN CONSULAR OFFICIALS IN ROMANIAN CITIES FROM
THE MOLDOVA REGION: BIOGRAPHICAL AND PROFESSIONAL
MILESTONES (1833 – 1923)**

DOI: 10.5281/zenodo.13307389

UDC: 94(436+498+498.7)1833-1923:929

Ionel Constantin MITEA

Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

E-mail: ionel.mitea@ugal.ro

ORCID ID: 0000-0002-8853-8520

Rezumat: În perioada 1833 – 1923, Imperiul Habsburgic (Austro-Ungar) s-a remarcat cu o intensă activitate consulară în orașele românești din regiunea Moldovei, având oficii de reprezentare la Iași, Galați, Botoșani, Focșani, Bârlad, Ismail și Cernăuți. Diplomații care au încadrat aceste oficii erau membri ai unor familii nobile din Imperiu, absolvenți ai studiilor superioare de la Academia Orientală (reputată instituție de la Viena, dedicată pregătirii diplomaților), vorbitori ai mai multor limbi străine și având o bogată experiență profesională pe spații de pe întregul mapamond. Conform principiului referitor la necesitatea unei bune cunoașteri a realităților din țara noastră, se evidențiază și politica de rotație a reprezentanților consulari între oficiile operaționalizate în orașele românești. După încheierea ostilităților din Primul Război mondial, Viena își restrânge activitatea consulară din orașele de provincie românești.

Cuvinte cheie: Austria, reprezentanți consulari, oficii consulare, Moldova, Galați, Iași

Abstract: During 1833 – 1923, the Habsburg Empire (Austro-Hungarian) stood out with an intense consular activity in the Romanian cities of the Moldavian region, having representative offices in Iași, Galați, Botoșani, Focșani, Bârlad, Ismail and Cernăuți. The diplomats posted to these offices were members of some noble families in the Empire, graduates of higher studies from the Oriental Academy (reputed institution in Vienna, dedicated to the training of diplomats), speakers of several foreign languages and having a rich professional experience in the areas of the entire world map. According to the principle relating to the need for a good knowledge of the realities in our country, we must highlight the policy of rotating consular representatives between the offices operationalized in Romanian cities. After the end of the First World War hostilities, Vienna restricted its consular activity from the Romanian provincial cities.

Key words: Austria, Consular representatives, Consular offices, Moldova, Galați, Iași

Introducere

Secolul XIX și începutul secolului XX a fost o perioadă în care s-a evidențiat interesul pregnant al Marilor Puteri pentru potențialul geostrategic și economic al Țărilor Române.

Evenimente relevante din această perioadă istorică (războiul ruso-turc din 1806 -1812; Revoluția de la 1848; Războiul Crimeii – 1856; Unirea Principatelor Române – 1859; Războiul de Independență - 1877 și Marea Unire – 1918), au generat schimbări profunde în spațiul românesc, care a devenit din ce în ce mai atractiv pentru principalii actori de putere ai vremii.

Un important vector de influență occidentală în țara noastră a fost Imperiul Habsburgic (Austro-Ungaria, Austria), care și-a promovat constant interesele la nivelul tuturor regiunilor noastre istorice. În cazul Transilvaniei, aflată în componența sa, Viena și-a impus cu ușurință pârgii de control, exercitate direct la nivelul administrației locale. Pentru celelalte regiuni românești, promovarea intereselor austriece (austro-ungare) s-a făcut prin intermediul a două mecanisme complementare, respectiv cel al reprezentării consulare și al celei economice.

Segmentul de reprezentare economică a fost alcătuit, preponderent, din activitatea din porturile românești a companiilor de navigație austriece Donaudampfschiffahrtsgesellschaft – DDSG și Österreichischer Lloyd - Lloyd Austriac. DDSG a fost cea mai importantă prezență austriacă pe Dunărea românească, încă din anii 1830, păstrându-și volumul bogat de activități specifice până la începutul Primei Conflagrații mondiale. După jumătatea secolului XIX, compania avea agenții toate în porturile românești și deținea un șantier naval la Turnu Severin.

Lloyd-ul Austriac și-a făcut apariția în peisajul navigației românești pe la mijlocul anilor 1840, rămânând până la Primul Război Mondial, cea mai fiabilă legătură dintre porturile dunărene și marile porturi ale lumii (via Istanbul).

Reprezentarea consulară a fost și este un mecanism important prin intermediul căruia, diverse state și-au promovat interesele în România. Dinamica reprezentării consulare a fost un indicator al nivelului de interes al acestor state față de potențialul geopolitic și economic al țării noastre..

Scopul studiului, este acela de a puncta elemente biografice și profesionale referitoare la oficialii consulari austriece care au îndeplinit misiuni specifice în orașe românești din regiunea Moldovei, în perioada 1833 – 1923. În baza analizei acestor reperi și a dinamicii de reprezentare a oficialilor din categoria amintită, vom putea evidenția nivelul de interes al politic și economic al Vienei pentru realitățile din orașe precum Iași, Galați, Botoșani, Focșani, Bârlad, Piatra-Neamț, Ismail și Cernăuți.

Istoriografia care a stat la baza studiului, are ca nucleu, un corpus de documente inedite din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (AMAE), din cuprinsul Fondului - *"Reprezentanți străini în România – Personalul*

Legatiunilor și Consulatelor străine”, organizat pe criterii cronologice în ordine alfabetică a numelor diplomaților străini. Informațiile obținute din această categorie de documente, sunt completate cu cele preluate dintr-o lucrare de specialitate de excepție, referitoare la biografiile ale membrilor corpului consular austriac, scrisă de *Engelbert Deusch*. Aceste două principale categorii de surse, au fost completate și cu alte lucrări de specialitate referitoare activitatea diplomatică și consulară din orașele românești, precum și informații din surse electronice referitoare la acest subiect.

Noțiuni sintetice din sfera reprezentării consulare pentru perioada analizată

Principalul atribut al reprezentării consulare străine a statelor acreditate, a fost și este, protecția propriilor cetățeni aflați pe teritoriul României. Oficiile consulare au avut și o susținută componentă de promovare comercială a intereselor statelor trimițătoare, acesta fiind motivul pentru care activitățile consulare și cele economice erau, de cele mai multe ori, complementare.

Începând cu a treia decadă a secolului XIX și până în a doua decadă a secolului XX, s-a remarcat o dinamică pozitivă a reprezentării consulare austriece în orașe românești (jumătate dintre ele fiind orașe port), acesta fiind și un indicator al creșterii potențialului economic al pieței interne din țara noastră. Oficiile consulare deschise pe teritoriul unui stat, funcționau autonom și se subordonau sub aspect politic Ambasadelor (foste Legatii) din capitala statului pe teritoriul căruia au fost înființate (așa cum se întâmplă și în practica consulară actuală).

Statul acreditant (trimițător) era statul care deschidea un oficiu consular pe teritoriul statului acreditar (primițător). Numirea oficialilor consulari era făcută de Ministerul de externe ale statului trimițător și comunicată autorităților locale prin intermediul Legatiilor (ambasadelor) din București. Autoritățile din România recunoșteau investirea acestora prin acordarea unui „Exequator” de către Casa Regală. În perioada analizată, dinamica de reprezentare consulară în țara noastră, a presupus, uneori, ridicarea sau coborârea nivelului unui oficiu, în funcție de interesele punctuale ale statului acreditant. Astfel, au existat situații în care un viceconsulat devine consulat sau un consulat general era coborât la nivelul de consulat.

Termenul de „gerant”, se referă la faptul că un oficial asigură temporar conducerea unui oficiu consular.

Context istoric

Primele forme de reprezentare consulară ale Imperiului Habsburgic în orașele românești sunt atestate la 1782, în forma agențiilor consulare și a reprezentanțelor economice de la București și Iași. Din rațiuni politice, în perioada 1828 – 1832, Viena și-a retras toți agenții consulari din Principatele

Române.¹ Începând cu anul 1849, autoritățile austriece decid consolidarea rețelei consulare din Principatele Române, odată cu transformarea agențiilor de la București și Iași în consulatate generale. Noua redimensionare a rețelei consulare austriece a presupus operaționalizarea de oficii având diferite ranguri (consulatate generale, consulatate și viceconsulatate, consulatate onorifice și viceconsulatate onorifice), în 15 orașe din toate regiunile istorice ale României, prezentul studiu avându-le în vedere pe cele din regiunea Moldovei.

Reprezentanți consulari austriece în orașe din regiunea Moldovei (1833 – 1923)

În continuare, vom proceda la prezentarea oficialilor consulari austriece care au activat în orașele *Iași, Galați, Ismail, Botoșani, Piatra – Neamț, Focșani, Bârlad și Cernăuți*. Ordinea de prezentare a oficialilor austriece a avut în vedere criteriul cronologic al debutului misiunii acestora în orașele care fac obiectul studiului. Unii dintre aceștia sunt prezentați cu mai multe variante de nume, având în vedere că în documentele din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe acestea apar cu transliterație română sau franceză (majoritatea corespondenței Ministerului Afacerilor Străine din acea perioadă era redactată în limba franceză), iar în lucrările de specialitate, îndeosebi cele austriece, acestea apar în transcrieri originale, specifice limbii germane.

Dimitrije Atanaskovic (Galați, 1833) – S-a născut în 1793, la Karlstadt, Croația și a decedat la 3 februarie 1857, în Saraievo. A absolvit artă și filozofie la Universitatea din Pesta (26 august 1810). Între 1812 și 1814 a fost profesor la liceul din Karlowitz. În 1814, s-a înrolat în serviciul militar având gradul de sublocotenent (specialitatea intendență). În 1817 era consul în Bosnia. În mai 1819 a promovat un examen în limbi străine orientale.² În anul 1833 este numit viceconsul fiind trimis la Galați.³ În 1834, pe când se afla la Galați este ridicat la gradul de consul, iar în 1839 a fost transferat la Belgrad, de unde a fost rechemat în 1842, pentru presupuse simpatii față de opoziția sârbă. În iulie 1847 a fost numit consul la Salonic, iar în februarie 1850 consul general în Bosnia.⁴

Peter Weckbecker (Iași, 1836) - S-a născut în anul 1808 și a decedat la 30

---

¹ Pe larg, în Ela Cosma, *Editing Austrian Consular documents from Romanian Principalities and Serbia (1848 – 1849) – în continuare Austrian documents*, Transylvanian Review, Vol. XXI, nr. 4, 2012

² Engelbert Deusch - *Die effektiven Konsuln Osterreich(-Ungarns) von 1825 – 1918, Ihre Ausbildung, Arbeitsverhältnisse und Biograen* (în continuare, Engelbert Deusch - *Die effektiven*), Bohrlau Verlag Koln · Weimar · Wien, 2017, p.190

³ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe – AMAE - Fond - Reprezenanți străini în România – Personalul Legațiilor și Consulatelor străine”, (în continuare, AMAE - Fond - *Reprezenanți*) dosar 2/Reprez. A1, Nota nr. 68D din noiembrie 1833, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București, f.n

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, 2017, p.190

martie 1871, în Viena. S-a numărat printre fondatorii Academiei Orientale¹. În 1836 este repartizat la Iași, ca vicecancelar. În iunie 1846, era gerant al Consulatului General din Izmir, iar în 1849 avea aceeași poziție la Constantinopol. În 1854 revine la Izmir în calitate de consul general, iar în anul următor a fost numit în aceeași funcție la Beirut, pe care a deținut-o până în 1870.²

Christian Wilhelm Huber (Galați, 1839) – S-a născut la 26 februarie 1804, la Viena și a decedat la 1 decembrie 1871, tot la Viena. Cunoscut lingvist austriac, Huber a studiat limbile engleză, olandeză, daneză, suedeză, islandeză, ebraică, arabă, turcă și persană. După absolvirea de studii juridice și politice la Universitățile din Viena și Padova, a intrat Serviciul administrativ al guvernului din Austria Inferioară. În 1836 era cancelar general al Consulatului din Odessa, iar în 1839 a fost numit consul la Galați. A fost un diplomat de anvergură cu o bună imagine și influență la Viena. La propunerea sa, au fost ridicate la nivelul următor rangurile oficiilor de la Varna, Tulcea, Ruse și Vidin. A fost un susținător fervent al intereselor companiilor de navigație austriece *DDSG* și *Lloyd Austriac*, contribuind la dinamizarea schimburilor comerciale cu resurse din spațiul românesc (valorificarea resurselor lemnoase din regiunile parcurse de râurile Bistrița și Siret și promovarea vânzărilor de produse industriale transilvănene). În 1850 a fost numit consul general Alexandria. În iunie 1851 i se acordă gradul de consul general clasa I. A reușit să obțină din partea viceregele Egiptului, Abbas Pașa (1848-1854), concesiile pentru comerțianții austrieci. Pe perioada șederii în Egipt s-a remarcat cu cercetări în domeniul arheologiei, devenind colecționar de antichități. Mandatul său în Egipt s-a încheiat la 22 noiembrie 1858.³

Alexandru Kiparissi (Galați, 1839) – S-a născut în 1822 și a decedat la 28 aprilie 1889, în Galați. În 1839 a fost numit cancelar la Galați, rămânând la acest oficiu până în 1850, când a fost numit dragoman. În 1871 este înaintat la gradul de viceconsul.⁴

August von Eisenbach, (Iași, 1841) - S-a născut la 11 septembrie 1800, la Graz și a decedat în același oraș la 11 martie 1890, Graz. A absolvit Academia Orientală în 1821. După un post de interpret deținut la Constantinopol, la 4 decembrie 1841 a fost transferat la Iași. În 1849 era numit consul general la Iași, încheindu-și misiunea în capitala Moldovei la 1851.⁵

Victor Edler von Starkenfels Weiss (Iași, 1841) - S-a născut în 1817 și a decedat la 3 decembrie 1886, în Viena. Unul dintre fondatorii Academiei

---

¹ Academia Orientală, instituție de prestigiu din Viena, dedicată pregătirii diplomaților, care mai târziu va deveni Academie Consulară.

² Engelbert Deusch - *Die effektiven*, 2017, p.678-680

³ Ibidem, p.352-354

⁴ Ibidem, p.382

⁵ Ibidem, p. 259

Orientale (1840). În 1840 a fost repartizat temporar la Iași, iar în anul următor la Constantinopol. În 1844 era secretarul Legației Imperiale de la Atena. La 23 ianuarie 1850 era numit consul general la Genova, unde a primit o mustrare (1851) pentru nerespectarea circuitului de informare al Ministerului de externe. În 1853 a revenit la Constantinopol în calitate de consilier de Legație, unde a rămas până în 1857. În vara anului 1868 a refuzat postul de consul general la Tunis.¹

George (Georg) Zotta (Iași, 1841) – A fost gerant al agenției de la Iași în perioada 24 iulie - 23 noiembrie 1841.²

Joseph Ritter Dworzak von Walden (Iași, 1845) - Nu există consemnări privind data nașterii, fiind cunoscut că a decedat la 23 septembrie 1894, la Graz. A profesat în domeniul științelor juridice la Cernăuți, iar în 9 iunie 1845 a fost numit cancelar al Agenției Consulare de la Iași. În 22 ianuarie 1848 se afla la post la oficiul consular din Brăila, iar în 20 octombrie 1868 era consul în Patras. A primit gradul de consul general la 20 octombrie 1868.³

Karl Friederich von Eder (Iași, 1846) - A decedat la 8 februarie 1882. A fost numit la Agenția Consulară de la Iași la 7 martie 1846, iar după câteva luni a fost transferat la Constantinopol, unde a rămas fără întrerupere până în octombrie 1851. În 1852 era numit șef interimar al Legației Imperiale din Atena, funcție pe care a deținut-o până în 1854. În 1855 este numit adjunct al consulului general din București, iar la 19 iulie 1856 a preluat conducerea interimară a acestui oficiu. În perioada 1869 – 1872 a efectuat o misiune la Copenhaga.⁴

Franz Carl Baumgartner (Paumgartner) Johann (Jean) Becke (Galați, 1846) – S-a născut la 31 octombrie 1818, în Kolinec, Boemia și a decedat la 15 ianuarie 1870, în Viena. În 1840 era angajat în magistratură, alăturându-se Serviciului consular în 1846, când a fost trimis la Galați. La finele lui 1849 a fost trimis la Alexandria de unde a fost rechemat în 1850, pe fondul unor suspiciuni de bigamie. În 1852 este transferat la Constantinopol, iar în 1854 a primit gradul de consul. În 1856 a fost din nou numit la oficiul din Galați, ocupând, până în 1861 și poziția de reprezentant la Comisia Europeană a Dunării. La 25 aprilie 1857 era numit șef al oficiului consular din Galați. În 1862 a fost înnobilit cu titlul de cavaler, iar în 1865 ocupa o funcție de conducere în Ministerul Finanțelor. În 1866 a fost ridicat la rangul nobiliar de baron. A publicat lucrări referitoare la căile ferate din Transilvania (*"Despre problema căii ferate transilvănene. Iluminarea liniilor ferate transilvane, 1862 și "Problema căilor ferate transilvănene din perspectiva comerțului exterior austriac, Brașov,*

¹ Ibidem, p.682

² AMAE - Fond - Reprezentanți, dosar 2/Reprez. Z2, "Nota nr. 2294 din 26 mai 1841, adresată de Guvernul de la Viena către autoritățile de la Iași", f.n.

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, 2017, p. 257

⁴ Ibidem, p. 257 - 258

1864”).¹

Ignaz Friederich Von Schaeffer (Iași, 1847) - S-a născut la 28 octombrie 1821, la Viena și a decedat tot acolo, la 17 aprilie 1892. A absolvit Academia Orientală în 1841, iar între 1847 și 1849 a fost repartizat la Iași. În 1849 a fost transferat la Constantinopol, iar între 1851 și 1856 a fost cancelar al oficiului din Alexandria. La 30 iunie a fost numit șef al Consulatului General Onorific din Londra. Între 1871 și 1873 a condus misiunea economică a Vienei de la Londra. Între 1874 și 1877 a fost reprezentant special pentru China, Japonia și Siam, cu reședința la Shanghai. La 27 aprilie 1877 a fost numit consul general la Cairo, iar în 1880 a fost înnobilit cu titlul de baron. Între 1881 și 1886 a fost trimis la Washington, după această misiune fiind pensionat.²

Carl Dragoritsch (Iași, 1849) - S-a născut în 1816 și a decedat la 19 iunie 1889. Și-a început activitatea profesională ca stagiar într-un cabinet de avocatură, ulterior devenind greșier și judecător la Judecătoria Cernăuți. În 1849 se alătură Ministerului de Externe, fiind numit gerant al Consulatului General din Iași (9 noiembrie 1849 - 3 decembrie 1850). În 1857 era numit la Consulatul din Brăila, iar la 20 mai 1868 transferat la Ruse.³

Adolph Ritter von Schulz (Iași, 1849) - S-a născut la 1 ianuarie 1827, la Viena și a decedat în același oraș la 22 septembrie 1912. A absolvit Academia Orientală în 1849, fiind repartizat în același an la Iași. În anul următor, 1850 a fost transferat la Constantinopol, unde a lucrat până în 1853 când a fost mutat la Beirut. Între 1856 și 1859 a lucrat la Salonic, de unde a revenit la Beirut. În mai 1864 obține gradul de viceconsul și este transferat la Port Said. În anul 1869 era consul la Vidin.⁴

August Lenk von Wolfsberg (Galați, 1849) – S-a născut în anul 1821, la Bratislava și a decedat la 31 ianuarie 1889, în Vien. A absolvit studii juridice și politice, ocupând funcții la Ministerul de Finanțe (1848) și Ministerul Comerțului (1849). Avea competențe lingvistice în germană, franceză, italiană și noțiuni de portugheză, spaniolă și maghiară. La 13 aprilie 1849 est numit cancelar la Galați. A fost transferat la Vidin la 28 martie 1851. În 1859 a fost promovat la gradul de consul. În 1860 era consul în Ierusalim, obținând gradul de consul general în 1863. În 1864 a fost transferat la Salonic, iar în 1866 a fost numit consul general în Serbia.⁵

Stephan Szinvel (Iași, 1850; Botoșani, 1861) – a efectuat stagiul militar în 1848. La 11 august 1850 conducea Consulatul General de la Iași, iar din 1861 a fost numit la Viceconsulatul din Botoșani (subordonat oficiului din Iași). În 1873

---

¹ Ibidem, p.198

² Ibidem, p. 578-579

³ Ibidem, p. 253 - 254

⁴ Ibidem, p. 590

⁵ Ibidem, p.424-425

revine la Iași în calitate de gerant, iar în martie 1882 preia conducerea Viceconsulatului de la Botoșani.¹

Leopold Ritter Walcher von Molthein (Galați, 1853) – S-a născut la 29 noiembrie 1824, în Viena și a decedat la 21 mai 1911, în capitala austriacă. A primit gradul consular la 1 aprilie 1850, în mai fiind repartizat la Consulatul General din Leipzig. În anul următor a fost transferat la Consulatul General din Izmir. La 8 iulie 1853 a devenit cancelar al oficiului din Galați, iar în 1856 a ocupat aceeași funcție la Alexandria. În 1867 era gerant al Consulatului din Palermo și în 1869 a fost avansat la gradul de consul general. În 1871 era consul general la Paris.²

Ferdinand Micksche (Galați, 1850; Iași 1884) - A decedat la 2 aprilie 1898, la Constantinopol. Absolvent de științe politice și juridice, a fost repartizat la Galați în 1850 (martie 1850). În august același an a fost transferat la Izmir. În ianuarie 1859, se afla la Constantinopol, unde și-a primit gradul de consul (21 mai 1860). În februarie 1881 a fost înaintat la gradul de consul general, iar la 18 decembrie 1884 i s-a încredințat conducerea interimară a oficiului de la Iași, unde l-a înlocuit pe *Cavalerul de Schlik*, numit la post în Barcelona.³ A deținut funcția de la Iași până în 21 februarie 1887. În decembrie 1892 a fost transferat la Beirut. De-a lungul carierei sale consulare, a fost subiectul mai multor scandaluri, legate atât de "povești amoroase" cât și de comportamente reprobabile față de comunitatea austriecilor din localitățile unde a îndeplinit misiuni.⁴

Carl von Kwiatkowski (Galați, 1854) – S-a născut în 1830, în Galiția și a decedat în 1905. Absolvent de științe juridice a fost repartizat la Galați la 13 octombrie 1854. Cunoștințele de limbă turcă l-au recomandat pentru un post la Salonic (3 iunie 1859). În 1863 revine la Galați în postul de cancelar. În septembrie 1864 este numit viceconsul la Galați, iar în 1870 a primit gradul de consul. În 1879 era consul la Ruse, iar în 1886 a primit gradul de consul general. La 12 aprilie 1888 a fost numit șef al oficiului din Amsterdam. La 8 martie 1889 a fost avansat la gradul de consul general și la 21 martie 1891 a fost numit șef al oficiului din Ierusalim. În 1894 i-a fost încredințată conducerea Consulatului General din Marsilia.⁵

Julius von Jaxa-Dembicki (Galați, 1855) – S-a născut în 1829 și a decedat la 17 februarie 1893. A studiat filozofia și a urmat cursuri militare la Școala de cadeți. A participat la bătălia de la Novara (martie 1849), primind Medalia de argint pentru vitejie și gradul de locotenent. În 1855 era agent al companiei de

---

¹ Ibidem, p.648

² Ibidem, p.673-674

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. M2, "Nota nr. 7599 din 27 decembrie 1886, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n.; Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.455 - 456

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.455 - 456

⁵ Ibidem, p.413-414

navigație *DDSG*, fiind numit și funcționar în cadrul oficiului consular de la Galați. În 1856 a renunțat la funcția de la *DDSG*. Între 1857 – 1858 a fost secretar la sediul Comisiei Europene a Dunării din Sulina. Avea cunoștințe lingvistice de germană, poloneză, cehă, română, italiană și franceză.¹

Rudolf Oskar Godel-Lannoy (Iași, 1855) - S-a născut la 17 aprilie 1814 și a decedat la 13 august 1883. A condus cancelariile oficiilor consulare din Alexandria (1840) și Constantinopol (1846). La 9 octombrie 1855 a fost numit Consul General și agent diplomatic pentru Moldova, cu sediul la Iași. Anterior numirii la Iași, a efectuat o misiune temporară la Beirut.² În luna august 1861, a notificat autoritățile române cu privire la plecarea sa în concediu, atribuțiile fiindu-i preluate de *Gerard Chiari*.³ La 2 ianuarie 1863 a fost numit consul general la Belgrad.⁴

Johann Hanswenzel (Jean Hanswezel) (Iași, 1856; Galați, 1859) - A decedat la 9 februarie 1892, Brăila, nefiind consemnări privind anul nașterii. În 1856 era viceconsul la Iași, iar în 11 iunie 1859 a fost numit consul la Galați. În 1863 a fost numit consul general la Izmir, iar la 15 septembrie 1864 a revenit în aceeași funcție la Iași. În 1869 a preluat conducerea interimară a oficiului de la Brăila, fiind numit în 1877 șef cu atribuții depline la acest oficiu.⁵ În anul 1889, încă îndeplinea funcția de șef al oficiului consular austriac din Brăila.⁶

Josef von Schnell (Galați, 1856) – S-a născut la 21 noiembrie 1822, la Innsbruck și a decedat la 30 decembrie 1863, în Alexandria. A fost numit atașat consular în 1853 după angajarea sa în Ministerul Comerțului. În 22 august 1856 a fost numit cancelar la Galați, de unde s-a transferat în 1857 la Constantinopol.⁷

Gerhard Ritter von Chiari, (Galați 1857; Iași 1859) - S-a născut la 1827 și a decedat la 22 noiembrie 1901, la Trieste. A absolvit dreptul urban și rural la Salzburg (10 octombrie 1849). A promovat examenul de atașat consular în decembrie 1851. În 1853 a fost trimis în misiune la Consulatul General din Alexandria. În aprilie 1857 era transferat la Consulatul General de la Galați, iar la 11 iunie 1859 era numit consul general la Iași. Cariera sa consulară a mai inclus misiuni în următoarele orașe: Ancona (1866), Salonic (1874), Ruse (1879), Edirne (1891, șef al oficiului).⁸

Paul Kornbach (Iași, 1857) - S-a născut la Lvov în 1820 și a decedat la 27

---

¹ Ibidem, p.365-366

² Ibidem, p. 288

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, , dosar 2/Reprez. G4, *Nota nr. 1137 din 27 august 1861, transmisă către MAS de Consulatul General al Austriei la Iași*, f.n.

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*,, p. 288

⁵ Ibidem, p. 320

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H13, *Nota nr. 4690 din 24 octombrie 1889, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*, f.n.

⁷ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, 2017, p.587

⁸ Ibidem, p. 229 - 230

februarie 1881. De profesie lingvist, era vorbitor de germană, poloneză, italiană, franceză, română și engleză. În anul 1850, a fost numit al doilea interpret al Consulatului General din Iași. Pe fondul unor probleme de sănătate, în 1853, a revenit la Viena. În anul 1857 a fost trimis din nou la Iași, în aceeași poziție. În 1869, a fost transferat la București, iar în 1877 la Brăila.¹

Paul Dichlich (Ismail, 1857). La 26 mai 1857, a fost numit gerant al Viceconsulatului din Ismail”, ocupând această funcție până în aprilie 1861.²

Rudolph Edler von Wittinghausen Filek (Iași, 1859) - S-a născut în anul 1826 și a decedat la 14 octombrie 1881, în Paris. A efectuat un stagiu la Direcția de Finanțe din Boemia (10 mai 1849 - 22 august 1854), începându-și cariera consulară la Salonic. La 22 august 1856 era repartizat la Consulatul din Brăila, iar la 13 iunie 1859 a fost transferat la oficiul din Iași. În 1861 a fost numit într-o funcție similară la Constantinopol, iar în 1864 a condus cancelaria Consulatului General din Alexandria. În 1869 a primit aceeași funcție la București, iar în anul următor a fost detașat la Suez. De la Suez, a revenit la Iași, în anul 1871, în calitate de consul. La 24 august 1873 a fost transferat la Brăila. În 1875 se afla la post la Edirne, iar în 1876 la Alexandria. Între 1878-1881 a fost Consul la Cardiff. Pe perioada ultime șederi la Iași (1871 – 1873), s-a remarcat cu un „scandal” legat de relația pe care o avea cu o minoră din localitate, pe care în 1875 a vizitat-o de mai multe ori, aflându-se la post în Edirne. Această situație i-a atras muștrări din partea Ministerului de Externe de la Viena.³

Konstantin Jenia (Iași, 1859) - A decedat la Iași în 13 septembrie 1882. Între 16 octombrie 1848 - 22 februarie 1859 s-a aflat în serviciul militar activ. În februarie 1859 a fost repartizat la Iași. În 1873 a primit gradul de consul clasa a II-a, iar în aprilie 1878 consul clasa I.⁴ A avut una dintre cele mai longevive misiuni la Iași (23 de ani).

Nestor Muika (Iași, 1859) - A efectuat serviciul militar până în noiembrie 1850. A fost numit cancelar la Iași, în 22 februarie 1859, funcție pe care o îndeplinea și în februarie 1873. Era vorbitor de germană și română (posibil de etnie română).⁵

Gustav Friederich Von Kosjek (Galați, 1859) – S-a născut la 17 august 1838 și a decedat la Atena în 1 februarie 1897. Unul dintre fondatorii Academiei Orientale, a promovat examenele acestei instituții în 1859. La 2 noiembrie 1859 a fost numit la Galați, de unde a fost transferat la Constantinopol (11 decembrie

¹ Ibidem, p. 393

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. D5, *Nota nr. 6989 din 6 mai 1857, transmisă către MAS de Consulatul General al Austriei la București*, f.n.

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 264; AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. V4, ”*Nota nr. 10268 din 7 noiembrie 1871, adresată de Legația Austriei la București către MAS*”, f.n.

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 367-388

⁵ Ibidem, p.470

1859). A fost delegat Congresul de la Berlin din 1878, iar în octombrie același an a fost trimis consilier la Legația din Constantinopol. În 1880 a fost ridicat la rangul nobiliar de baron. În decembrie 1881 a fost numit agent diplomatic și consul general la Cairo, iar în 1883 era la Teheran. Între 1887 -1897 a îndeplinit misiuni specifice la Atena.¹

M. Abramich (Ismail, 1861). A fost atașat consular la Ismail, în perioada aprilie 1861 – mai 1864.² După plecarea de la Ismail, a fost transferat la Constantinopol.³

Alexander Edler von Spinsio (Galați, 1862) – S-a născut în 1834 Milano și a decedat la 13 octombrie 1873, în Salzburg. Din 1859 a lucrat sistemul judiciar. Era vorbitor de germană, italiană, franceză și engleză. La 17 ianuarie 1862 era repartizat la Galați. În 1864 a fost transferat la Alexandria, iar în 1865 la București. În 1869 era cancelar la Odessa, iar în anul următor a fost transferat la Londra.⁴

Ferdinand Haas (Iași, 1863) – S-a născut în 1820, la Praga și a decedat la 8 ianuarie 1868, în Bosnia. A absolvit studii juridice și politice. Pentru câțiva ani a fost la Constantinopol, unde a învățat perfect limba turcă. A îndeplinit misiuni consulare în Marea Britanie și Grecia (1850). La 8 martie 1858 a fost numit consul la Ruse, iar ulterior, în 1863 fost numit la conducerea oficiului din Iași.⁵ În 1866 a fost numit consul general la Sarajevo pe 27 noiembrie.⁶

Josef (Joseph) Yernich (Ismail, 1864). A preluat conducerea oficiului de la Ismail în anul 1864, înlocuindu-l pe *M. Abramich*.⁷ În luna decembrie 1907, a informat Prefectura județului Ismail, că a fost ridicat la gradul de viceconsul.⁸

Isidor Ritter von Zotta (Iași, 1865; Galați, 1870) – S-a născut la 16 februarie 1834, la Cernăuți. A urmat studiile liceale în orașul natal și studii juridico-politice la Universitatea din Lvov (1859). În 1863 a devenit judecător. În 1864 a fost numit la Consulatul General de la Iași, însă, datorită unor probleme medicale și-a preluat postul abia la 1 mai 1865. În 1863 a fost numit viceconsul la Brăila. La 31 mai 1869 este numit cancelar la Iași, iar în anul următor, la 16 august 1870, a fost transferat la Galați. În mai 1871 era numit viceconsul la

---

¹ Ibidem, p.394-395

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. A7, *Note nr. 732, 733 și 734 din 22 aprilie 1861, transmisă de MAS către Ministerele de Interne, Justiție și Finanțe*, f.n

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. Y1, *Nota nr. 6367 din 20 mai 1864, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n.

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.614-615

⁵ Ibidem, p.307 – 308; AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H1, *Nota nr. 5145 din 7 iulie 1863, transmisă către MAS de Consulatul General al Austriei la București*, f.n

⁶ Engelbert Deusch - *Die effektiven* Ibidem, p.307 - 308

⁷ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. Y1, *Nota nr. 6367 din 20 mai 1864, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n.

⁸ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. Y2, *Nota nr. 6439 din 12 decembrie 1870, transmisă către MAS de Prefectura Județului Ismail*”, f.n.

București, fiind gerant al acestui oficiu în perioada 26 iunie - 14 octombrie 1872. În iulie 1873, a părăsit postul de la București preluând funcția de judecător la Tribunalul Regional din Cernăuți.¹

Richard Ritter von Franceschi (Galați, 1865) – S-a născut la 7 iunie 1832, la Bournabat lângă Izmir și a decedat la 6 august 1880, în Izmir. A absolvit Academia Orientală (1857). În iulie 1865a fost numit cancelar la Galați, funcție pe care a deținut-o până în iulie 1869, când a fost numit viceconsul la Constantinopol. În septembrie 1869 este transferat la Alexandria, în anul următor fiindu-i acordat gradul de consul. În 1879 a devenit consul general la Plovdiv.²

Carl Friederich Wolfarth (Iași, 1866) – S-a născut la 5 iunie 1823 și a decedat la 9 octombrie 1911, în Viena. Absolvent de științe politice (1847), a obținut gradul de locotenent în urma efectuării stagiului militar (1848). În 2 aprilie 1852 era cancelar la Consulatul General din Odessa. În martie 1857 a fost transferat la Consulatul General din Varșovia, în aceeași poziție de cancelar. În 1865 era înnobilit cu titlul de cavaler, iar în anul următor, 1866, a fost numit la conducerea oficiului din Iași. A încheiat misiunea la Iași în data de 28 aprilie 1869, fiind transferat consul general la Ruse.³

Gustav Ritter von Oesterreich (Galați, 1867) – S-a născut la 9 decembrie 1834, în Brezow, Galiția, și a decedat la 29 mai 1911, în Viena. A absolvit Academia Orientală (1858), fiind repartizat la Sarajevo la 3 noiembrie 1858. La 2 noiembrie 1859 era transferat la Brăila, în iulie 1860 devenind cancelar al acestui oficiu. În perioada septembrie – noiembrie 1861 a fost repartizat la Constanța, iar în 1867 la Galați, unde a stat până în 1869. În 1869 era mutat la Izmir, atribuindu-i-se gradul de viceconsul. În 1871, era consul la Ierusalim, iar în 1873 la Constantinopol, unde a îndeplinit misiuni specifice până în iulie 1882. În perioada 19 septembrie 1882 - 1 iulie 1883 s-a aflat la Danzig. În 1883 a fost înaintat la gradul de consul general clasa a II a, fiindu-i încredințate simultan funcțiile de consul general adjunct la Paris și director al biroului comercial al Legației Imperiale din capitala Franței. În 14 decembrie 1893 a primit gradul de consul general clasa I.⁴

Oskar Ritter von Montlong (Iași, 1869) - S-a născut la 12 aprilie 1829, în Rottenburg și a decedat la 16 aprilie 1897, în Viena. În 1852 era funcționar la Consulatul General din București, iar în 1859 a fost transferat la Constantinopol, unde a lucrat până în iulie 1860. În 18 septembrie 1862 a fost numit cancelar la București, fiind transferat la Alexandria, în mai 1866. În martie 1867 a fost numit

¹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.711-712

² Ibidem, p.276

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.696 – 697; AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. V3, "Nota nr. 1611 din 16 februarie 1867, adresată de Consulatul General al Austriei la București către MAS", f.n.

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 479-480

la Paris în aceeași calitate, 22 martie 1867. În 1867 a fost trimis la Consulatul general din Frankfurt pe Main, iar în 1868 a devenit viceconsul la Brăila. În 1869 a fost numit consul la Iași. În 1871 era numit consul general și trimis la Ruse. În timpul războiului clădirea consulatului austriac din Ruse a fost distrusă, oficialul refugiindu-se către Varna. Pentru informările sale foarte detaliate pe timp de război a fost decorat de autoritățile de la Viena, iar în 1878 a fost înnobilit. În 1884 era consul general la Marsilia, primind o mustrare pentru o activitate de informare superficială.¹

Cajetan Zagorski (Iași, 1869) - S-a născut la 3 mai 1831, în Galiția, Polonia și a decedat la 28 iunie 1898, în Viena. A studiat dreptul la Universitatea din Viena, după absolvire fiind încadrat la Ministerul Justiției (1855). Era vorbitor de poloneză, germană, engleză, franceză și italiană. La 28 iulie 1861 a fost numit cancelar al Consulatului General Imperial din Varșovia. În 1869 era cancelar la Consulatul din Iași, între 1871 și 1879, a condus Viceconsulatul Imperial de la Turnu-Severin, iar în 1879 a fost transferat la Vidin. Pe perioada exercitării mandatului de la Turnu-Severin, asupra sa au planat suspiciuni de corupție, constatându-se acumularea unor sume importante de bani (80.000 de guldeni). De asemenea, i-au fost imputate și comportamente neprincipiale față de comercianții austrieci din oraș și reprezentanții companiei de navigație DDSG. În 1882 a fost înaintat la gradul de consul.² În anul 1889, a fost desemnat să preia temporar atribuțiile lui *Johann Hanzwezel*, șeful oficiului din Brăila, care a efectuat un concediu de patru săptămâni în țara natală. În perioada exercitării acestor atribuții, s-a îmbolnăvit fiind necesară înlocuirea sa cu viceconsulul *Alois Currellich*.³

Friedrich Carl Cariniani, (Iași 1870; Galați 1871) - S-a născut la 9 ianuarie 1830, la Câmpulung (Țara Românească) și a decedat la 1 Decembrie 1901. A absolvit liceul german din Graz, iar ulterior științe juridice și politice la Universitățile din Viena și Graz (3 aprilie 1851). În 1859 este repartizat la Consulatul General de la Izmir, iar între 1860 și 1862 îndeplinește funcții consulare la București. În septembrie 1862. În 1869 se afla la post în Alexandria, Egipt. La 28 octombrie 1870 ajunge la Consulatul general de la Iași, iar între 3 ianuarie – 22 aprilie 1871 a îndeplinit o misiune temporară la Galați.⁴

Alexander von Mayercsak (Iași, 1871) - A decedat la 5 martie 1890, la Genova, nefiind consemnări privind data nașterii sale. A absolvit științe juridice și politice, efectuând o stagiatură la Tribunalul din Bratislava. A obținut gradul

---

¹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 462-463; AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 1/Reprez. H4, Raport nr. din 12/24 iulie 1879, adresat conducerii MAS, f.n

² Engelbert Deusch - *Die effektiven*, 2017, p. 706 - 707

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H13, Nota nr. 5019 din 12 noiembrie 1889, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București”, f.n.

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 227 - 228

de atașat consular în ianuarie 1871, fiind trimis la post la Iași, în 27 iunie 1871. La 21 mai 1872 a fost avansat la gradul de viceconsul. În 1877 era transferat de la Iași la Brăila, iar în 1882 a fost trimis la Genova. Începând cu 22 decembrie 1884 a lucrat la Departamentul consular din Viena.¹

Emil von Filtsch, (Iași, 1875, 1878) - A trăit în perioada 20 octombrie 1849 - 25 septembrie 1921. A efectuat o stagiatură la Autoritatea Maritimă la Trieste (1874) și a promovat examenul consular la 12 aprilie 1875. Pe 30 aprilie este numit atașat consular la Iași, 30 aprilie 1875, iar după aproape un an este transferat la Alexandria (1 martie 1876). La finele anului 1876 a fost trimis temporar la Legația Imperială din Constantinopol, iar în aprilie 1877 a fost încadrat în echipa Consulatului din Constantinopol. La 9 septembrie 1878 a revenit la Iași, unde a îndeplinit funcții specifice până în mai 1882, când i s-a încredințat conducerea interimară a oficiului de la Varna. La 26 mai 1884 a preluat conducerea Consulatului din Kiev, iar în 1884 i s-a acordat gradul de consul. La 29 ianuarie 1890, era numit la conducerea Consulatului General din Berlin, iar în anul următor i se acordă gradul de consul general. Parcurusul său consular a mai presupus următoarele repere: Consulatul General de la Genova (24 septembrie 1896) și Consulatul General din Hamburg (31 ianuarie 1900). Era vorbitor fluent de germană, franceză și engleză.²

Ernst Friederich von Haan (Galați, 1875) – S-a născut la 4 iunie 1839 și a decedat la 8 iulie 1887. A devenit atașat consular în octombrie 1863, fiind repartizat la Izmir. La 3 iunie 1871 i s-a încredințat conducerea provizorie a Consulatului din Alexandria. În noiembrie 1871 a făcut parte din organizarea Expoziției Mondiale de la Viena, iar la 2 februarie 1873 a primit gradul de consul. În iunie 1872 a fost trimis la Consulatul General de la București, unde a lucrat până în 1875, când a fost transferat la oficiul din Galați, îndeplinind și atribuții de delegat în Comisia Europeană a Dunării.³ În perioada februarie – august 1882, a fost consul general la Galați⁴, în același an fiind numit în funcția similară de la Constantinopol, iar în 1885 a făcut parte din Comisia Internațională pentru Canalul Suez (Paris). În iunie 1885 a revenit la conducerea oficiului din Constantinopol.⁵

Cornelius Scholz (Bârlad, 1875) – A fost numit viceconsul la Bârlad la data de 28 martie 1875. Viceconsulatul de la Bârlad deservea regiunea Tutova.⁶

¹ Ibidem, p.445 - 446

² Ibidem, p. 266-267

³ Ibidem, p.306-307

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H4, "Nota nr. 1087 din 22 februarie 1882, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

⁵ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.306-307

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 1/Reprez. S12, Nota nr. 3096 din 5 aprilie 1875 adresat conducerii MAS de către Consulatul Imperial al Austro-Ungariei la București., f.n

Viceconsulatul de la Bârlad era subordonat Consulatului Imperial de la Galați.¹ La 2 aprilie 1875, numirea lui Scholz Cornelius în funcție era este publicată în Monitorul Oficial.²

Willhelm Pohl (Iași, 1876) - Născut la 8 decembrie 1851, în Silezia și a îndeplinit funcții militare într-un regiment de artilerie (1871-1876). Prima sa misiune consulară a fost la Iași, în 1876, de unde a fost transferat la Kiev (1886). În 1899 a fost numit consul gerant la Buenos Aires, iar în martie 1904 a preluat conducerea oficiului de la Rostov-pe-Don.³ În 1906, era consul Brăila.⁴ Trei ani mai târziu, Consulatul de la Brăila este ridicat la rang de consulat general, *Willhelm Pohl* fiind numit, la rândul său, consul general.⁵ În luna decembrie 1911, a fost retras de la post, în locul său fiind numit interimar în calitate de gerant *Anton Borovetz*, Secretarul Cancelariei Consulare de la București.⁶

Gustav Friederich von Schreiner (Iași, 1876; Galați, 1878) – S-a născut la 12 ianuarie 1851 și a decedat în 1905. A promovat examenul consular în august 1874, fiind trimis în misiune la Cairo. În aprilie 1876 a fost transferat la Iași, iar în 1877 a primit gradul de viceconsul. În 1878 a fost mutat la Galați, iar în 17 august 1880 a fost mutat la Constantinopol. Acolo, a fost cercetat disciplinar pentru consul excesiv de alcool, fiind mutat disciplinar la Salonic, în funcția de viceconsul (17 decembrie 1881). La acea dată, tatăl său era consul general la Rio de Janeiro.⁷

Leo Ritter Karabetz von Nagy bun (Iași, 1877) - S-a născut la 23 decembrie 1845, în Suceava, și a decedat la 19 august 1886, la Viena. Fondator al Academiei Orientale din 1863, a îndeplinit numeroase misiuni consulare care au inclus: Ruse (1868, 1880); Alexandria (1869); Sarajevo (1870); București (1872, 1879); Brăila (1875, 1881). Prezența sa la Iași a fost consemnată la 20 ianuarie 1877. În anul următor, 1878, a fost transferat la Constantinopol, iar în 1883 la Port Said. La finele anului 1883 s-a pensionat din motive medicale.⁸

Rudolf von Schlick (Iași, 1877) - S-a născut la 1 aprilie 1837, la Lvov și a decedat la 3 octombrie 1902, la Feldhof. A lucrat în sistemul de justiție între 1858

---

¹ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 1/Reprez. S12, *Raport MAS nr. 3174 din 28 martie 1875.*, f.n

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 1/Reprez. S12, *Nota MAS nr. 3404 din 2 aprilie 1875, către M. Of.*, f.n

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, 2017, p. 528-529

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H26, *Raport MAS nr. 1600 din 8 septembrie 1906*, , f.n.

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C15-17, *Nota nr. 406 din 16 februarie 1909, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București” și Telegrama MAS nr. 2910 din 19 februarie 1909*, f.n

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. B18, *Nota nr. 3157 din 18 decembrie 1911, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n

⁷ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.589

⁸ Ibidem, p. 375

și 1864. Prima misiune consulară a fost la Alexandria (1866), iar următoarea la Shanghai. În 1871 era trimis la Londra, iar în 1872 este avansat la gradul de consul, devenind și gerant al oficiului din Shanghai. Între 1872 și 1875 a efectuat misiuni în Asia, iar în iunie 1875 a fost numit interimar la conducerea Consulatului General de la Tunis. În 1877 a fost transferat la Iași, iar la 9 iulie, același an, primește gradul de consul general. În mai 1885 este numit la conducerea Consulatului General de la Barcelona. Datorită unor afecțiuni medicale mintale, în 1896 este pensionat.¹

Norbert Ritter von Schmucker (Iași, 1877) - S-a născut la 3 iulie 1854 și a decedat la 6 mai 1925. A absolvit Academia Orientală în 1876, obținând gradul de atașat consular la 9 ianuarie 1877. Prima sa misiune a fost la Iași (14 iunie 1877). În februarie 1881 este transferat la Skopje, iar în 1884 la Odessa. La 12 aprilie 1888 a fost numit la conducerea Consulatului din Ruse, revenind la Skopje în 1889. În decembrie 1893 i s-a încredințat conducerea Consulatului General la Bombay, iar în martie 1900 a preluat aceeași funcție la Genova. În 1908, a primit gradul diplomatic de ministru plenipotențiar în Republica Argentina, Uruguay și Paraguay, deținând această funcție până în 1911. Era vorbitor fluent de germană, engleză, italiană și franceză, având și cunoștințe de slovenă, albaneză și turcă.²

Carl Ritter von Gsiller (Iași, 1879; Galați, 1890) - S-a născut la 8 mai 1843 și a decedat la Salzburg în 24 aprilie 1924. A absolvit științe juridice și politice Universitatea din Viena în 1866, începând în același an stagiul militar (locotenent în rezervă). În august 1870 a promovat examenul de atașat consular, fiind repartizat la un prim post consular la Alexandria (9 aprilie 1871). În februarie 1873 a fost avansat viceconsul și i se încredințează conducerea interimară a Consulatului din Port Said. În 1874 este transferat la Constantinopol, iar în anul următor la Salonic. În 1879 ajunge la Iași, iar un an mai târziu la Consulatul General de la Veneția (15 ianuarie 1880). Misiunile sale consulare în anii următori au inclus: Amsterdam și Cairo (1882), Alexandria, 1883. În decembrie 1883 este numit în fruntea Legației Imperiale din Cairo, iar în 1887 devine consul general la Moscova.³ În perioada 1890 – 1895, a deținut funcția de consul general la Galați, fiind totodată și reprezentant al Vienei în Comisia Europeană a Dunării. La Galați, l-a înlocuit pe **Cavalerul de Boleslawski**, care fusese numit la post în Tanger.⁴ Publicarea în Monitorul oficial a preluării funcției de la Galați s-a făcut la 24 februarie 1890.⁵ În 1891, pe perioada efectuării concediului, atribuțiile sale

¹ Ibidem, p. 583

² Ibidem, p. 586-587

³ Ibidem, p. 301-302

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G3, Nota nr. 582 din 25 februarie 1890, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București”, f.n

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G3, Telegrama MAS nr.3939 din 24 februarie 1890, către Monitorul Oficial, f.n

au fost preluate de consulul *Francois Yelínek*, de la Brăila.¹ La 17 iulie 1896 era numit la conducerea Consulatului General din Barcelona, iar în 1899 a preluat funcția similară de la Veneția.²

Georg Dordia (Iași, 1873; Botoșani 1880) - Nu există înregistrări privind data nașterii, fiind consemnat decesul la 9 decembrie 1901, la Iași. A îndeplinit un stagiul militar între 1854 și 1873. Din 14 martie 1873, devine cancelar al oficiului consular din Iași. În perioada 15 februarie 1880 - martie 1882 a fost numit gerant al viceconsulatului onorific austriac de la Botoșani. Cu toate că în anul 1896 a fost pensionat cu gradul de viceconsul, a revenit în serviciul exterior fiind trimis, din nou, la Iași (15 aprilie 1897 - 18 august 1901).³

Alexander von Bernd (Galați, 1880) – S-a născut la 27 august 1850, la Gartenau lângă Salzburg și a decedat la 24 aprilie 1897, în Viena. Era vorbitor de germană, latină, greacă veche, franceză, engleză și italiană, având și cunoștințe de limbă persană. A absolvit Academia Orientală în 1874, promovând examenul de atașat consular în decembrie același an. La 19 decembrie 1874 a fost repartizat la Consulatul General de la Izmir, iar la 24 noiembrie 1875 transferat la Constantinopol. Ulterior, a efectuat misiuni la Londra (6 martie 1877), Cairo (15 decembrie 1877). La Galați a ajuns în 17 august 1880, unde a lucrat până în februarie 1882, când a fost transferat la Consulatul General din Veneția. La 31 octombrie 1882 era numit la conducerea oficiului din Amsterdam, primind și gradul de consul. Rangul de consul general i-a fost acordat în 9 decembrie 1890.⁴

Marcell Cseh von Szent-Katolna (Iași, 1882) - S-a născut la 25 iunie 1856, Pecs, Ungaria, a decedat în 20 ianuarie 1900 la Ruse. S-a alăturat Serviciului Consular în 1880, în 1882 fiind repartizat temporar la Iași. După două misiuni consulare la Ploiești (1883) și Turnu-Severin (1884), a fost repartizat la Belgrad. În perioada 9 iulie - 16 august 1885 a fost gerant al consulatului din Vidin, în 1890 a condus consulatul de la Breslau, iar în anul următor a fost numit la Ruse.⁵ A preluat din nou conducerea Viceconsulatului din Turnu – Severin, unde l-a înlocuit pe *contele de Wass*, care avea probleme de sănătate.⁶ În martie 1889, a fost înaintat la gradul de consul, în perioada când îndeplinea funcția de gerant la Turnu-Severin.⁷ În luna decembrie 1889, a efectuat un concediu de două luni,

---

¹ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G3, *Nota nr. 2894 din 27 iulie 1895, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n

² Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 301-302

³ Ibidem, p. 252 - 253

⁴ Ibidem, p.201

⁵ Ibidem

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C8, *Nota nr. 603 din 5 februarie 1887, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”

⁷ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C8, *Nota nr. 1519 din 30 martie 1889, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n și *Decretul regal înregistrat la MAS cu nr. 5581/martie 1889 f.n.*

atribuțiile sale fiind preluate de viceconsulul *Alois Curellich*.¹ Pe perioada misiunii de la Turnu-Severin, în anul 1898, autoritățile de la Viena l-au cercetat disciplinar, pentru o presupusă inițiere a unei acțiuni penale împotriva unui funcționar al companiei austriece de navigație DDSG și pentru "comportament neadecvat într-o berărie din Turnu-Severin". În sprijinul său a apărut, în anul următor, o petiție semnată de comercianții austrieci din oraș.²

Bela Basch (Galați, 1882) - S-a născut în 1853 la Budapesta și a decedat în februarie 1918. În 1882 a fost repartizat la Galați, iar în 1883 la Constantinopol. La 13 iunie 1884 este suspendat provizoriu din serviciu, pentru comportament neadecvat cu personalul consular, revenind în serviciul exterior în 1885, când a fost repartizat la Izmir. După o scurtă ședere la Izmir, în același an, a fost transferat la Beirut.³ În luna septembrie 1888 a preluat conducerea Viceconsulatului de la Giurgiu.⁴ Întrucât a continuat să aibă comportamente reprobabile, în anul 1889 a fost demis din serviciul consular austriac.⁵

Carl Ritter von Boleslawski (Galați, 1882) – S-a născut la 5 ianuarie 1834, la Viena și a decedat la 3 august 1896, în Karlsbad. Absolvent de științe politice și juridice. A fost secretar de stat în Ministerul Comerțului și Economiei (1864), fiind vorbitor de germană, franceză, italiană și engleză. Între 1865 și 1869 a fost cancelar la Consulatul General din New York, în 1869 fiind numit consul în același oficiu. La începutul anului 1872 a fost printre organizatorii Expoziției Mondiale de la Viena. A fost înnobilitat cu titlul de cavaler în mai 1873. În perioada 15 februarie 1876 - septembrie 1879 a fost trimis la post în Shanghai, iar între decembrie 1881 – august 1882 a fost gerant al Consulatului General la Paris. În 12 februarie 1882 a primit gradul de consul general clasa a II a. În 17 iulie 1882 era numit șef al oficiului consular din Galați, fiind, în același timp și delegat la Comisia Europeană a Dunării. În 1890 a fost numit consul general la Tanger, în același an primind gradul de consul general clasa I.⁶

Dominik Kiraly von Szathmar, (Galați, 1883; Iași 1891) - S-a născut la 6 ianuarie 1857, la Beje, în nordul Ungariei. Nu există cosemnări privind data decesului. Absolvent al Academiei Orientale (1879), a primit gradul de atașat consular la 3 mai 1880. A efectuat stagiul militar obținând gradul de locotenent în rezervă. La 30 iunie 1883 era numit la Consulatul din Galați, în noiembrie, același an, primind gradul de viceconsul. În aprilie 1886 este transferat la București, iar în anul următor la Belgrad. La 26 septembrie 1889 a preluat

---

¹ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C8, *Nota nr. 5584 din 19 decembrie 1889, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n

² Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 240 - 241

³ *Ibidem*, p. 194 - 195

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. B8, *Decret Regal nr. 15591 din septembrie 1888, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n

⁵ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 194 - 195

⁶ *Ibidem*, p.209

conducerea Viceconsulatului la Varna, iar la 10 august 1891, era numit la conducerea interimară a oficiului de la Iași. La 11 noiembrie 1891, a fost numit gerant la Rio de Janeiro, iar la 24 aprilie 1895 preia conducerea oficiului de la Vidin. În 1902 a fost avansat la gradul de consul general, iar doi ani mai târziu a preluat conducerea Consulatului de la Yokohama, misiunea sa în Japonia încheindu-se patru ani mai târziu, în 1908. După îndeplinirea mai multor funcții în Centrala de la Viena, în 1910 a fost numi șef al oficiului de Amsterdam, pe care a îndeplinit-o până în 1917.¹

Julius Pinter (Iași, 1885) - S-a născut la 30 octombrie 1852, la Pancevo și a decedat în ianuarie 1935, la Warasdin. A absolvit Academia Militară Tereza Wiener Neustadt în noiembrie 1879, fiind comandant de companie până la sfârșitul lunii aprilie 1880. În luna mai 1880 a fost încadrat în Statul Major din Sarajevo, iar între 1882 – 1883 a participat la expediția împotriva insurecției bosniace. A fost distins cu Medalia de război la 18 august 1883 și avansat la gradul de căpitan (1884). Era vorbitor de germană, sârbă, franceză, turcă, având și noțiuni de limbă română și maghiară și bulgară. În iulie 1885 a fost numit viceconsul la Iași. Parcursul său consular a mai inclus următoarele repere: Plovdiv (1886), Varșovia (1887), Beirut (1909). În 1912 a fost înrolat din nou în forțele armate, în anul următor având gradul de general-maior.²

Rudolf Wodianer von Maglod, (Galați, 1886) – S-a născut la 1857. A absolvit Academia Militară, devenind locotenent în rezervă. În 1881 era admis în Serviciul extern, devenind atașat consular. În 1882 îndeplinea misiuni specifice în Port – Said, Egipt, iar în 1883 la Consulatul General Imperial din Alexandria. În perioada martie - noiembrie 1884 s-a aflat la post în Marea Britanie, iar ulterior a fost viceconsul la București, până în 1886 când a fost transferat la Galați. În noiembrie 1888 a fost mutat la Belgrad, iar în octombrie 1890 a fost numit în fruntea Viceconsulatului la Giurgiu, 20 octombrie 1890. În februarie 1892 a preluat conducerea Viceconsulatului de la Turnu-Severin, iar la 12 mai 1892 era avansat la gradul de consul. A devenit consul general în anul 1900, preluând conducerea Consulatului General de la Odessa (1 septembrie 1900).³ A deținut funcția de consul general la București până în anul 1911. În perioada 13 decembrie 1915 - 27 august 1916 a îndeplinit o misiune temporară la Legația Imperială a Austriei din București.⁴

Erwin Friederich von Ferstel, (Iași, 1887) - S-a născut la 26 iulie 1861, în Viena (Grinzing) și a decedat la 12 august 1925, la Brixen (Tirol de Sud). A efectuat stagiul militar și în 1882 a devenit locotenent în rezervă. În 1884 a efectuat o stagiatură la Autoritatea maritimă din Trieste, iar în anul următor a

---

¹ Ibidem, p. 382-383

² Ibidem, p. 515-516

³ Ibidem, p. 695 - 696

⁴ Ibidem

promovat examenul de atașat consular (20 iulie 1885). A fost repartizat la Iași în data de 9 august 1887, unde a îndeplinit misiuni consulare până la 15 martie 1888 când a fost transferat la Pireu. Era vorbitor de germană, franceză, italiană și engleză, avea cunoștințe speciale de stenografie și era un bun pianist. După un stagiul efectuat la Londra (1889), este mutat la Consulatul General din Barcelona (14 aprilie 1890). La 13 martie 1891 este numit șef al oficiului consular din Amsterdam. Între 3 noiembrie 1892 și 8 mai 1893, a revenit la Consulatul General din Londra. După o misiune în Bosnia-Herțegovina, revine la Londra în calitate de consul general adjunct, având la acea dată gradul de consul (1896), primind totodată și funcția de „director al cancelariei comerciale” a Legației Imperiale din Marea Britanie. La 23 decembrie 1901 este numit la conducerea Consulatului General de la Berlin, iar la 9 decembrie 1913 director comercial al Legației Imperiale de la Paris.¹

Emerich Pietschka (Iași, 1887) - S-a născut la 4 martie 1852, în Saybusch și a decedat la 8 aug. 1891, la Iași (prin sinucidere). A absolvit Academia Orientală în 1875 și a promovat examenul consular la 10 noiembrie 1876. În aceeași lună, a fost trimis în misiune la Consulatul General din Sarajevo, iar în 1880 era gerant la Izmir. În 1881 a fost transferat la Consulatul General din Varșovia. În 1887, era consul la Iași,² înlocuindu-l pe *Ferdinand Mischke*.³ În vara anului 1889, pe fondul efectuării concediului în țara de origine, atribuțiile de gerant al oficiului au fost preluate de viceconsulul *Erwin de Ferstel*.⁴

Stephan (Ettiene) Lippert von Granberg (Iași, 1889, 1891) - S-a născut la 11 iunie 1858, în Viena și a decedat la Zurich în 30 noiembrie 1911. După absolvirea Academiei Consulare, a fost trimis la Consulatul General de la Veneția (1889), de unde, în același an, a fost transferat la Iași. În ianuarie 1890, este avansat la rangul de viceconsul, iar în luna mai a fost detașat temporar în Marea Britanie. În 1891 a revenit pentru o scurtă perioadă la Iași, iar în 1892 a fost numit temporar la conducerea consulatului din Vidin.⁵ A revenit la Iași în ianuarie 1894, fiind numit gerant al oficiului, în contextul încheierii misiunii consulului *Franz von Sponer* și viceconsulului *Thomas von Desewffy de Csernek und Tarkeo*, care urmau să fie numiți la post în S.U.A.⁶ În anul 1895, pe perioada efectuării concediului în țara de origine, atribuțiile sale au fost preluate de *Gustav Trojan*,

¹ Ibidem, p. 262 - 263

² Ibidem, p.512

³ AMAE - Fond - Reprezentanți, dosar 2/Reprez. P3, "Nota nr. 973 din 1 martie 1887, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

⁴ AMAE - Fond - Reprezentanți dosar 2/Reprez. P3, "Nota nr. 3455 din 25 iulie 1889, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

⁵ AMAE - Fond - Reprezentanți, dosar 2/Reprez. L7, "Nota nr. 203 din 21 ianuarie 1895, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

⁶ AMAE - Fond - Reprezentanți, dosar 2/Reprez. L2, "Nota nr. 478 din 31 ianuarie 1894, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

atașat la Consulatul din București.¹ În luna noiembrie 1895, pe fondul unei noi absențe de la post atribuțiile sale au fost preluate de funcționarul consular *Carl Mauer*, aflat la post în București.² În 1898 asigură conducerea oficiului din Plovdiv, iar în 1903 era numit ca șef al Consulatului General din Zurich.³ În decembrie 1894 a preluat conducerea oficiului de la Craiova.⁴

Carl Ludwig Bahr (Galați, 1890) – S-a născut la 15 mai 1864, la Kosice, nefiind consemnări privind data decesului. A absolvit Academia Orientală la 30 septembrie 1887 și a promovat examenul de atașat consular în 1887. În ianuarie 1890 a fost numit la Consulatul din Galați, iar în luna mai a fost transferat în Bosnia.⁵

Peter Moricz von Tecso (Galați, 1890) – S-a născut la 13 octombrie 1862, în Ungaria și a decedat la 6 decembrie 1936, în Budapesta. A absolvit Academia Orientală (1885), obținând gradul consular la 29 aprilie 1886. În același an a fost repartizat la Judecătoria Regală Maghiară din Satu Mare, pentru practică juridică. În 1887 a fost transferat la Judecătoria municipală din Viena. La 17 iulie 1888 era trimis la Consulatul din Constantinopol, fiind numit viceconsul la 29 ianuarie 1890. În februarie 1890 a fost mutat la Consulatul din Galați, iar la 24 august 1891 a preluat funcția de gerant al Viceconsulatului din Craiova. A revenit la Galați în 22 septembrie 1891, unde a rămas până în ianuarie 1894 când a fost transferat la Berlin. În 1895 a fost repartizat la Consulatul General din Hamburg, iar la 27 februarie 1898 la Consulatul din Rostov pe Don. În 12 aprilie 1900 a fost numit la Edirne. În 23 martie 1908 a primit gradul de consul general clasa a II a, iar în 1913 a preluat conducerea Consulatului de la Ancona. Între 21 iunie și 16 august 1915 a condus oficiul din Dortmund, iar la 17 noiembrie 1915 era gerant la Ruse, funcție pe care a îndeplinit-o până în 1918.⁶

Leonhard Gf. Starzenski (Iași, 1891) - S-a născut la 27 decembrie 1857, la Lvov, decedând la 25 mai 1919, la Podkamien (ucis de bolșevici). Absolvent al Academiei Orientale (1876) și locotenent în rezervă, a promovat examenul consular la 14 iunie 1882. Era vorbitor fluent de poloneză (limba maternă), germană și franceză, având noțiuni de rusă și bulgară. A fost avansat viceconsul la 30 iunie 1884 și consul la 28 iunie 1891. În septembrie 1891 era numit consul la Iași, de unde a fost transferat la Constantinopol, în 1892, pentru a conduce interimar acest oficiu. S-a căsătorit în 1892, la București, cu Genoveva Bibesco,

---

¹ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L7, ”Nota nr. 2266 din 30 mai 1895, adresată de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L7, ”Nota nr. 4362 din 2 noiembrie 1895, adresată de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 431

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L7, ”Nota nr. 203 din 21 ianuarie 1895, adresată de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

⁵ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.192

⁶ Ibidem, p.466-467

membră a familiei domnitoare din România. În 1903, a fost trimis ca ministru plenipotențiar în Republicile Chile, Peru și Bolivia.¹

Adolf Handl (Iași, 1891) - În 1891, era funcționar consular la Iași, unde fusese transferat de la Ruse.²

Gustav Trojan (Iași, 1891; Galați 1892) - S-a născut la 17 iunie 1863, în Viena, fără a exista consemnări privind data decesului. A absolvit Academia Orientală în 1888, primind gradul de atașat consular. La 21 aprilie 1891 a fost repartizat la Consulatul din București, iar în august același an, era transferat la Iași. În perioada 16 februarie 1892 - 21 aprilie 1892 a desfășurat activități consulare la Galați, primind și gradul de viceconsul. În mai 1895, a fost numit la conducerea interimară a Viceconsulatului de la Craiova, iar în septembrie a revenit la București. În 1901 a fost însărcinat cu conducerea Consulatului din Belgrad, iar la 14 noiembrie 1901 era mutat la Ruse. În 1907 a primit conducerea Consulatului General de la Alger și în 1908 pe cea a oficiului din Breslau. În 1908 a fost avansat la gradul de consul general, clasa a II-a. În 1911 a fost numit la conducerea Consulatului General la Bremen, iar în 1916 a primit gradul de consul general clasa I.³

Franz von Sponer (Iași, 1892) - S-a născut la 4 octombrie 1856, Rozgony, Ungaria, și a decedat la 20 februarie 1924. Între 1875 și 1881 a urmat cursurile Academiei Orientale. În 1881 a efectuat stagiul militar devenind locotenent în rezervă. Prima misiune consulară i s-a încredințat la Consulatul General la Moscova (24 februarie 1882). Ulterior a îndeplinit misiuni specifice la Londra (1884); Kiev (1884, gerant al oficiului, 1889); Moscova (1886). În 1890 a obținut gradul de consul, iar în 1891 a revenit la Kiev. De la Kiev, a fost transferat la Iași, preluând conducerea acestui oficiu la 16 aprilie 1892. Și-a încheiat misiunea la Iași la 28 februarie 1894. La 29 aprilie 1894 era numit la conducerea Consulatului din Chicago, iar în 1895 era transferat din nou la Moscova. La 16 februarie 1907 a primit gradul de consul general.⁴

Emil Kertsch (Galați, 1892; Ismail, 1896) - S-a născut la 7 martie 1865 și a decedat la 24 februarie 1913, în Gries, Tirolul de Sud. La 17 octombrie 1891 a fost numit grefier la consulatul din Sulina, fiind transferat la Galați în data de 5 noiembrie 1892. În 1896 era mutat la Ismail și numit la conducerea interimară a oficiului. În 1901 a fost transferat la oficiul din Burgas. Anterior mutării la Burgas, a preluat temporar pentru o scurtă perioadă de timp, atribuțiile de conducere a Viceconsulatului de la Ploiești.⁵ În 1904 a fost numit șef al oficiului

¹ Ibidem, p.620-621

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H11, "Nota nr. 4255 din 1 noiembrie 1892, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.661-662

⁴ Ibidem, p. 615-616

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. M6, *Nota nr. 1578 din 12 aprilie 1901, transmisă către MAS de Consulatul Imperial al Austro-Ungariei la București*, f.n.

din Novoselitsa (Noua Suliță, regiunea Cernăuți), unde a lucrat până în 1913.¹

Jakob Wein (Galați, 1894) – S-a născut la 11 ianuarie 1865, în Leșnic, România. A absolvit Academia Consulară în 1888, având și grad de locotenent în rezervă. În 1892 a fost repartizat la Consulatul general din București. Între 24 mai 1892 și 17 aprilie 1893 a îndeplinit funcția de gerant al Viceconsulatului din Ploiești, iar în 1894 a fost transferat la Galați. În 1895 s-a aflat la post în Philadelphia, iar în 1898 la Pittsburg. În 1904 a fost numit la conducerea Consulatului din Bagdad, mandat pe care nu l-a preluat, plecând în același an la Bombay. Între 1909 și 1911 a condus Consulatul din Chania. În 1919, după război, a lucrat în Centrala Ministerului de Externe de la Budapesta, unde, în perioada 1921-1922 a îndeplinit funcția de șef al Biroului de traduceri.²

Thomas von Desewffy de Csernek und Tarkeo (Iași, 1894) - Membru al unei dintre cele mai vechi familii de nobili din Ungaria (familia conților *Desewffy de Csernek*), originară din Slavonia și înnobilită la 1775)³, s-a născut la 9 iunie 1859 și a decedat la 19 noiembrie 1910. În perioada decembrie 1887 – 14 august 1890, a asigurat conducerea provizorie a oficiului din București. La data de 24 decembrie 1887, Ministerul Afacerilor Străine (MAS) a efectuat formalitățile necesare pe lângă Ministerul de Finanțe în sensul scutirii de taxe vamale pentru bunurile sale personale.⁴ Ulterior, încheierii misiunii de la București, a fost ridicat la gradul de consul și numit în funcție la Consulatul Austro-Ungariei din Ploiești.⁵ Absolvent al Academiei Militare (1882 – locotenent în rezervă), a promovat examenul de atașat consular la 31 iulie 1883. În iulie 1884 a fost repartizat la consulatul din Turnu-Severin, iar în 1886 era transferat la Belgrad. Deja avansat la gradul de consul, între 1894 – 1896 a îndeplinit funcții de conducere a oficiilor consulare din Pireu (Grecia), Pittsburg și New York (S.U.A.).⁶ În anul 1894 a fost consemnat cu încheierea misiunii la Iași.⁷

---

¹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.378; a se vedea și Philippe Henri Blasen, Andrei Cușco, *Noua-Suliță – Triplex Confinium. Experiențe transfrontaliere la periferiile imperiale (1869-1914)*, p. 227-231

https://www.academia.edu/42267715/Noua_Suli%C8%9B%C4%83_Triplex_Confinium_Expierien%C8%9Be_transfrontaliere_la_periferiile_imperiale_1869_1914_, (accesat la 20.04.2024)

² Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 680-681

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. D3, *Nota nr. 934 din 23 decembrie 1887, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*, f.n; a se vedea și prezentarea nobilului maghiar Sandor Desswffy la <https://banaticum.ro/ro/dessewffy-sandor-1834-1907-2/> și <https://en.wikipedia.org/wiki/Dessewffy>, consultate la 02.04.2024

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. D3, *Nota nr. 22718 din 24 decembrie 1887, transmisă de MAS către Ministerul de Finanțe*, f.n

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. D5, *Nota nr. 414 din 26 aprilie 1890, transmisă către MAS de Consulatul Imperial al Austro-Ungariei la București*, f.n

⁶ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 251

⁷ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L7, *”Nota nr. 4362 din 2 noiembrie 1895, adresată de Legația Austriei la București către MAS*”, f.n

Josef Ritter von Hempel, (Iași, 1895) - S-a născut la 17 noiembrie 1868, la Graz și a decedat la Viena, la 29 mai 1927. Absolvent de științe juridice și-a efectuat stagiul militar devenind locotenent în rezervă. A devenit atașat consular la 31 ianuarie 1893, în aprilie același an fiind trimis în misiune la Izmir. În 23 ianuarie 1895 a fost trimis la Iași, iar în anul următor a fost avansat la gradul de viceconsul. Tot în 1896 era transferat la Varșovia, preluând conducerea interimară a acestui oficiu în anul 1898. În perioada 14 octombrie - 8 decembrie 1898 a condus interimar Consulatul General de la Moscova, revenind ulterior la Varșovia. În 1900 a fost transferat la Genova, primind și gradul de consul. La 12 august 1904 preia conducerea Viceconsulatului de la Varna. În 1910 a primit gradul de consul general și s-a pensionat în anul 1919, după ce a îndeplinit mai multe funcții în cadrul Ministerului de Externe.¹

Johann (Ioan, Jean) Wippert (Galați, 1895; Iași, 1899) - S-a născut la 15 mai 1864 și a absolvit dreptul la Padova, Graz și Viena. Era vorbitor de germană, maghiară, franceză, italiană și engleză. Locotenent în rezervă (1887), a promovat examenele consulare în 1893, fiind repartizat la Galați (1895). În 1896 a fost detașat în Marea Britanie.² La 23 octombrie 1899, a fost numit gerant la Consulatului de la Iași,³ iar în intervalul 31 ianuarie 1898 – 3 noiembrie 1900, a asigurat conducerea oficiului austriac din Craiova.⁴ În 1903 a fost transferat la Sankt Petersburg, preluând conducerea acestui oficiu în anul următor, odată cu avansarea la gradul de consul. În 5 decembrie 1912, a fost numit la conducerea Consulatului General la Moscova, iar la 9 iulie 1915 a devenit gerant al Consulatului General la Köln.⁵

Moritz Friederich Czikkann von Wahlborn (Galați, 1895) – S-a născut la 23 aprilie 1847, în Viena și a decedat la 19 aprilie 1909, la Bratislava. După promovarea examenelor de stat la studii juridico - politice, a efectuat un stagiul de practică la Procuratura Camerei Regale Ungare din Bratislava. Era vorbitor de germană, franceză, italiană și maghiară. În 1870 a fost admis la Ministerul Afacerilor Externe, promovând examenul de atașat consular la 1 ianuarie 1871, fiind repartizat la Consulatul din Constantinopol (22 noiembrie 1871). În februarie 1873 era avansat viceconsul și la 19 martie este transferat la Consulatul din Amsterdam. În martie 1881 a fost înnobilit cu titlul de baron, iar la 12 februarie 1882 avansat la gradul de consul. În perioadele 6 octombrie - 23 noiembrie 1882 și 27 iunie - 26 iulie 1884, s-a aflat la conducerea interimară a oficiului din Amsterdam. La 29 ianuarie 1890 era numit șef al Consulatului

---

¹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 330 - 331

² Ibidem, p. 692 - 692

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. V12, "Nota nr. 4402 din 11 noiembrie 1899, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. V11, "Nota nr. 390 din 2 februarie 1898, adresată de Legația Austriei la București către MAS"

⁵ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 692 - 692

General de la Moscova, iar în mai 1892 primește gradul de consul general clasa a II a. La 25 octombrie 1895 este numit șef al Consulatului General de la Galați și delegat la Comisia Europeană a Dunării. În 1896 a fost trimis ministru plenipotențiar la Curtea Imperială a Chinei, iar în 1905 ocupa aceeași poziție la Belgrad.¹ La încheierea misiunii de la Galați, a solicitat o audiență Suveranului României,² Casa Regală de la București aprobând acordarea acesteia audiențe, pentru data de 11 ianuarie 1897.³

Joseph von Hurter-Amann (Iași, 1896) - S-a născut la 20 august 1857, în Veneția și a decedat la 20 mai 1927, în Viena. Absolvent al Academiei Orientale și locotenent în rezervă, a promovat examenul consular la 29 aprilie 1882. În iunie 1884 era trimis la Londra, iar în 1886 transferat la Belgrad. La 4 august 1888 a fost numit șef al oficiului din Varna, iar în anul următor ajunge la Giurgiu. În 1890 era numit la conducerea Consulatului General la Sankt Petersburg, în anul următor ocupând aceeași funcție la Salonic. Între 1891 – 1893, a asigurat, pentru mai multe perioade, conducerea oficiilor de la Plovdiv și Salonic. În 1896 a fost transferat la Iași, preluând conducerea acestui oficiu în anul următor.⁴ În anul 1904, era consul general de la București, după încheierea acestei misiuni preluând postul similar la Milano.⁵ În 1904 a condus Consulatul din Milano, fiind pensionat în 1906, pe fondul unor probleme de sănătate.⁶

Alois Pogacar (Iași, 1897) - S-a născut la 27 septembrie 1859, în Verona și a decedat la 23 octombrie 1912, în Ljubljana. A absolvit Academia Orientală în 1877 și a efectuat stagiul militar obținând gradul locotenent în rezervă (1878). A promovat examenul de atașat consular în 1882 fiind trimis în același an la Consulatul General de la Constantinopol. În 1885 era la post în India, la Bombay, iar în 1887 a revenit la Constantinopol. Parcursul său consular a mai inclus următoarele oficii: Edirne (1888, 1895); Sankt Petersburg (1892, gerant interimar), Pireu (1893), Port Said (1894). La 12 mai 1897 era transferat la Iași, iar în toamna aceluiași an asigura conducerea interimară a Consulatului General de la Londra. A revenit la conducerea oficiului din Iași în același an, fiind transferat în 1899 la Cairo. În 1905 a fost transferat la Odessa.⁷

Hugo Logothetti (Galați, 1897) – S-a născut la 20 octombrie 1852, în Cluj

---

¹ Ibidem, p.246-247

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C10, ”*Telegrama MAS nr. 287 din 9 ianuarie 1897*”, f.n

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C10, ”*Răspuns al Casei Regale către MAS, nr. 84 din 10 ianuarie 1897*”, f.n

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 357-358

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G14, *Nota nr. 2797 din 30 iunie 1904, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n

⁶ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 357-358

⁷ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 526; AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. P11, ”*Nota nr. 1310 din mai 1897, adresată de MAS către Casa Regală*”, f.n

și a decedat la 3 august 1918, în Teheran. A absolvit Academia Orientală (1872) și examenul consular la 19 ianuarie 1877. În Iunie 1877 a fost trimis la Constantinopol, iar în decembrie 1881 la Alexandria. A primit gradul de viceconsul în februarie 1882, fiind repartizat în iulie același an, la Port-Said. La 27 februarie 1897 era numit consul general la Galați și delegat în Comisia Europeană a Dunării.¹ În luna iunie 1899, pe fondul încheierii misiunii la Galați și pregătirea preluării unui post similar la Barcelona, a solicitat o audiență Casei Regale a României, care a fost aprobată pentru ziua de 3 iunie 1899.² La 13 octombrie 1906 a fost numit la conducerea Consulatului din Milano, iar în ianuarie 1907 a primit gradul de consul general clasa I. La 16 februarie 1907 a primit conducerea Consulatului General de la Hamburg.³

August Humbert Corossacz (Iași, 1898) - S-a născut la 21 august 1869, a urmat liceul la Rijeka și a absolvit studii juridice și politice la Viena. După efectuarea stagiului militar a devenit locotenent în rezervă și la 1 septembrie 1869 a promovat examenul de atașat consular. La 3 martie a fost numit atașat consular la Consulatul General din Salonic. În iulie 1898 a efectuat o misiune temporară la Iași, iar în perioada 24 ianuarie - 25 aprilie 1900 era gerant interimar al consulatului din Edirne. În 1900 a ocupat funcții diplomatice și consulare la Belgrad, Londra și Vidin, iar în anul 1912 a fost gerant interimar la Genova.⁴ În decembrie 1907, a fost numit viceconsul al Austro-Ungariei la Turnu-Severin, înlocuindu-l pe *Egon de Pflugl*.⁵ În perioada 21 februarie - 24 martie 1909, a fost și gerant al oficiului consular din Craiova.⁶

Seutter von Loetzen (Galați, 1898) - S-a născut în anul 1871 și a absolvit Academia Militară în 1895, devenind locotenent în rezervă.⁷ În 1897 a făcut parte din echipa Consulatului General de la București.⁸ În anul 1898, a fost trimis pentru o scurtă perioadă în Marea Britanie, iar în același an a sosit în România, la Galați, unde a și-a încheiat misiunea în anul următor, 1900. A decedat în anul 1901.⁹

Viktorin von Borhek (Galați, 1899) - S-a născut la 16 iunie 1857 și a

¹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.433-434

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. LA, *Nota nr. 1012 din 15 martie 1897, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n.; *Nota nr. 2332 din 27 mai 1899, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n., *Răspunsul Casei regale înregistrat la MAS cu nr. 10870 din 2 iunie 1899*, f.n.

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.433-434

⁴ *Ibidem*, p. 235 - 236

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C15-17, *Nota nr. 3928/II din 16 decembrie 1907, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n

⁶ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 235 - 236

⁷ *Ibidem*, p. 604

⁸ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. V20, *Nota nr. 4320 din 19 octombrie 1897, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n

⁹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 604

decedat în 1922. Absolvent de științe juridice, s-a alăturat Serviciului consular în 1880. În iunie 1881 a fost repartizat în Egipt, la Alexandria, iar în 1884 în Iran. În 1886, a revenit în Egipt în calitate de secretar al Legației Imperiale.¹ La data de 1 martie 1890, a fost numit viceconsul la Turnu-Severin.² În 1897 a fost numit la conducerea Consulatului General de la Salonic, iar în 1899 a devenit consul general la Galați, fiind în același timp și membru delegat în Comisia Europeană a Dunării.³ În luna februarie 1900, a solicitat o audiență la Suveranul României, care i-a fost aprobată pentru data de 10 martie, orele 14.00.⁴ În luna iulie 1900, a părăsit România pentru două luni, atribuțiile sale fiind preluate de *Francois Garlik D'Osoppo*, viceconsul la Sulina.⁵

În vara anului următor a existat o situație similară, consulul general de la Galați, predând atribuțiile sale viceconsulului *Charles Weniger* de la Vicenconsulatul austriac din Turnu-Severin.⁶ La 6 decembrie 1911, a fost numit consul general la Köln.⁷

Franz Ritter Garlik von Osoppo (Galați, 1899) – S-a născut la 12 mai 1860 și a decedat la 22 februarie 1906. A absolvit examenul consular la 10 februarie 1896, în decembrie același an, fiind numit viceconsul la Odessa. În 1899 a fost transferat la Galați, iar în luna mai, anul următor, la Sulina, unde și-a încheiat cariera consulară pe fondul unor probleme de sănătate.⁸

Josef Goricar (Iași, 1901) - S-a născut la 23 iunie 1873, la Prassberg, Slovenia. A absolvit științe juridice la Universitatea din Graz, devenind stagiar în drept penal la Tribunalul regional din Viena (17 martie 1900). În urma efectuării stagiului militar a obținut gradul de locotenent în rezervă. A absolvit examenul consular la 15 mai 1901, în luna următoare fiind repartizat la Consulatul din Iași. În perioada 3 august - 28 decembrie 1904 a fost gerant al Consulatului din Constanța, ulterior fiind repartizat la București, până la 9 aprilie 1905. În aprilie 1906 este transferat la Odessa, iar în luna decembrie a aceluiași an, la Belgrad. În anii următori, a efectuat misiuni în S.U.A., Pittsburg (1908); Denver (1909); San Francisco (1911, șef de oficiu).⁹ Joseph Goricar s-a remarcat

---

¹ Ibidem, p. 210 - 211

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. B10, *Nota nr. 715 din 01 marti 1890, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 210 - 211

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. B5, *Nota nr. 665 din 20 februarie 1900, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", "Nota Casei Regale a României către MAS, nr. 2598 din 9 februarie 1900", f.n

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. B5, *Nota nr. 2826 din 31 iulie 1900, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. B5, *Nota nr. 3158 din 4 iulie 1901, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*", f.n

⁷ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 210 - 211

⁸ Ibidem, p.282

⁹ Ibidem, p.291-292

cu profunde simpatii slave, ajungând să dezaprobe răspândirea influenței pan-germane în politica externă a Vienei, fiind unul dintre primii autori ai teoriei "Războiului provocat deliberat de către Puterile Centrale", detaliată în lucrarea "The Inside Story of Austro-Hungarian Intrigue of How the World War was brought about", scrisă în 1920, împreună cu Lyman Beecher Stowe¹. Anterior, în 1917, publicase la Viena cartea "The Betrayal of Socialism By the German Social Democratic Party; with a Short Sketch of the Russian Forms of Self Government"²

Nikolaus Hakman (Nicolas, Nicolae, Hakman) (Galați, 1902, Iași, 1910) - A trăit între 29 martie 1869 și 8 septembrie 1917, fiind de origine română. Primele sale misiuni consulare de probă au fost la Consulatele General din Marsilia și Zurich, în anul 1900. A dovedit calități foarte bune pentru această profesie, fiind vorbitor de germană, româna (limba maternă), franceză și italiană, având și cunoștințe de limbă poloneză. A promovat examenul de atașat consular la 7 februarie 1902. În iunie 1902 era transferat la Galați, unde, doi ani mai târziu, 1904, a fost avansat la gradul de viceconsul jurat. În septembrie 1907, pe fondul unei absențe temporare de la post a șefului oficiului din Craiova, a preluat atribuțiile acestuia.³ În același an, a preluat pentru o scurtă perioadă și conducerea Consulatului din Constanța. În anul 1910 este numit gerant la Iași. În luna ianuarie 1911 este avansat la gradul de consul.⁴ În 1912 i s-a încredințat conducerea oficiului de la Brăila.⁵ A condus Consulatul de la Brăila până în anul 1916, când atribuțiile sale au fost preluate temporar de *Josef de Urmenyi*.⁶ S-a pensionat în 1917, pe fondul unor probleme medicale asociate demenței.⁷

Heinrich Ritter von Schulz (Galați, 1902) – S-a născut la 14 ianuarie 1868, în Viena și a decedat la 7 mai 1932, tot la Viena. Între 16 ianuarie 1888 - 18 august 1891 a efectuat stagiul militar, devenind locotenent în rezervă. Licențiat în drept, a promovat examenul consular la 25 ianuarie 1897. În martie 1897 a fost repartizat la Consulatul din Alexandria, iar în noiembrie același an la Beirut. În anul următor a fost trimis la Constantinopol, iar la 30 iunie 1900 a fost numit șef interimar al oficiului din Edirne. În august 1902 era numit gerant

---

¹ A. F. Pollard, "A Short History of the Great War" The Journal of International Relations, vol. 11, no. 2, 1920, p. 342

²<https://biblio.ie/book/betrayal-socialism-german-social-democratic-party/d/231124483?placement=recommendations-image>, (accesat la 10.03.2024)

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. F19, Nota nr. 3157 din 21 septembrie 1907, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București", f.n.

⁴ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 315-316

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H26, Nota nr. 309 din 10 februarie 1912, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București", f.n.

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. U3, Nota nr. 4283 din 12 iulie 1916, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București", f.n.

⁷ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 316

interimar la Galați, iar în noiembrie 1902 a fost numit în aceeași poziție la Salonic. În 1906 se afla la post în Plovdiv, unde a rămas până în 1918. În mai 1907 a primit gradul de consul, iar în 1916 a fost înaintat la gradul de consul general clasa a II a.¹

Felix Ritter Grzybowski von Prus (Iași, 1904) – S-a născut la 14 ianuarie 1859 și a decedat la 12 august 1911, în Cracovia. A absolvit Academia Orientală și a avut gradul de locotenent în rezervă (1881). A obținut gradul consular în 6 decembrie 1883. În 1895 a fost consul la Wroclaw și Breslau.² În ianuarie 1900, MAS era notificat cu privire la începerea misiunii sale la Constanța.³ În anul 1906, pe perioada efectuării concediului anual, atribuțiile sale au fost preluate de **Wilhelm Pohl**, consul la Brăila.⁴ În luna martie 1907, a fost numit consul general la Iași, primind patenta consulară prin Decretul regal nr. 1453/21 martie 1907. La data de 31 martie 1907, Monitorul Oficial a publicat numirea sa în funcția menționată.⁵ În noiembrie 1910 a fost pensionat pe fondul unor probleme medicale.⁶

Natale Rocovich (Iași, 1907) - S-a născut la 25 decembrie 1859 și a decedat la 30 septembrie 1910, la Sulina, în urma unui infarct miocardic. În 1880 era interpret la Consulatul din Tulcea. În 1886 a fost numit gerant al acestui oficiu, iar în 1894 a fost repartizat la Vidin. În noiembrie 1894 prelua conducerea interimară a oficiului din Constanța, revenind la Vidin în februarie 1895. În 1896 a fost transferat la București, în anul următor asigurând pentru o scurtă perioadă conducerea Consulatului de la Craiova.⁷ În 1905 era gerant la Sulina.⁸ Prezența sa la Iași a fost temporară, în perioadele 1 aprilie - 7 septembrie 1907 și 13 iunie - 19 septembrie 1909.⁹ În luna iunie 1910, a apărut din nou ca gerant al Viceconsulatului de la Sulina. În vara anului 1910, pe perioada efectuării

---

¹ Ibidem, p.590-591

² Ibidem, p. 300

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G4, *Nota nr. 305 din 30 ianuarie 1905, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G14, *Nota nr. 1400/III din 4 iunie 1906, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*”, f.n

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G14, *Decret regal de acordare a patentei consulare, înregistrat la MAS cu nr. 06035 din 22 martie 1907, Notă MAS nr. 6025 din 31 martie 1907, Notă MAS către M.Of.*, f.n

⁶ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 300

⁷ Ibidem, p. 571

⁸ Lista diplomatică a Austro-Ungariei, Viena, 1894, p. 213, https://books.google.ro/books?id=FxKGk-OFSXQC&pg=PA213&lpg=PA213&dq=Natale+Rocovich&source=bl&ots=Rn1rcUk5yW&sig=ACfU3U3tTY-okXI97G7wQaILrHHr99-j6Q&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKewisnK_wiMuEAXVp2wIHHaj8DhU4ChDoAXoECAQQAw#v=onepage&q=Natale%20Rocovich&f=false (accesat la 20.02.2024)

⁹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 571

concediului de odihnă, atribuțiile sale au fost preluate de *Nikolas (Nicolae) Koliban*, consilier la Consulatul Austro-Ungariei la Galați.¹

Eugen Ritter von Wurzian (Iași, 1907) - S-a născut la 16 ianuarie 1879, în Peterswald, Silezia și a decedat la 18 iulie 1943, la Viena. A urmat cursurile liceului din Teschen și ale Facultății de Științe juridice din Viena. După absolvirea cursurilor Academiei Orientale (14 iulie 1905), efectuează un stagiu de practică în instanțele din Viena, iar în 1906 devine atașat consular. În 1907 a fost trimis la Iași, iar în iunie 1908 a fost transferat la Londra. În octombrie același an a fost mutat la la Köln. La 15 iunie 1914 a primit gradul de consul, iar în perioada 1918 – 1921 a îndeplinit funcții specifice la Praga. În 1920 a primit gradul de consul general clasa a II a, iar între 1921 – 1922 a fost consilier la Legația din Berlin. Între 23 februarie și 8 noiembrie 1922 a fost consul general la Lvov, iar ulterior a fost retras la Viena.²

Waldemar Roderich Czerwenka (Galați, 1907) – S-a născut la 9 noiembrie 1880, în Piatra - Neamț (tatăl său fiind inginer în localitate) și a decedat la 31 martie 1976. A absolvit Academia Orientală la 15 iulie 1903, fiind repartizat în 15 octombrie 1904 la Consulatul General din Shanghai. În 19 octombrie 1907 era transferat la Galați unde a lucrat până în iulie 1908. În ianuarie 1909 a fost trimis la Consulatul General din Calcutta, iar în 1912 a asigurat interimatul la conducerea oficiului din Port-Said, fiind avansat la gradul de consul. În mai 1913 era transferat la Bombay, preluând conducerea acestui Consulat în noiembrie același an. Între 1914 – 1916 a revenit la Viena, iar în perioada 1917 – 1918 a fost șeful Centrului de informare din Ploiești. Era vorbitor de germană, engleză, franceză, italiană și română. S-a pensionat în anul 1919 fiind angajat contractual la Oficiul de Stat pentru Nutriție Națională (1919 – 1921).³

Friedrich Hlavac Edler von Rechtwall (Galați, 1908) – S-a născut la 10 martie 1885, la Lvov și a decedat la 10 mai 1975, la Els Bethen, lângă Salzburg. A absolvit Academia Consulară (fostă Orientală), la 4 iulie 1908. În octombrie 1908 era repartizat la Galați, iar în anul următor la Consulatul din Constantinopol. A fost avansat viceconsul la 7 noiembrie 1910 și consul în 28 ianuarie 1916. A participat la negocierile Tratatului de pace de la Saint-Germain. A obținut gradele de consul general clasa II a în 22 decembrie 1922 și clasa I în 1923. La 1 octombrie 1933 a devenit director al Academiei Consulare. În noiembrie 1939 a fost transferat la Ministerul de Externe din Berlin, în calitate de consilier ministerial. În 1940 și 1942, pentru diferite perioade de timp a revenit în fruntea Academiei Consulare. S-a pensionat în anul 1947.⁴

¹ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. C16, Nota nr. 791 din 13 martie 1907, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București”, f.n

² Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 699-700

³ *Ibidem*, p.245

⁴ *Ibidem*, p.337-338

Zdislaus Ritter von Okecki (Galați, 1908) - S-a născut la 29 octombrie 1874 și a decedat la 11 martie 1940. A absolvit științe juridice și politice, fiind repartizat la Consulatul General din Salonic (aprilie 1901). În anul următor, era trimis la Consulatul General din Rio de Janeiro.¹ În anul 1905 a primit gradul de viceconsul, iar în 1908 era numit la consulatul din Galați. În februarie 1912, a fost avansat la gradul de consul.² După încheierea misiunii de la Craiova i s-a încredințat conducerea consulatului din Cairo (28 noiembrie 1913). În anul 1915, a ajuns la Legația Imperială din Copenhaga, de unde, în 1917, a fost retras la Viena, pe fondul unor probleme de sănătate. A revenit în Serviciul Exterior în 1919, iar în perioada 1921 – 1928 a fost trimis în Iugoslavia. În perioada 1928 – 1930 a fost ministru plenipotențiar în Japonia.³

Elias Zagorski (Focșani, 1909) – A fost numit consul la Focșani la 2 martie 1909, primind ”exequator”-ul din partea Casei Regale la 12 martie 1909. Anterior, îndeplinise funcția de viceconsul la același oficiu consular.⁴

Rudolf Edler von Jahnstein Ach (Galați, 1910) – S-a născut la 10 septembrie 1876, în Baden lângă Viena și a decedat la 9 aprilie 1967, în Graz. A absolvit liceul la Baden în 1897 și Academia Militară în 1901, primind gradul de locotenent. În 1903 era profesor la Școala Militară de cadeți pentru cavalerie, iar în 1906 a fost licențiat în istorie juridică. În 1909 era stagiar la Judecătoria din Cernăuți. În 1909 a fost trimis la Consulatul General de la Veneția, pentru un stagiul de practică, promovând examenul de atașat consular la 6 decembrie 1910. Imediat după asta, la 21 decembrie, era numit la Consulatul din Galați, de unde a fost transferat la Milano, în 13 iunie 1912. În martie 1914 este repartizat la Comisia internațională de control pentru Albania, iar la 8 iulie 1915 a fost înrolat din nou în serviciul militar, fiind repartizat la Serviciul Comisariatului Civil și Comandamentului Corpului XIX din Albania. În 1919, a fost reactivat în Ministerul de externe fiind repartizat la Secția Politică. Era vorbitor fluent de franceză, engleză și italiană, având noțiuni de limba română. Între 9 februarie și 26 martie 1921 a fost gerant la Trieste, iar în aprilie 1921 a fost numit șef al Consulatului din Milano. A obținut titlul de consul general clasa a II a în 1928.⁵

Alphons Felner von der Arl (Galați, 1911) – S-a născut la 13 iulie 1862, la Hietzing decedând la 29 ianuarie 1934, în Viena. Absolvent al Academiei Orientale (1885), a primit gradul de atașat consular la 29 aprilie 1886. Dup stagii

---

¹ Ibidem, p. 692 - 692

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. O3, *Exequator acordat de Casa Regală, înregistrat la MAS cu nr. 02418 din 1 februarie 1912*, f.n.

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 692 - 692

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. Z1, ”*Nota nr. 355 din 2 martie 1909, adresată de Legația Austriei la București către MAS*”, *Patenta consulară înregistrată la MAS cu nr. 04628 din 12 martie 1909* f.n

⁵ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 699-700

¹ Ibidem, p.179-180

efectuat în instanțe din Viena și la Camera de Comerț din capitala austriacă, la 31 decembrie 1887 a fost trimis la Varșovia, iar în martie 1889 la Londra. Următoarele sale misiuni consulare au inclus: Veneția (1893); Moscova (1894); Kiev (1896, avansat consul). Între 1897 și 1900 a deținut funcții în Centrala MAE de la Viena, iar la 1 martie 1901 era numit șef al Consulatului General de la Moscova. A primit gradul de consul general clasa a II-a în 1903. La 30 octombrie 1907, a preluat conducerea interimară a Consulatului General de la Zurich. La 26 februarie 1909 a fost numit consul general adjunct și director comercial al Legației Imperiale din Londra, iar la 26 iunie a preluat conducerea Consulatului General din Köln. În 1911 a preluat conducerea consulatului din Galați, fiind numit și delegat la Comisia Europeană a Dunării, fiind menținut în această funcție până la izbucnirea războiului. În același an a primit gradul de consul general Clasa I.¹

Friedrich Gotz (Iași, 1912) - S-a născut la 28 iulie 1862, în Salzburg și a decedat la 8 iulie 1944. A fost locotenent în rezervă, efectuând stagiul militar în cadrul Forțelor navale. Absolvent de științe juridice (1896), a promovat examenul de atașat consular la 8 martie 1897. Era vorbitor de germană, franceză, și italiană, având noțiuni de spaniolă și greacă. În 6 aprilie 1897 a fost repartizat provizoriu la Consulatul General din Izmir, 6 aprilie 1897, în calitate de secretar al cancelariei. La 22 iulie 1900 este numit gerant la Port Said, iar în 11 martie 1905 a preluat conducerea consulatului onorific la Zanzibar. În perioada 20 ianuarie 1910 - 22 aprilie 1910 a asigurat conducerea interimară a Consulatului General din Rio de Janeiro, iar la 2 ianuarie 1912 a fost numit consul general la Iași, unde a rămas până în 1916. După intrarea României în război împotriva Austro-Ungariei (27 august 1916), a revenit la Viena, iar în 1917, a fost repartizat, la cerere, la un comandament al armatei austriece de pe frontul din România.²

Tibor Miklos von Miklosvar (Iași, 1912) – S-a născut la 30 aprilie 1883, la Finke, Ungaria. A absolvit Academia Consulară (14 iulie 1905) și a obținut gradul consular în decembrie 1906. La 22 aprilie 1907 a fost repartizat la Consulatul General din New York, iar la 1 decembrie 1908 la Londra.³ În 1912, era viceconsul la Iași.⁴

Georg Barkoczi von Nagy- und Kisbarkoz (Galați, 1912) - S-a născut la 2 februarie 1888. A absolvit Academia Orientală în septembrie 1911 obținând gradul de atașat consular în același an, fiind repartizat, totodată la Consulatul General din Hamburg. Între 1912 și 1916 a activat la Consulatul de la Galați, iar între 1916 și 1917 la București. După război a fost repartizat la Paris (1919 –

---

¹ Ibidem, p.261-262

² Ibidem, p. 289 - 290

³ Ibidem, p.456

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. M21, "Nota nr. 2695 din 1 octombrie 1912, adresată de Legația Austriei la București către MAS", f.n

1930), Londra (1930 – 1932), Istanbul (1935 – 1941).¹

Edler von Jahnstein (Galați, 1912) - În anul 1912, era atașat consular la Galați. În luna iunie 1912, Legația Imperială a Austro-Ungariei informa autoritățile române că acesta a fost avansat la gradul de viceconsul.²

Maximilian Schiler (Piatra Neamț, 1912) – A fost numit la conducerea Viceconsulatului onorific înființat de Viena la Piatra Neamț în 1912. La data numirii era director al societății forestiere ”P&C. Goetz & Cie” din Piatra-Neamț.³ Circumscripția consulară a noului oficiu cuprindea județele Bacău și Neamț, care ieșeau din circumscripția Consulatului Imperial de la Iași.⁴

Johann Bogy (Iași, 1914) – S-a născut la 18 septembrie 1880 și a decedat la 4 februarie 1944, în Budapesta. A absolvit dreptul la Cluj la 14 iunie 1898. În 1906 a fost trimis de Ministerul Comerțului într-un stagiu de doi ani la Buenos Aires și Rio de Janeiro. Cu toate că a dovedit capabilități pentru aceste gen de reprezentare, datorită lipsei de experiență nu a atins ținta propusă în domeniul comercial. Ulterior, în 1909, a fost trimis din nou misiuni comerciale în S.U.A. la New York și New Orleans. În iulie 1913 a fost trimis într-un stagiu de practică la Consulatul General din Veneția, promovând examenul de atașat consular la 14 mai 1914, fiind repartizat imediat la Iași. În martie 1915 a fost transferat la Zurich, primind în anul următor gradul de viceconsul. La 16 martie 1917 a fost transferat la Berlin, iar în aprilie același an la Bremen.⁵

Konstantin Sedlacek (Galați, 1915) - S-a născut la 8 iulie 1890, la Austerlitz. A absolvit Academia Consulară la 6 iulie 1914. A fost trimis la Consulatul din Galați în 15 ianuarie 1915.

În perioada 21 iunie - 27 august 1916 a fost gerant al oficiului din Ploiești, iar în septembrie același an a fost înaintat la gradul de viceconsul. În perioada 28 august 1920 - septembrie 1924 a fost consul la Köln.⁶

Charles (Carl) Florian (Galați, 1915) - La 11 decembrie 1915, a fost numit viceconsul la Galați.⁷

Venecslas Partl (Iași, 1916). În luna iulie 1916, a fost numit viceconsul la Iași.⁸

---

¹ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.194

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. J1, ”Nota nr. 1646 din 6 iunie 1912, adresată de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. S45, *Nota nr. 4690 din 24 octombrie 1889, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*, f.n.

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. S45, *Nota nr. 24 din 6 ianuarie 1913, transmisă către MAS de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București*, f.n.

⁵ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p. 208

⁶ Ibidem, p.600

⁷ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. F23, ”Nota nr. 10114 din 11 decembrie 1915, adresată de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

⁸ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. P34, ”Nota nr. 4649 din 8 august 1916, adresată de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

Emil Eliasiewicz (Galați, 1916) - În 1916 a fost numit în echipa Consulatului Imperial de la Galați. S-a prezentat la post în luna martie 1916, context în care a transmis autorităților române copii după documentele sale de identitate și un specimen al semnăturii sale.¹ În același an a fost transferat la București.²

Erwin Hugel (Cernăuți, 1921) – S-a născut la 10 iulie 1887, lângă Oradea și a decedat la 24 decembrie 1942, în Berlin. A urmat studii juridice la Universitatea din Viena (1906 – 1911) și studii lingvistice la Academia Consulară (turcă, arabă și sârbă). Avea competențe lingvistice în germană, franceză, maghiară și arabă. În 1911 a efectuat un stagiu de practică la Consulatul general din Izmir. În 1912 a fost repartizat la Consulatul general din Salonic, de unde a revenit la Viena în 1913. În 1914 era ofițer în cadrul Regimentului de Husari nr. 1, fiind rănit în luptele date de această unitate. În mai 1915 era transferat la Consulatul general din Berlin, iar în anul următor a efectuat o misiune temporară la București. În august 1916 este mutat la Köln. În 1920 era avansat la gradul de consul și propus pentru conducerea unui Consulat care urma să fie înființat la Cernăuți. A fost numit la Cernăuți la 27 iunie 1921, fiind rechemat la Viena în 1923.³ Anterior numirii la Cernăuți a efectuat o misiune la Zurich, Elveția.⁴ Decretul regal privind „exequator”-ul acordat la Cernăuți a fost aprobat în octombrie 1921.⁵ În ianuarie 1923, a fost avansat la gradul de consul general, odată cu ridicarea rangului oficiului la nivel de consulat general.⁶ În 1925 a ocupat funcția de consul general la Belgrad, iar în 1931 a fost numit ambasador în capitala Serbiei. La 22 octombrie 1935 a fost numit consul general la Köln.⁷

Michael Augius (Galați, 1922) - Cetățean iugoslav și funcționar al funcționar al companiei austriece de navigație *DDSG*. În anul 1922, autoritățile austriece au solicitat MAS aprobările necesare pentru numirea sa în funcția de consul onorific la Galați.⁸ În procesul de acordare a acreditărilor necesare, MAS a solicitat Direcției Poliției și Siguranței Generale din cadrul MAI, detalii cu privire la persoana în cauză. În răspunsul acestei instituții, se evidențiau

¹ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. E3, „Nota nr. 1025 din 25 februarie 1916” și Nota nr. 1504 din 28 martie 1916”, adresate de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. G22, Nota nr. 452 din 2 februarie 1916, transmisă de Legația Imperială a Austro-Ungariei la București către MAS”, f.n.

³ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.356-357

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H32, Nota nr. 3507/A din 4 iulie 1921, transmisă către MAS de Legația Austriei la București”, f.n.

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H32, Decret Regal înregistrat la MAS cu nr. 39862 din 19 octombrie 1921, f.n.

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H32, Nota nr. 430/A din 29 ianuarie 1923, transmisă către MAS de Legația Austriei la București”, f.n.

⁷ Engelbert Deusch - *Die effektiven*, p.356-357

⁸ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. A9, „Nota nr. 193/2 din 12 ianuarie 1922, adresată de Legația Austriei la București către MAS”, f.n

următoarele elemente de interes: era născut la 14 mai 1870, în Turnu-Severin; posedea un pașaport iugoslav; avea dosar la Controlul Străinilor în baza calității sale de ”supus austriac”; în anul 1916 fusese ”internat” în lagărul din Ialomița; în anul 1920 era reprezentant al societății de navigație *Lloyd Austriac*; a făcut obiectul monitorizării de către organele de Siguranță pentru relații apropiate cu reprezentării consulari austrieci și germani din România, verificările neevidențiind aspecte relevante.¹ A primit ”Exequator”-ul de consul onorific la Galați în luna iunie 1922.²

Richard Lippert (Cernăuți, 1923) – Fost inspector al Poștelor Române din Cernăuți, a fost numit consul onorific al Austriei la Cernăuți în luna octombrie 1923 (autoritățile de la Viena au decis în octombrie 1923, transformarea consulatului general de la Cernăuți în consulat onorific).³ Circumscripția noului consul onorific includea județele: Suceava, Dorohoi, Botoșani, Iași, Neamț, Roman, Vaslui, Bacău, Hotin, Soroca, Bălți, Orhei și Chișinău.⁴ ”Exequator”-ul pentru funcția de consul onorific i-a fost acordat la 29 decembrie 1923.⁵ În luna noiembrie 1932, a fost decorat de guvernul de la Viena.⁶ În anul 1936, autoritățile de la Viena propun ridicarea Consulatului onorific al Austriei la Cernăuți la rang de Consulat general onorific și acordarea lui *Lippert* a gradului de consul general onorific.⁷

Concluzii

În perioada analizată Imperiul Habsburgic (Austro-Ungar) a operaționalizat în regiunea Moldovei, două Consulate generale, două Consulate și patru viceconsulate, în cadrul cărora au activat 105 oficiali consulari de diferite ranguri. Înființarea unei rețele consulare atât de extinse, raportat la mărimea teritoriului regiunii Moldova, a fost expresia unui interes geopolitic și economic deosebit al Vienei față de această zonă.

Cei doi mari poli de interes consular în regiunea Moldovei au fost orașele Iași și Galați, unde au funcționat Consulate generale, care aveau în subordine

---

¹ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. A9, ”Nota nr. 35862 din 27 mai 1922, adresată de Direcția Poliției și Siguranței Generale din MAI, către MAS”, f.n

² AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. A9, ”Decret regal exequator, înregistrat la MAS cu nr. 27473 din 6 iunie 1922”, f.n

³ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. H32, Nota nr. 4225/A din 10 octombrie 1923, transmisă către MAS de Legația Austriei la București”, f.n.

⁴ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L13, Nota nr. 5446/A/I din 3 decembrie 1923, transmisă către MAS de Legația Austriei la București”, f.n

⁵ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L13, Patenta consulară înregistrată la MAS cu nr. 72733 din 28 decembrie 1923,, f.n

⁶ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L13, Nota nr. 6295/A din 7 decembrie 1932, transmisă către MAS de Legația Austriei la București”, f.n

⁷ AMAE - Fond - *Reprezentanți*, dosar 2/Reprez. L13, Nota nr. 2932/A din 15 iulie 1936, transmisă către MAS de Legația Austriei la București”, f.n

Viceconsulatele de la Botoșani, Piatra-Neamț, Focșani și Bârlad.

Zona portuară a regiunii Moldova (Galați și Ismail) a fost, de asemenea, un punct important al interesului Vienei, tot așa cum a devenit de interes și regiunea Cernăuți în perioada postbelică, când Bucovina de Nord a revenit la România.

Contextul politic postbelic a condus la reducerea reprezentării consulare și diplomatice austriece în orașele de provincie din România, aceasta rezumându-se doar la Legația din București.

Oficialii consulari austriece care au îndeplinit sarcini specifice în cadrul reprezentanțelor din orașele regiunii Moldova, s-au evidențiat cu următoarele caracteristici:

- erau posesori ai unor titluri nobiliare;
- erau absolvenți de studii superioare în domeniul juridic și politic;
- vorbeau mai multe limbi străine;
- aveau stagiul militar satisfăcut, deținând grade de ofițer în rezervă;
- aveau la activ mai multe misiuni consulare și diplomatice, în diverse zone geografice ale lumii;
- unii erau născuți în orașe românești (aflate în acea perioadă sub ocupație) și erau vorbitori de limba română.

Remarcăm, totodată și politica de rotație a reprezentanților consulari austriece între oficiile din orașele românești care au făcut obiectul studiului.

Ca o concluzie generală, putem evidenția faptul că reperul "reprezentării consulare" este unul elocvent în evaluarea interesului austriac față de regiunea Moldovei.

Referințe bibliografice:

Surse inedite:

1. *Arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României*
Fondul – „Reprezentanți străini în România – Personalul Legațiilor și Consulatelor străine” (Dosarele 2 și 3)

Lucrări de specialitate:

1. Blasen, Philippe; Cușco, Andrei, *Noua-Suliță – Triplex Confinium. Experiențe transfrontaliere la periferiile imperiale (1869-1914)*;
2. Cosma, Ela, *Editing Austrian Consular documents from Romanian Principalities and Serbia (1848 – 1849)*, Transylvanian Review, Vol. XXI, nr. 4, 2012;
3. Deusch, Engelbert - *Die effektiven Konsul Osterreich(-Ungarns) von 1825 – 1918 - Ihre Ausbildung, Arbeitsverhältnisse und Biografien, Personalul consular al Austriei(Ungariei) între 1825 – 1918 – formație, legături profesionale și biografii* BOHLAU VERLAG KOLN WEIMAR·WIEN, 2017;
4. Mitea, Ionel Constantin, *Companii de navigație la Gurile Dunării 1830 –*

1939”, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2022;

5. Pacu, Moise N. *Cartea județului Covurluiu. Note geografice, istorice și în deosebi statistice*, Institutul Grafic I.V. Socecu, București, 1891;

Surse electronice:

1. Austrian Centre for Digital Humanities and Cultural Heritage, Biografia diplomatului austriac N. von Pottenburg, https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_P/Pottenburg_Nikolaus_1822_1884.xml
2. Lista diplomatică a Austro-Ungariei, Viena, 1894, https://books.google.ro/books?id=FxKGk-OFsXQC&pg=PA213&lpg=PA213&dq=Natale+Rocovich&source=bl&ots=Rn1rcUk5yW&sig=ACfU3U3tTY-okX197G7wQaILrHHR99-j6Q&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwisnK_wiMuEAxVp2wIHHaj8DhU4ChDoAXoECAQQAw#v=onepage&q=Natale%20Rocovich&f=false

THE PENETRATION OF NARODNIKIST IDEAS IN BESSARABIA AND THE STRUGGLE OF THE GOVERNMENT DIRECTORATE OF THE GENDARMERIE CORPS AGAINST THEM

PĂTRUNDEREA IDEILOR NARODNICISTE ÎN BASARABIA ȘI LUPTA DIRECȚIEI GUBERNIALE A CORPULUI DE JANDARMI ÎMPOTRIVA LOR

DOI: 10.5281/zenodo.13307446

UDC: 94 (470+498.7)''19''

Artur LEȘCU

Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Educație Fizică și Sport

E-mail: arturlescu@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7756-9743

Rezumat: *Imperiul Rus, un stat autocrat, cu puternice rămășițe ale dreptului feudal de castă, era bazat pe un sistem de drept care avea drept scop intimidarea cetățeanului în vederea apărării și conservării orânduirii sociale anacronice existente. Una din instituțiile de stat, responsabile de securitatea regimului și lupta împotriva mișcărilor revoluționare și antistatale, era Corpul Independent de Jandarmi. Înființat în 1867, avea structuri organizatorice în toate provinciile și guberniile ale Imperiului, inclusiv și în Basarabia, unde activa Direcția regională a corpului de jandarmi. Imediat după înființare, Direcția gubernială de jandarmi s-a confruntat cu răspândirea în Basarabia a ideilor narodniciste, curentul dominant în mișcarea social-politică și anti guvernamentală din Imperiul Rus în anii 60-90 secolului al XIX-lea. Această mișcare în Basarabia avea un caracter izolat și era strict supravegheată de poliție și jandarmi, care jucau un rol secundar față de organele poliției. Datorită curenților interni caracteristici acestei instituții de stat la început de activitate, cum ar fi lipsa profesionalismului și cadrelor de înaltă calificare, Direcția cu greu făcea față situației, ne având posibilitatea de a opri valul de contrabanda revoluționară și răspândirea ideilor revoluționare printre populație, în special în rândul tineretului studios. Această stare de lucru era tolerabilă pe timp de liniște și acalmie politică, dar putea genera mari probleme în perioade de crize politice sau război. Influența narodnicismului în Basarabia nu a luat proporții nu datorită activității eficiente a jandarmilor, ci din degenerarea internă a mișcării.*

Cuvinte-cheie: *Direcția de jandarmi, Basarabia, mișcarea social-politică, ideile narodniciste*

Abstract: *The Russian Empire, an autocratic state with strong remnants of feudal caste law, was based on a legal system that aimed to intimidate the citizenry in order to defend and preserve the existing anachronistic social order. Various specialized state institutions were responsible for the security of the regime and internal order, among which the Gendarmerie Corps played a central role. This Corps was established on*

September 9, 1867, and later the Bessarabia region's Government Gendarmerie Directorate was established. Immediately after its establishment, the Government Directorate of Gendarmes faced the spread in the region of Narodnikist ideas, the dominant current in the social-political and anti-government movement in the Russian Empire in the 60s-90s of the 19th century. The activity to combat the revolutionary trend in Bessarabia, especially the Narodnikist one, was based on two principles: the implementation of preventive measures against the revolutionary movement and the undertaking of follow-up actions aimed at annihilating concrete cases of anti-government activity. Of those duties, the simplest was the supervision of studious youth, whose number in Bessarabia was quite limited. According to the statistical data on the number of secondary school (high school) students, compiled by the Bessarabia Gendarmerie Directorate for the year 1881, their number was quite small, 2,788 people. The small number of intellectuals made it easier for the Bessarabian gendarmes, limited in quantity, to detect and supervise people who could possibly join the Narodnikist movement. The concerns of the gendarmes in combating the Narodnikist movement were complicated and difficult. Due to the lack of internal premises for development, it was focused on combating the activity of followers of revolutionary ideas among Bessarabian students in the main university centers of the empire, among which Zamfir Ralli-Arbore stood out. In Switzerland, Z. Ralli-Arbore organizes the clandestine transportation of anti-government literature to the Russian Empire, the activity that gave the Bessarabian gendarmes so much trouble. The burden of fighting the smuggling phenomenon fell to the Independent Border Guard Corps and police bodies, the gendarmes having the mission of coordinating the actions and taking over cases related to state security, the activity, which was quite inefficient. In addition to illegal literature, the smugglers successfully transported across the country's borders typographic characters, but also entire printing presses, passing them off as agricultural machines, which they officially sent from Romania to the Reni station. Despite these successes, the tsarist authorities and especially the gendarmerie were hardly able to cope with the phenomenon of smuggling, the rate of completion of investigations and convictions on this article being extremely low, reaching the figure of approximately 7% of the total number of apprehensions.

The Directorate's major concern was also combating the activity of revolutionary circles and the individual actions of the representatives of the anti-government movement existing in the region. The first socialistic circle in Bessarabia was founded in 1874 by Nicolae Zubcu-Codreanu, who stirred up the studious youth of Chisinau. Under the influence of Narodnikist ideas, some of the studious Romanian youth practiced "walking into the people". Thus, Petru Braga, a student of the Theological Seminary in Chisinau "went to the people, being inspired by the populist movement, establishing a blacksmith's shop in his native village, Ulmu", followed by another student of the Seminary, Filip Codreanu, a relative of N. Zubcu-Codreanu and the father of the future academician of the Romanian Academy, Radu Codreanu, who went to Nisporeni as a teacher, under the influence of the same movement, for propaganda purposes.

The Narodnikist movement in Bessarabia had an isolated character and was strictly supervised by the police and gendarmes, who played a secondary role to the

police bodies. Due to the internal deficiencies characteristic of this state institution at the beginning of its activity, such as the lack of professionalism and highly qualified personnel, the Directorate was hardly able to face the situation, having the opportunity to stop the wave of revolutionary smuggling and the spread of revolutionary ideas among the population, especially among studious youth. This state of affairs was tolerable in times of peace and political calm, but could cause great problems in times of political crisis or war. The influence of Narodnikism in Bessarabia did not take on proportions not because of the effective activity of the gendarmes, but because of the internal degeneration of the movement.

Keywords: *Gendarmerie Directorate, Bessarabia, social-political movement, Narodnicist ideas*

Introduction

Immediately after its establishment, in 1867, the Government Directorate of Gendarmes faced the spread of Narodnikist ideas in the region, the dominant current in the social-political and anti-government movement in the Russian Empire in the 60s-90s of the 19th century. The movement, animated by the ideas of A. Herțen and N. Cernișevski, crystallized organizationally in 1861, when the secret society "Zemlia i Volia" ("Land and Freedom") was founded, which included several autonomous revolutionary circles¹. This society existed until 1864, when it dissolved itself, giving rise to a large number of anti-government circles active both in the country and abroad, animated by the ideas of M. Bakunin, P. Lavrov, P. Tkaciov. After the failure of the march in the people, the Russian revolutionaries changed the tactics of the struggle, establishing, in 1876, the revolutionary organization "Zemlia i Volia", which aimed to prepare uprisings on the territory of the empire. In 1879 "Zemlia i Volia" split into two independent organizations - "Narodniaia volia" ("The will of the people" in Romanian), which campaigned for terrorist methods in the fight against tsarism, and "Ciornî peredel" ("Black Repartition" in Romanian), who were adherents of gradual changes in society, through propaganda in the broad masses, especially among the peasants, and the schooling of the population². The Narodnik current, being a movement of intellectuals, recruited its followers from among studious youth, whose number was quite limited, a fact that made it easier for the tsarist authorities to supervise this movement.

Context

The above relates in its entirety to the newly established Directorate of Gendarmes from Bessarabia. The activity to combat the revolutionary trend, especially the narodnikist one, was based on two principles: the implementation

---

¹ Iliia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennîi period.* (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 27.

² *Istoria SSSR, Tom II. Rossia v XIX veke. Krizis feodalisma. Utverjdenie kapitalisma.* (Moskva: 1954), 591.

of preventive measures of the revolutionary movement and the undertaking of follow-up actions aimed at the annihilation of concrete cases of anti-government activity. Prophylactic measures, carried out by the gendarmes, provided for the secret or judicial surveillance, in collaboration with police bodies, of persons under criminal investigation on political files¹; careful monitoring of the relations of studious youth, especially students of higher educational institutions, with the lower social classes²; careful monitoring of the relations of studious youth, especially students of higher educational institutions, with the lower social classes³; control over the entry into the region of literature prohibited for distribution in the empire, as well as control over compliance with the regime of residence visas and legal crossing of the state border. Of those duties, the simplest was the supervision of studious youth, whose number in Bessarabia was quite limited. According to the statistical data on the number of secondary school (high school) students, compiled by the Directorate of Gendarmes from Bessarabia for the year 1881, and which did not change radically during the 1960s-1990s, the situation was as follows:

Tabelul 1. List of the number of students in Bessarabia in 1881⁴

N d/o	Name of the institution	Number of students	Russian	Polish	Hebrew	Other nationalities	Noble	Priesthood	Bourgeoisie	Peasantry	Other categories
1.	Chisinau Boys Gymnasium	660	441	55	132	32	346	19	208	12	75
2.	Chisinau Girls Gymnasium	500	270	28	90	112	288	14	180	3	15
3.	Real school (Gymnasium) Chisinau	159	61	16	27	55	68	1	49	5	36
4.	Progymnasium from Chisinau	277	166	19	117	8	121	5	131	8	12
5.	Progymnasium from Ismail	118	64	1	20	33	29	9	65	5	10
6.	The secondary school for	91	44	2	16	29	28	4	20	2	29

¹ Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), F. 297, inv. 1, d. 2, f. 67.

² A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 2, f. 67.

³ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 2, f. 68.

⁴ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 115.

	girls in Ismail										
7.	Progymnasium from Akkerman	180	60	3	55	24	46	5	76	11	12
8.	The secondary school for girls in Akkerman	156	77	2	43	34	44	6	79	7	20
9.	School (Gymnasium) in Bolgrad	190	14	3	9	164 ¹	9	14	105	37 ²	25 ³
10.	Girls' high school in Bolgrad	166	14	-	2	150 ⁴	10	6	142	8 ⁵	-
11.	Teachers' seminar from Bairamcea	81	55	-	-	26	8	20	11	33	9
12.	Reni Boys' School	131	2	2	1	118	-	-	131	-	-
13.	Girls' school in Reni	79	3	-	21	55	-	-	79	-	-
TOTAL		2788	1271	131	533	840	997	103	1276	131	243

The first thing that can be highlighted from examining the presented table is the small number of students (2,788) in pre-university education compared to the entire population of the region, which was around one million people. Leaving aside the sociological analysis of the statistics presented by the gendarmes, where Moldovans are completely absent among different categories of the population, hidden in the columns of other nations, nobles, peasants, we can see a high level of naivety, bordering on incompetence, that they showed officials of the Directorate when they did not include the Theological Seminary in Chisinau in the table. In the view of the gendarmes, the Theological Seminary was a bastion of loyalty to the regime, whose students were a priori excluded from the category of youth willing to embrace revolutionary ideas. Reality proved the inaccuracy of this conclusion, the seminarians becoming the leaders of the opposition movement to the authoritarian regime in the Russian Empire. Therefore, the small number of intellectuals made it easier for the Bessarabian

¹ Bulgari.

² Coloniști.

³ Cetățeni bulgari.

⁴ Bulgari

⁵ Coloniști.

gendarmes, limited in quantity, to detect and supervise people who could possibly join the Narodnikist movement. According to the calculations of the researcher P. Munteanu, in the whole of Bessarabia and Transnistria in 1859 there were 57 subscribers to the magazine "Sovremennik" ("Contemporary"), in 1860 – 90 subscribers and in 1861 – 87 subscribers¹, a fact that confirms the ease with which these people could be supervised by the authorities.

Another direction to prevent the spread of rebellious ideas in society was the control over the circulation of books by accepting those permitted for circulation in public and private bookstores and libraries and removing from circulation those prohibited. Lists of banned publications and books were published in special catalogs, edited by the Main Publishing Directorate in St. Petersburg and distributed to all the Government Directorates of Gendarmes. The number of titles was varied, tending towards quantitative growth. So, at the beginning of the 70s of the 19th century, the number of banned books was 66 names², reaching the figure of 79 titles in 1876³ and 196 at the end of the '90s⁴. Among the most dangerous for the regime banned books were "Cunning Mechanics" by the famous Russian statistician, of Romanian origin, Vasile Varzar, which in simple words described the taxation system existing in the Russian Empire, "The Story of Four Brothers" and "The Story of the Wise Naumnov", written by S. Kravcinski, the killer of the head of the Gendarmerie Corps N. Mezentsev⁵, the literary work of L. Tolstoy⁶, the works of K. Marx and F. Engels⁷. In the end, the logic of compiling the catalog of banned books is not clear, because among those that represented a real danger to tsarism, such as those quoted above, there were also some harmless ones, such as "Armenian novelists, dramatists and poets" or "The Waters minerals from Marienbaden in Bohemia. The history of discovery"⁸.

Much more complicated was the Directorate's activity in combating the concrete concerns of the exponents of the Narodnikist movement in Bessarabia. As in the previous period, in the absence of experience and truly professional cadres, the newly established Territorial Directorate of Gendarmes were entrusted with simple missions, the heavy work falling to the police, which had

---

¹ Mihail Munteanu, „K voprosu ob uceastii bessarabskikh narodnikov v revoliutsionnom Iviženii Rossii v 60-70 godah XIX v.,” *Ucennie zapiski Kishinevskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, Tom XXXIII (1958): 98.

² A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 33.

³ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 78 verso.

⁴ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 211.

⁵ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 79.

⁶ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 209.

⁷ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 204, 211.

⁸ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 6, f. 200.

an extensive network of spies and secret agents¹. One of these missions was the supervision of a destined Russian revolutionary, the Narodnik and ethnographer Vasili Kelsiyev, founder of the colony of Russian emigrants in Tulcea, who, disappointed by the nihilistic ideas of the Narodniks, decides to voluntarily surrender to the Russian authorities². On May 19, 1867, Vasili Kelsiyev, passing into the Russian Empire through the Sculeni customs house, handed the head of customs a note announcing that he was a state criminal who wished to be arrested and handed over to the Russian authorities³. He was immediately arrested and transferred to Chisinau Prison, where, at the insistence of the Governor General of Novorossiysk and Bessarabia, Infantry General Pavel von Kotzebue, he was provided with optimal detention conditions⁴. On May 24, the head of the Directorate of Gendarmes in Bessarabia, Colonel Ermolin, receives an order from St. Petersburg that the prisoner be transferred to the capital of the empire and handed over to the Third Section of the Emperor's Personal Chancellery. To carry out the order, two of the best and most experienced gendarmes were selected, sergeant-inferior (unter-officer) Dimitrie Marchin and private soldier Stepan Timcenco⁵. For escorting the prisoner, money was allocated from the Directorate's account for two gendarmes, one prisoner and three horses in the total amount of 159 rubles 1 kopeck⁶. Arriving safely in the capital of the empire and handing over, on June 4, 1867, Vasili Kelsiyev to the III Section of the Emperor's Personal Chancellery, it was found that the named gendarmes could not return to Chisinau, because, despite all the existing instructions, the allocated money they were only for one direction. To send them home, the Third Section of the Emperor's Personal Chancellery procured them two train tickets to Ostrov station, giving 89 rubles and 74 kopecks for the journey from Ostrov station to Chisinau, a total of 109 rubles and 76 kopecks, the money, which had to be returned by the Territorial Directorate of Bessarabia to the central body⁷. This case once again demonstrates the level of competence of the management staff of the Gendarmerie Directorate in Bessarabia, which did not know existing management documents in the Gendarmerie Corps.

Another episode, which confirms the Directorate's subordinate role to the legal authorities, took place in the spring of the same year. For the investigation of an anonymous complaint regarding the suspicious activity of the chief of

---

¹ Anatol Leșcu, *Basarabia și asigurarea logistică a trupelor ruse în anii 1812-1874* (București: Editura Militară, 2018), 228.

² Ilia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennîi period.* (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 25.

³ A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 918, f. 32.

⁴ A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 918, f. 24.

⁵ A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 918, f. 12.

⁶ A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 918, f. 14 verso.

⁷ A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 918, f. 29.

police in Chisinau, Sergeant Fortunat Prjeťlavschi, Polish by origin, with the Polish rebels, who are allowed to stay illegally, without documents, in the capital of the province¹, by order of the Governor General of Novorossiysk and Bessarabia, on March 23 a special commission was set up with the mission of conducting a search in the police chief's apartment and office. The president of the commission was appointed the vice-governor of Bessarabia, state councilor L. Cuťchevici-Chișchin, the members: Provincial Prosecutor V. Batianov; President of the Crușinschi Criminal Court; colonel Hoteaev, in charge of special affairs of the governor-general of Novorossiysk and Bessarabia, and finally, the head of the Gendarmerie Directorate of Bessarabia, colonel Stepan Ermolin². The activity of the gendarmes, led by their chief, was limited to carrying out the search³, which could not be undertaken by the police bodies for easy to understand reasons, although the case was related to the security of the state, completed with the total acquittal of the sergeant.

Much more complicated and difficult were the concerns of the gendarmes in combating the Narodnikist movement itself. Due to the lack of internal premises for development, it was focused on combating the activity of followers of revolutionary ideas among Bessarabian students in the main university centers of the empire, among which Zamfir Ralli-Arbore stood out. Active militant in student revolutionary circles in Moscow and St. Petersburg, on the night of March 15, 1869, he was arrested and released a few days later, being exiled to Bessarabia under the supervision of the local police. Shortly after, in April 1869, he was arrested again, transferred to St. Petersburg, imprisoned in the Petropavlovsk fortress, from where he was released on March 16, 1871, on the bail of Prince Constantin Muruzi, with his expulsion to Bessarabia⁴. We consider that the statement of the researcher M. Munteanu regarding the release, in March 1869, of Z. Ralli-Arbore on the bail of Prince C. Moruzi⁵, it is an erroneous one, arising from the confusion of the chronology of the multiple arrests and releases of the Bessarabian nihilist. It is known that precisely after this release he left the Russian Empire clandestinely, in August 1871, through the Novoselita customs house and emigrated to Switzerland, which could not happen in 1869, when after his release he was again arrested and imprisoned in the Petropavlovsk fortress .

Arriving in Switzerland, Z. Ralli-Arbore continued his revolutionary activity which included the clandestine transportation of anti-government

---

¹ A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 7939, f. 15.

² A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 7939, f. 16 verso.

³ A.N.R.M, F. 2, inv. 1, d. 7939, f. 15 verso.

⁴ Gheorghe Tulbure, *Zamfir Ralli-Arbore. Activitatea revoluționară și concepțiile social-politice*. (Chișinău: Cartea Moldovenească, 1983), 34.

⁵ Mihail Munteanu, „K voprosu ob ucestii bessarabskih narodnikov v revoliutsionnom Ivijenii Rossii v 60-70 godah XIX v.,” *Ucennie zapiski Kishinevskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, Tom XXXIII (1958): 107.

literature to the Russian Empire, the activity which gave so much trouble to the Bessarabian gendarmes. In this context, it is necessary to mention that in the past, Marxist historiography attributed the credit for organizing the clandestine smuggling of banned literature in the Russian Empire exclusively to revolutionary circles and especially to N. Zubcu-Codreanu. Thus, the Romanian Marxist researcher, Gheorghe Haupt, claims that the task of "crossing the Romanian border of literature from abroad [...] was entrusted to N. P. Zubcu-Codreanu [...] who immediately stepped into the realization of this task"¹. The statement is repeated by the researcher I. Budac who claims, in his work, that "narodnikist circles in Moscow and Petersburg [...] entrust Zubcu-Codreanu with organizing the transport of literature to Russia from abroad through Bessarabia"². The idea takes root, becoming a dogma through its introduction by the researchers I. Budac and Ia. The thick, in the official Soviet version of the history of Moldova, represented by the History of the Moldavian Socialist Soviet Republic, vol.1, where the authors claim that Zubcu-Codreanu "is in charge of organizing and directing the shipment of revolutionary publications from abroad to the largest cities in Russia"³. Leaving aside the fact that the pioneering in organizing the illegal transport of literature from abroad to Russia through Bessarabia belongs to Z. Ralli-Arbore, who played a leading role in the Narodnikist movement, and not to N. Zubcu-Codreanu, we would like to mention that the organization of "revolutionary" smuggling was not the merit of the Narodnik revolutionaries. The author's research in this chapter demonstrates that the phenomenon of smuggling in the Russian Empire had a constant character. Bessarabia being one of the main transit routes for contraband within the Empire. Bessarabian smugglers united in large associations and groups, carrying out their activity, sometimes even attacking the pickets of the border guards⁴. According to the author's data, quite incomplete due to the lack of official statistics, in the second half of the 19th century, 260 cases of smuggling were registered in Bessarabia, it ranked third in the Empire in terms of smuggling, after the Russian-Prussian border and Russian-Austrian⁵. All the mentioned confirms the fact that the credit for organizing the smuggling belongs not to the revolutionaries, but to

---

¹ Gheorghe Haupt, *Din istoricul legăturilor revoluționare româno-ruse. 1849-1881*. (București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955), 147.

² Iliia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennii period*. (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 100.

³ *Istoria Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești*, Vol.1. (Chișinău: Cartea Moldovenească, 1967), 547.

⁴ Artur Leșcu, *Legislația punitivă și sistemul penitenciar din Basarabia, 1812-1864*. (Chișinău: Valinex, 2021), 87.

⁵ Artur Leșcu, *Legislația punitivă și sistemul penitenciar din Basarabia, 1812-1864*. (Chișinău: Valinex, 2021), 94.

the local smugglers' gangs, whose network was used by the revolutionaries for their purposes.

The burden of fighting the smuggling phenomenon fell to the Independent Border Guard Corps and police bodies, the gendarmes having the mission of coordinating the actions and taking over cases related to state security, the activity, which was quite inefficient. In the absence of experience and special training, the gendarmes could hardly face the challenges, the detection and capture of the revolutionaries was based more on chance than on a systematic thing to combat the existing phenomenon. How easily the officers of the gendarmerie corps in Bessarabia were misled is demonstrated by the case described in luxurious detail in his memoirs by Z. Ralli-Arbore. Disguised as a traveling Jewish merchant, with false bangs glued to his temples, he crossed the bridge from Sculeni unhindered, being greeted by a gendarme officer with the words "Look, this guy goes here and there every day! And they are all like that! I am convinced that he has no other occupation than smuggling"¹. This gendarme officer was none other than Captain Nicolae Sozonov, assistant to the head of the Directorate of the Gendarme Corps in Sculeni. A real success of the Directorate was learning, by chance, at the beginning of January 1876, about the activity of N. Culeabco-Corețchi as the coordinator and responsible for transporting illegal literature from abroad to the Empire on the Bessarabian segment, established for this purpose in Chisinau. N. Culeabco-Corețchi avoided arrest only due to the fact that he was in Odesa when the gendarmes descended on his apartment². Fleeing from Russia, he lived in exile, from where he returned to the Empire and, on May 13, 1879, was arrested in Tiflis (Tbilisi)³. Appearing in the file initiated by the Bessarabian Gendarmerie Directorate regarding political smuggling, he was transferred to Chisinau and imprisoned in the citadel of the locality's central prison. Regional prosecutor Varzar's assistant and a "young lieutenant of gendarmes [...] with no experience" were tasked with carrying out the investigation⁴, who turned out to be the aide-de-camp of the Chief of Directorate, Lieutenant Otto Trentovius, a graduate of the Riga Infantry School, class of 1875, which did not train officers, but non-commissioned officers for the army. Lacking the practical experience, the investigation took a slow step. In order to break the deadlock of the investigation, she was joined by the Head of the Directorate, Colonel Vladimir Yanov, described by the author as "a wizened and faded old

---

¹ Zamfir Arbure, *În exil. Din amintirile mele*. (Craiova: Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, 1896), 120.

² Nikolai Culeabco-Corețchi, *Iz davnih let. Vospominania lavrista* (Moskva: Izdatelstvo politkatorjan, 1931), 170.

³ Nikolai Culeabco-Corețchi, *Iz davnih let. Vospominania lavrista* (Moskva: Izdatelstvo politkatorjan, 1931), 251.

⁴ Nikolai Culeabco-Corețchi, *Iz davnih let. Vospominania lavrista* (Moskva: Izdatelstvo politkatorjan, 1931), 259.

man of small stature"¹, who, in turn, could not get anything, N. Culeabco-Corețchi, after 14 months of detention, was released due to lack of evidence.

In connection with the activity of N. Culeabco-Corețchi, also occasionally, on December 2, 1875, the peasant of the village of Costuleni, Ion Begma, was arrested with two bales of contraband containing prohibited literature, and in February 1876, in Zberoaia, a lot was intercepted of clandestine literature, kept in 4 bales, which contained over 2,000 book titles. Due to lack of experience and procedural mistakes, the investigation got bogged down, the case coming to the attention of Section III of the Emperor's Personal Chancellery. Following an official investigation, a series of omissions and errors were revealed on the part of the people in charge of investigating the file, especially the gendarme captain Mitrofan Iavorschi. First of all, after finding the bales of literature, they were not all unpacked, which made it difficult to indict the people involved in transporting them. Moreover, for a month, from February 21 to March 23, 1876, the file was left aside, the investigators losing the opportunity to take advantage of the factor of surprise and confusion on the part of the suspects. It was only on March 23 that 4 suspects were interrogated who only confirmed the fact of the goods being seized. From March 23 until April 11, the file was left open again, the day when the citizen Parhanschi was interrogated, who testified about the involvement in smuggling of the residents of Chisinau, Boldișor and Constantin Popovici². Captain M. Iavorschi immediately searched the apartment rented by C. Popovici and his mother's house, where his suitcase with various documents with personal content was found. During the searches, M. Iavorschi committed several procedural mistakes. Thus, the found documents were simply attached to the file, the officer did not find time to analyze them, the owners of the apartment and C. Popovici's mother were not questioned, and no measures were taken to find and catch him³. In the same years, in the village of Bărboieni, on the banks of the Prut river, during the search raid for contraband carried out by the border guards, in the vicinity of the house of Tanas Daragan, a bundle with 9 banned books was found, among which were also the complete editions of the works of V. Alecsandri and textbooks of Romanian grammar. During the interrogation, T. Daragan confessed that Constantin Popovici gave him the respective books to be transported from the border to the interior of the country⁴.

In addition to illegal literature, the smugglers successfully transported across the country's borders typographic characters, but also entire printing

---

¹ Nikolai Culeabco-Corețchi, *Iz davnih let. Vospominania lavrista* (Moskva: Izdatelstvo politkatorjan, 1931), 264.

² A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 2, f. 132 verso.

³ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 2, f. 133.

⁴ Ilia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennii period.* (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 145.

presses, passing them off as agricultural machines, which they officially sent from Romania to the Reni station¹. In the fall of 1879, hiding places with typographical characters were occasionally found in Reni and Chisinau. Despite these successes, the tsarist authorities and especially the gendarmerie were hardly able to cope with the phenomenon of smuggling, the rate of completion of investigations and convictions on this article being extremely low, reaching the figure of approximately 7% of the total number of apprehensions². According to official Russian data, in the period 1874-1877, 1,611 people were prosecuted for revolutionary activity in the Russian Empire, of which 1,054 were convicted. Among those convicted, 1.5% were peasants, accused of smuggling and 18 were agitators from Bessarabia³.

The Directorate's major concern was also combating the activity of revolutionary circles and the individual actions of the representatives of the anti-government movement existing in the region. The first socialistic circle in Bessarabia was founded in 1874 by Nicolae Zubcu-Codreanu who was leading agitation among the studious youth of Chisinau⁴ of Romanian origin (Moldovans). During the Soviet period, special attention was paid to this fact, being interpreted as an example of "remarkable Russian-Ukrainian-Moldovan revolutionary ties"⁵. Despite the attempts of representatives of Soviet historiography to find documents in the archives of the USSR that would prove the activity of this revolutionary circle, they were not found, a fact noted by the researcher I. Budac⁶. We do not know the nominal composition of this circle, the period of existence, the actual activity. Due to the lack of any mention in the funds of the Directorate of Gendarmes from Bessarabia regarding the activity of the circle, we can assume that it represented an amorphous union of socialist ideas, whose activity was not even noticed by the gendarmes. It is certain that, under the influence of these ideas, a part of the Romanian studious youth practiced "walking into the people". Thus, Petru Braga, a student of the Theological Seminary in Chisinau "went to the people, being inspired by the populist movement, establishing a blacksmith's shop in his native village, Ulmu", followed by another student of the Seminary, Filip Codreanu, a relative of N. Zubcu-Codreanu and the father of the future academician of the Romanian

---

¹ Zamfir Arbure, *În exil. Din amintirile mele*. (Craiova: Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, 1896), 422.

² Artur Leșcu, *Legislația punitivă și sistemul penitenciar din Basarabia, 1812-1864*. (Chișinău: Valinex, 2021), 91.

³ Alexandr Malshinski, *Obzor sotsialno-revolutsionnogo dvijenja v Rossii* (St. Petersburg, 1880), 293.

⁴ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 10, f. 4 verso.

⁵ *Istoria Moldavskoi SSR s drevneushih vremion do nashih dnei*. (Chișinău: Știința, 1984), 209.

⁶ Iliia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennii period*. (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 101.

Academy, Radu Codreanu, who went to Nisporeni "as a teacher, under the influence of the same movement, for the purpose of propaganda"¹. In 1877, at the Pedagogical Seminary in Bairamcea (Níkolaiivka-Novorosiiska), a small anti-government circle of about ten people led by P. Socolschi was established by the students. A year later, 1878, F. Codreanu, A. Frunză and C. Ursu set up a circle of seminarians with a Poporanist character at the theological seminary in Chisinau, which attracted 16 people to its ranks². The existence of the circle was short-lived, it self-dissolved after the arrests made by the police in April 1879, when some of the circle's members, especially C. Popovici and Corotchevici, were arrested and imprisoned in the citadel prison in Chisinau, and the leader of the circle, Axinte Frunza, fled to Romania.

As we can see, the number of active participants in the Narodnikist movement in Bessarabia was limited, their influence on the population was practically non-existent, a fact also noted by Soviet historiography which emphasized that "the activity of the circles was very limited"³, they were kept under the control of authorized state bodies through visual surveillance and searching of correspondence⁴. In total, in 1880, the Directorate had four files of a political nature, in which seven people were involved, including Axentie Frunze, arrested on March 31, 1880, after his illegal return from Romania⁵. That is why we consider exaggerated the claims of the researcher I. Budac, such as "in Chisinau and other cities of Bessarabia, in pubs, squares, railway stations, parks, everywhere police agents were lurking, eavesdropping and looking furtively into every book, magazine read [...] by people"⁶. Such activity was impossible, because the main states of the Gendarmerie Directorate in the region numbered nine people, and as for the number of the police force, it was insufficient, one policeman returning to 5 125 citizens, which meant that the physical police did not could cover the entire territory of Bessarabia⁷.

At the beginning of the 1880s, the Narodniks switched from propaganda to terrorist actions, culminating in the assassination, on March 1, 1881, of Alexander II. In such circumstances, the revitalization of the activity of the revolutionaries in Bessarabia had a retarded character, they specialized, as in the

---

¹ Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei*. (București: Editura Victor Frunze, 1992), 388.

² Ilia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennîi period*. (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 178, 182.

³ Ilia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennîi period*. (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 179.

⁴ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 10, f. 24.

⁵ A.N.R.M, F. 297, inv. 1, d. 10, f. 37-a.

⁶ Ilia Budak, *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennîi period*. (Kishinev: Cartea Moldovenească, 1959), 177.

⁷ Artur Leșcu, *Legislația punitivă și sistemul penitenciar din Basarabia, 1812-1864*. (Chișinău: Valinex, 2021), 85.

past, in revolutionary smuggling, especially in the transportation from abroad of prohibited literature, printing equipment and propaganda among the population through the means of the few revolutionary circles founded in Chisinau. Thus, in 1880, seminarian Tudor Denis established a circle of revolutionary propaganda among railway workers, and in 1884, another circle of studious youth was established, also in Chisinau, among whose members were the brothers Constantin and Victor Steri. This activity was closely monitored and repressed in time by the police in collaboration with the gendarmes. The fluctuation of cases and files started by the Directorate in the eighth and ninth decades of the 19th century is reflected in the adjacent table:

Tabelul 2. Numărul dosarelor pornite în decadele opt și nouă al secolului al XIX-lea

The year	State crimes					Crimes according to art.246 ¹					Total crimes				
	Russian Empire		Bessarabia		%	Russian Empire		Bessarabia		%	Russian Empire		Bessarabia		%
	folders	people	people	people		folders	people	folders	people		folders	people	folders	people	
1881	932	1287	12	31	-	-	-	17	-	-	932	1287	29	31	3
1882	545	580	6	6	-	-	-	7	-		545	580	13	13	2,3
1883	1611	2138	5	5	-	-	-	21	-	-	1611	2138	26	26	1,6
1884	723	1389	7	38	-	-	-	5	5	-	723	1389	12	43	1,6
1888	1149	1316	1	2	-	-	-	16	16		1149	1316	17	18	1,4
1889	Cases in Bessarabia have not been started														
1892	Cases in Bessarabia have not been started														
1893	167	568	1	1		82	736	17	14		989	1304	18	18	1,8
1895	Cases in Bessarabia have not been started														
1896	332	1207	-	-	-	109	885	32	32	-	142	2092	32	32	2,2

Analyzing the figures presented in the table, we can conclude that the number of crimes of a political nature in Bessarabia was a limited one and varied from 32 to 12 cases per year, except for the years when such crimes were generally not recorded, in which no more than 50 people. Obviously, the prevention and repression of the revolutionary movement was not a difficulty for the Directorate of Gendarmes, which, although overshadowed by the activity of the police and the insufficiency of competent staff, fulfilled, as far as possible,

¹ Art. 246 was a component of less serious state crimes and referred to the verbal insult brought to the person of the tsar and intentional damage to portraits, busts, monuments of the tsar.

its professional duties. Compared to other governorates and regions of the Empire, Bessarabia, with its 24 cases since 1881, was in the middle of the ranking of crimes against the state, being surpassed by the governorates of Yekaterinoslav (62 cases), St. Petersburg (52 cases), Poltava (46 cases), Tambov (44), Kursk (37), Podolsk (36), Viatka (31), Kuban region (30), Odesa city (27), a long distance by the Baltic lands, where such crimes were generally not detected¹.

Taking into account the particularities of the province as a transshipment point for revolutionary contraband, the fight with which required more military than analytical skills, at the initial stage the Directorate's staff were filled with officers with military, combat experience, transferred to the gendarmerie service directly from the army, without any special training. This practice can best be observed in the activity of the Heads of Departments. The first head of the Bessarabian Gendarmerie Directorate was Stepan Ermolin. Born in 1810, from the age of 15 he embraced the military career, voluntarily enlisting in the army and assigned to the Yakutsk Infantry Regiment, stationed in Grimăncăuți from 1818², and in the years 1829-1834, in Briceni³. Practically, his entire military career was related to Bessarabia and the Romanian Countries. In the years 1828-1829 he participated in the Russo-Turkish War, taking part in all the campaigns and participating in the battles of Silistria, Mesembria and Varna, and in 1849 in the campaign to suppress the revolution in Transylvania, being decorated for the courage shown with the order of St. Ana 3rd grade with bow⁴. In all these years, from 1825 to 1854, he went through all the stages of his military career, starting with the rank of podpraporjic and ending with lieutenant colonel⁵. His bravery in battle was rewarded with the highest military distinction, the order of St. George 4th class, with which he was decorated in 1854. Also in that year, as a connoisseur of Bessarabia and the Romanian Lands, he was transferred, without special prior training, from the troops in the Gendarmerie Corps of Bessarabia, and in 1867 he was appointed as head of the Directorate of the Gendarmerie Corps of Bessarabia. He worked in this position for the rest of his life, being promoted to the rank of colonel, and on April 20, 1869, to that of major general and decorated with the orders of St. Ana 2nd class, St. Vladimir 3rd class and St. 1st class Stanislaw⁶. He died on February 6, 1872 and was buried at the Central

---

¹ *Obzor vajneisih doznanii, proizvodivshihsea v Jandarmskih Upravleniah Imperii, za vremia c 1-go iulea po 1-e okteabrea 1881 goda, po delam o gosudarstvennih prestupleniah. Vipusk I* (St. Petersburg: Departament Politsii, 1881), 72-77.

² Anatol Leșcu, *Basarabia și asigurarea logistică a trupelor ruse în anii 1812-1874*. (București: Editura Militară, 2018), 61.

³ *Spisok generalam, stab-i ober-ofitseram vsei Rossiiskoi armii s pokazaniem cinov, familii i znakov otlicii*. (St. Petersburg: Tipografia Glavnogo Staba, 1831), 237.

⁴ *Spisok generalam po starshinstvu*. (St. Petersburg: Voiennaia Tipografia, 1871), 771.

⁵ Podpraporjic - the higher military rank of the sergeant corps, granted only to nobles.

⁶ *Spisok generalam po starshinstvu*. (St. Petersburg: Voiennaia Tipografia, 1871), 771.

Cemetery in Chisinau on Armeneasca Street where his tomb has been preserved to this day.

We do not know the biographical data of the second head of the Directorate, lieutenant-colonel Victor Beletchi, but, taking into account his rather short tenure in this position (1873-1875), he did not rise to the occasion and was replaced by Colonel Vladimir Yanov. If the first head of the Directorate, St. Ermolin, at least he was an infantryman and he knew the specifics of gathering information, researching the enemy and organizing ambushes, then Vl. Yanov, according to his military specialty, was a sailor. Born on July 15, 1820 in Kaluga, he completed his military studies at the prestigious Naval Cadet School (Marine Cadet Corps) after which he served as a naval officer in the Black Sea Fleet under the command of Admiral Nahimov. After the disbandment of the Black Sea Fleet following Russia's defeat in the Crimean War, he moved to the land forces as adjutant of General A. Șnel, commander of the 5th Region of the Gendarmerie Corps, and then as adjutant of the Uhlani Regiment of Archduke Karl Ferdinand of Austria (Belgorod of Ulanis). In 1866, he joined the Gendarmerie Corps, being already a well-formed personality, whose entire activity was linked to other professional concerns. With the reformation of the Corps, he was appointed as head of the Gendarmerie Directorate of Volânia, and in 1875, as head of the Government Directorate of the Gendarmerie Corps of Bessarabia¹. In this position, on April 8, 1884, he was promoted to the rank of major general², position, where he worked until his death, which occurred on February 27, 1888³. As can be seen from these brief biographical sketches, none of the three heads of the Directorate had the necessary skills to manage a specific institution such as the Gendarmerie Corps. This fact could not leave its mark on the Directorate's activity in combating the revolutionary phenomenon in the region.

Conclusion

In conclusion, we can state that among the first movements with a social-political character that the newly established Directorate faced, was that of the Narodnikists. This movement in Bessarabia had an isolated character and was strictly supervised by the police and gendarmes, who played a secondary role to the police bodies. Due to the internal deficiencies characteristic of this state institution at the beginning of its activity, such as the lack of professionalism and highly qualified personnel, the Directorate was hardly able to face the situation,

---

¹ Galina Roianova, „Materiali k rodoslovnoi dvorian Ianovih (po materialam Gosudarstvennogo arhiva Kalujskoj oblasti)”, *U istokov rossijskoi gjsudarstvennosti. Issledovania, materialy.* (Kaluga, 2015): 251.

² A.N.R.M, F. 297, inv. 2, d. 3, f. 10.

³ A.N.R.M, F. 297, inv. 2, d. 7, f. 7.

having the opportunity to stop the wave of revolutionary smuggling and the spread of revolutionary ideas among the population, especially among studious youth. This state of affairs was tolerable in times of peace and political calm, but could cause great problems in times of political crisis or war. The influence of Narodnikism in Bessarabia did not take on proportions not because of the effective activity of the gendarmes, but because of the internal degeneration of the movement.

References:

1. Budak, Il. (1959). *Obscestvenno-politiceskoie dvijenie v Bessarabii v poreformennii period*. Kishinev: Cartea Moldovenească.
2. Cosma, E. (2012). Editing Austrian Consular documents from Romanian Principalities and Serbia (1848 – 1849). *Transylvanian Review*, Vol. XXI, nr. 4.
3. Haupt, Gh. (1955). *Din istoricul legăturilor revoluționare româno-ruse. 1849-1881*. București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
4. Leșcu, An. (2018). *Basarabia și asigurarea logistică a trupelor ruse în anii 1812-1874*. București: Editura Militară.
5. Leșcu, Art. (2021). *Legislația punitivă și sistemul penitenciar din Basarabia, 1812-1864*. Chișinău: Valinex.
6. Munteanu, M. (1958). K voprosu ob uceastii bessarabskih narodnikov v revoliutsionnom Iviienii Rossii v 60-70 godah XIX v. *Ucennie zapiski Kishinevskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, Tom XXXIII: 98.
7. Pollard, A. F. (1920). A Short History of the Great War. *The Journal of International Relations*, vol. 11, no. 2.
8. Tulbure, Gh. (1983). *Zamfir Ralli-Arbore. Activitatea revoluționară și concepțiile social-politice*. Chișinău: Cartea Moldovenească.

STABILIREA SEMNELOR SUBIECTULUI CALIFICAT AL INFRAȚIUNII ÎN PROCESUL DE ÎNCADRARE JURIDICĂ

ESTABLISHING THE SIGNS OF THE QUALIFIED SUBJECT OF THE CRIME IN THE LEGAL FRAMEWORK PROCESS

DOI: 10.5281/zenodo.13309817

UDC: 343

Radion COJOCARU

Universitatea de Stat „Bogdan-Petriceicu Hașdeu” din Cahul

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

E-mail: radioncojocaruu@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3809-7392

Rezumat: *Prezentul articol este elaborat în domeniul științei dreptului penal, fiind dedicat abordării subiectului calificat al infracțiunii, constatarea căruia condiționează aplicarea legii penale în strictă consonanță cu principiul legalității penale. Autorul pune la îndemâna cititorului un cumul de criterii care permit descifrarea semnelor aferente subiectului special în procesul de încadrare juridică, proces care fundamentează traducerea în viață a legii penale în privința persoanelor care au conduse criminale. Obiectivul direct urmărit de către autor îl constituie dezvoltarea progresivă a cercetării conținutului infracțiunii în materie de drept penal, pe dimensiunea cunoașterii și interpretării semnelor juridice ce o alcătuiesc ca entitate juridică abstractă, creată de către legiuitor pentru caracterizarea infracțiunilor. Obiectivul indirect, mai îndepărtat, îl constituie perfecționarea dreptului pozitiv penal în congruență cu legalitatea incriminării și standardele de calitate care derivă din acest principiu fundamental al dreptului penal. Au fost relevate două procedee legislative, descrise în legea penală, a semnelor subiectului calificat: „prevederea expresă” și „prevederea implicită”. În final, autorul a fundamentat importanța prevederii exprese, recomandând-o ca criteriu exclusiv de consacrare legislativă, în detrimentul prevederii implicite, ultima fiind susceptibilă de a crea confuzii la interpretarea legii penale.*

Cuvinte-cheie: *legalitate, infracțiune, subiect al infracțiunii, subiect calificat, prevedere expresă, prevedere implicită, etc*

Abstract: *This article is developed in the field of the science of criminal law, being dedicated to addressing the qualified subject of the crime, the finding of which conditions the application of the criminal law in strict accordance with the principle of criminal legality. The author puts at the reader's disposal a set of criteria that allow deciphering the signs related to the special subject in the process of legal framing, a process that underpins the translation into life of the criminal law regarding people who have criminal conduct. The direct objective pursued by the author is the progressive development of the investigation of the content of the crime in criminal law, on the dimension of knowledge and interpretation of the legal signs that make it up as an*

abstract legal entity, created by the legislator for the characterization of crimes. The indirect, more distant objective is the improvement of the positive criminal law in congruence with the legality of the crime and the quality standards that derive from this fundamental principle of the criminal law. Two legislative procedures, described in the criminal law, of the signs of the qualified subject were revealed: "express provision" and "implicit provision". Finally, the author substantiated the importance of the express provision, recommending it as an exclusive criterion for legislative consecration, to the detriment of the implicit provision, the latter being susceptible to creating confusion when interpreting the criminal law.

Keywords: *legality, criminal offence, subject of the crime, qualified subject, express provision, implicit provision, etc*

Introducere

În dreptul penal modern infracțiunea este considerată ca fiind o faptă umană ce poate fi imputată doar unei persoane (fizice sau juridice). Fenomenele naturii și orice reacție a animalelor, oricât de periculoase ar fi, sunt excluse din sfera infracțiunii. Istoria, însă, cunoaște cazuri în care au fost trase la răspunderea penală animale sau chiar corpuri neînsuflețite. De exemplu, în Evul Mediu au existat diverse procese judiciare asupra porcilor care devorau copii, a vitelor mari cornute care răneau sau omorau oameni (Borodac A., 2004, p. 85). În Franța, în anul 1710, a avut loc un proces asupra șoarecilor și șobolanilor care au distrus lanuri de grâne. În Basel, în anul 1474, a fost condamnat la moarte prin ardere un cocoș pentru faptul că a făcut un ou, fiind „învinuit” de legături cu „spiritele satanice (malefice)” (Пионтковский А.А., 1964, p. 252). În anul 1593, în or. Uglici din Rusia, a fost condamnat prin biciuire un clopot bisericesc pentru comiterea infracțiunii de trădare, ulterior fiind „expulzat” în Siberia, or. Tobolsk. Aceste reacții sociale de pe timpuri se explicau, în mare parte, prin influența pe care o exercita religia asupra legiurilor penale, considerându-se că la baza producerii răului stau anumite forțe demonice, care puteau influența chiar și animalele, inclusiv corpuri neînsuflețite, în comiterea faptelor prejudiciabile.

În zilele noastre, infracțiunea nu poate fi concepută fără existența unei persoane, care printr-o activitate materială, conștientă și volitivă, încalcă perceptul legii penale și prin aceasta aduce o daună valorilor sociale, exprimându-și, astfel, atitudinea moral-politică negativă față de ordinea de drept. Subiectul infracțiunii poate fi definit doar în raport cu infracțiunea. După cum se menționa în doctrina mai veche, „a fi subiect al infracțiunii înseamnă a fi vinovat de comiterea infracțiunii și a putea purta răspunderea penală pentru săvârșirea ei” (Пионтковский А.А., 1964, p. 252). O persoană nu poate deveni subiect al răspunderii penale decât cu condiția de a întruni, în prealabil, condițiile prevăzute de legea penală ce caracterizează subiectul infracțiunii.

În doctrina penală autohtonă subiect al infracțiunii este recunoscută persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală și care, grație faptului că

posedă toate semnele prevăzute de lege pentru această categorie de subiect, este pasibilă de răspundere penală (Botnaru S., Grama M., 2005, p., 157). Într-o altă abordare subiectul infracțiunii este persoana care săvârșește nemijlocit infracțiunea sau participă la săvârșirea ei, sau utilizează fenomenele naturale, animalele, ființele iresponsabile etc., producătoare de daune colosale prejudiciabile în scopul comiterii infracțiunii (Borodac A., 2004, p. 189). În doctrina românească de specialitate subiectul infracțiunii este definit ca fiind „...persoana care, îndeplinind condițiile legale, realizează acțiunea (inacțiunea) prevăzută de norma de incriminare sau contribuie la realizarea acesteia, și care lezează valorile ocrotite de legea penală, precum și persoana care suportă consecințele acțiunii (inacțiunii)” (Giurgiu N., 1993, p. 124). Se mai consideră că subiecții infracțiunii sunt persoanele implicate în săvârșirea unei infracțiuni, fie prin comiterea acesteia, fie prin suportarea consecințelor, a răului cauzat prin săvârșirea ei (Bulai C., 1997, p. 201). În această accepțiune, orice persoană poate fi implicată, în primul rând, în mod activ și în cazul al doilea, în mod pasiv, în săvârșirea infracțiunii (Dobrinou V., Nistoreanu G., 1994, p. 94).

Metodologie

Întru elaborarea acestui studiu au fost folosite metode de cercetare proprii științelor juridice, printre care menționăm: *metoda rațională*, care a fost sistematizată și adaptată concentric la studiul juridic al fenomenului; *metoda analizei logice*, axată pe ideea utilizării raționamentelor logice, metodă ce a permis argumentarea juridică a opiniilor, tezelor și constatărilor făcute, inclusiv a interpretărilor legale a sediilor normative; *metoda analizei critice*, care a permis sintetizarea și examinarea, inclusiv critică, a opiniilor din doctrina de specialitate; *metoda clasificării*: prin punerea în valoare a unor criterii în baza cărora au fost identificate diferite entități juridice aferente subiectului cercetat; *metoda studiului de caz*, care a oferit posibilitatea abordării subiectului din perspectiva unor date empirice etc.

Discuții

Aspecte conceptuale privind subiectul special. În corespundere cu legislația penală a R. Moldova, subiect al infracțiunii poate fi atât persoana fizică, cât și persoana juridică. Plecând de la această constatare, condițiile subiectului infracțiunii pot fi clasificate în două categorii:

- condiții care se referă la persoană fizică;
- condiții care se referă la persoană juridică.

Persoana fizică, care întrunește semnele prevăzute de lege, poate fi subiect al oricărei infracțiuni descrise în normele de incriminare. Semnele generale ce caracterizează persoană fizică ca subiect al infracțiunii sunt *vârsta* răspunderii penale și *responsabilitatea* penală. În afară de aceste semne, la unele infracțiuni legiuitorul mai poate prevedea semne suplimentare prin care sunt particularizate

anumite calități speciale ale subiectului infracțiunii. Prin intermediul acestor semne sunt descriși subiecții calificați ai infracțiunilor. Vârsta și responsabilitatea penală formează semnele principale ale subiectului infracțiunii, iar semnele prin care sunt descriși subiecții calificați sunt semne facultative. Semnele principale comportă un caracter obligatoriu pentru toți subiecții infracțiunii, lipsa unuia atrăgând după sine și lipsa componentei de infracțiune. Semnele speciale ale subiectului infracțiunii sunt semne facultative, întrucât condiționează doar existența componentelor prevăzute expres în textul de lege.

Semnele generale ale subiectului infracțiunii sunt descrise în normele din Partea generală a C.pen., care sunt norme de largă aplicațiune. Astfel, vârsta răspunderii penală este descrisă la art. 21 alin. (1) și alin. (2) C.pen., iar condiția de responsabilitate la art. 22 C.pen. Deși normele invocate descriu două semne obligatorii ale componentei de infracțiune, invocarea lor la încadrarea juridică a infracțiunilor nu este obligatorie. Caracterul general al acestor două norme se exprimă prin faptul că ele se referă la toate infracțiunile fără nici o excepție, fapt pentru care nu mai este necesară o particularizare a lor în normele din Partea specială a C.pen. O faptă prejudiciabilă nu poate fi încadrată ca infracțiune, dacă nu este comisă de către o persoană care nu a atins vârsta răspunderii penale și care nu întrunește condiția de responsabilitate. Prin urmare, semnele cu caracter general definesc condiția juridică a infractorului în raport cu orice infracțiune prevăzută de legea penală.

Semnele speciale ale subiectului infracțiunii, la rândul lor, sunt descrise în normele din Partea specială și particularizează anumite componente de infracțiuni ce pot fi săvârșite de către persoane care trebuie să întrunească anumite calități suplimentare, pe lângă vârsta și responsabilitatea penală. În atare cazuri, pentru încadrarea juridică a respectivelor infracțiuni, în afară de semnele generale ale subiectului infracțiunii, se vor constata și semnele speciale. Astfel, semnele speciale se referă la anumite cerințe speciale, prevăzute în mod expres de unele norme de incriminare pentru dobândirea calității de subiect al respectivelor infracțiuni.

În C.pen. sunt descrise infracțiuni cu subiect special (calificat), în cazul cărora este necesar ca persoana fizică, pe lângă semnele generale, să mai întrunească și calități suplimentare prevăzute de lege. În doctrina de specialitate se susține că subiectul special al infracțiunii „este persoana fizică care, pe lângă semnele generale, trebuie să mai întrunească, în momentul săvârșirii faptei, semne suplimentare, prevăzute în norma de incriminare, care exprimă calitatea specifică a autorului infracțiunii” (Gladchi Gh., 2022, p. 346). Într-o altă viziune se susține că calitățile speciale pentru existența subiectului activ al infracțiunii sunt acelea care – adăugându-se celor generale – sunt necesare pentru ca o persoană fizică să poată săvârși infracțiunea pentru care legea cere în mod expres ca subiect special sau calificat (Giurgiu N., 1993, p. 172). Într-o ultimă abordare

se consideră că subiect special al infracțiunii este persoana care, pe lângă vârsta răspunderii penale și responsabilitate, întrunește și alte semne suplimentare cu caracter juridic, prevăzute de norma penală, sau care rezultă în mod direct din conținutul ei și care limitează cercul persoanelor care pot fi trase la răspundere penală, determinând condițiile aplicării corecte a acesteia (Устименко В. В., 1986, p. 9).

Reguli de încadrare juridică a infracțiunilor cu subiect special

Oricare ar fi modul de abordare a noțiunii de subiect special al infracțiunii, evidențiem mai multe reguli, ce urmează a fi luate în considerare la încadrarea juridică a infracțiunilor cu subiect special (calificat).

A. Semnele speciale ale subiectului infracțiunii au un caracter suplimentar sau facultativ. În doctrina de specialitate este utilizată o terminologie variată pentru desemnarea acestor calități: „semne speciale”, „semne facultative”, „semne suplimentare”, „semne specifice” etc. În viziunea noastră, aceste expresii uzuale nu au o semnificație identică. Aceste semne sunt „speciale” sau „specifice”, întrucât particularizează anumite calități deosibite prin care se caracterizează subiectul unei infracțiuni. Prin aceste calități o anumită infracțiune este particularizată în raport cu o altă infracțiune incriminată de legea penală. La rândul lor, expresiile „semne suplimentare” sau „semne facultative” ale subiectului infracțiunii semnifică gradul lor de obligativitate pentru componența de infracțiune și, prin aceasta, pentru încadrarea juridică a infracțiunii. *Semnele suplimentare* ale subiectului calificat caracterizează integral fizionomia juridică a unei infracțiuni, indiferent de modalitatea prin care aceasta este săvârșită (spre exemplu, subiectul infracțiunii de violență în familie poate fi doar persoana care are calitatea de membru al familiei, indiferent de modalitatea normativă prin care este comisă fapta infracțională – art. 201¹ C.pen. al RM). *Semnele facultative* ale subiectului calificat caracterizează doar anumite modalități prin care poate fi comisă o anumită faptă infracțională (spre exemplu, în cazul infracțiunii de violare de domiciliu subiectul calificat poate exista doar în cazul în care infracțiunea este comisă prin modalitatea agravată prevăzută la art. 179 alin. (3) lit. a) C.pen., adică persoana publică cu folosirea situației de serviciu).

La baza instituirii semnelor speciale ale subiectului infracțiunii stau mai multe rațiuni prin care se explică necesitatea sancționării unor fapte prejudiciabile doar în cazul săvârșirii lor de către subiecți calificați.

O primă rațiune ar fi susceptibilitatea sau posibilitatea săvârșirii acestor infracțiuni doar de către persoane cu calități speciale. Spre exemplu, în cazul infracțiunilor militare în calitate de subiecți pot figura doar persoanele care dețin calitatea de „militar”. În cazul infracțiunii de pruncucidere, după cum rezultă din esența juridică a faptei, subiect poate fi doar „mama copilului nou-născut”. Esența juridică a infracțiunilor de acest gen este legată în mod indisolubil de calitatea specială a subiectului, care fundamentează necesitatea incriminării lor

în legea penală. În cazul celorlalte infracțiuni calitatea specială a subiectului infracțiunii este irelevantă, legiuitorul considerând că este suficientă întrunirea calităților generale de către subiect.

Alteori calitatea de subiect special al infracțiunii este determinată de gravitatea faptei. În acest caz, legiuitorul consideră că comiterea faptei infracționale de către subiecți cu calități speciale comportă un grad prejudiciabil mai sever, fapt ce justifică aplicarea unei pedepse mai aspre. Spre exemplu, la infracțiunea de traficare a ființelor umane (art. 165 alin. (1) C.pen.), atunci când fapta este comisă în varianta sa tipică (componenta de bază), subiectul infracțiunii este general și poate fi persoana care întrunește semnele generale ale subiectului, iar în cazul formei agravante prevăzute la art. 165 alin. (2) lit. e) C.pen. subiect poate o persoană publică, o persoană cu funcție de răspundere, o persoană cu funcție de demnitate publică, o persoană publică străină sau un funcționar internațional.

B. La încadrarea juridică semnele subiectului calificat vor fi stabilite doar în raport cu infracțiunile la care sunt descrise. Semnele speciale ale subiectului infracțiunii pot exista doar în raport cu anumite infracțiuni concrete descrise de legea penală. Prin urmare, calitatea specială a subiectului infracțiunii condiționează doar încadrarea juridică a acestor infracțiuni. La infracțiunile cu subiecți generali calitățile suplimentare ale subiectului pot fi relevante pentru individualizarea pedepsei penale prin valorificarea de către instanța de judecată a criteriului personalității infractorului.

C. La încadrarea juridică semnele subiectului calificat vor fi stabilite în corelație cu celelalte semne care caracterizează o componentă concretă de infracțiune. Semnele generale și cele speciale prin care descriu subiectul calificat al unei infracțiuni se află într-o conexiune strânsă, fiind condiționate reciproc. Prin urmare, semnele speciale aferente subiectului calificat urmează a fi stabilite și evaluate în coraport cu celelalte semne ale componentei de infracțiune.

În primul rând, semnele speciale vor fi stabilite în corelație cu semnele generale ale subiectului infracțiunii. În cazul infracțiunilor cu subiect calificat „...fără semnele generale nu pot exista nici semnele speciale și, viceversa, fără existența semnelor speciale, primele nu au nici o relevanță juridico-penală” (Orâmbaev R., 1977, p. 25). Vârsta răspunderii penale și responsabilitatea sunt semne obligatorii atât pentru subiecții generali, cât și pentru subiecții calificați. Absența unuia dintre aceste doua semne are ca efect lipsa componentei de infracțiune. Semnele speciale nu condiționează existența subiectului general al infracțiunii, ci doar a subiecților calificați (speciali). La aceste categorii de infracțiuni semnele speciale ale subiectului infracțiunii se transformă în semne obligatorii, de rând cu vârsta răspunderii penale și responsabilitatea.

În doctrina de specialitate se arată că încadrarea juridică a infracțiunilor cu subiect calificat începe cu determinarea semnelor care caracterizează subiectul

infracțiunii. Întru susținerea acestei teze se afirmă: „Specificul încadrării juridice a infracțiunilor cu subiect special constă în aceea că, de regulă, acest proces începe cu determinarea semnelor subiectului special al infracțiunii și, reieșind din particularitățile acestuia, este identificată normă penală în baza căreia acesta urmează a fi tras la răspunderea penală. În aceste cazuri semnele subiectului infracțiunii poartă cea mai mare încărcătură, comparativ cu alte semne ale subiectului infracțiunii” (УСТИМЕНКО В. В., 1986, p. 11).

În cel de al doilea rând, semnele speciale ale subiectului infracțiunii urmează a fi evaluate și în raport cu celelalte semne constitutive ale componenței de infracțiune, spre exemplu semnele referitoare la latură obiectivă a infracțiunii, latură subiectivă a infracțiunii etc. La infracțiunile cu subiect calificat semnele speciale sunt dependente de celelalte semne constitutive sau, în anumite cazuri, pot rezulta din acestea din urmă. Spre exemplu, la infracțiunea de pruncucidere calitatea de „mamă” a copilului nou-născut este condiționată, pe de o parte, de „starea de tulburare psihică sau fizică cu diminuarea discernământului cauzată de naștere”, iar pe de altă parte, de timpul de comitere a infracțiunii, în timpul nașterii sau imediat după naștere. Astfel, calitatea de mamă a copilului nou-născut pentru infracțiunea de pruncucidere este irelevantă, dacă acțiunea sau inacțiunea de omor nu este corelată cu celelalte semne constitutive. Un alt exemplu îl formează infracțiunea de corupere pasivă, la care calitatea subiectului special de „persoană publică” nu întemeiază răspunderea penală, dacă acțiunea nu a fost săvârșită în scopurile prevăzute de textul incriminator al art. 324 alin. (1) C.pen., și anume: „pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia”.

D. Calitatea de subiect special este descrisă într-o normă incriminatoare. Semnele speciale ale subiectului infracțiunii pot fi prevăzute doar în cadrul unei norme din Partea specială a C.pen., la care este descrisă o anumită componență de infracțiune. Ca și în cazul celorlalte semne constitutive, prevederea în legea penală a semnelor speciale ale subiectului infracțiunii poate fi **expresă** sau **implicită**.

Rezultate

În cazul **prevederii exprese** legiuitorul *ad litteram*, chiar în textul incriminator, formulează prin cuvinte sau expresii calitatea pe care trebuie să o dețină subiectul infracțiunii. În context, pot fi oferite mai multe exemple: calitatea de „mercenar” – art. 141 alin. (1) C.pen.; „mamă” – art. 147 C.pen.; „persoană care nu are studii medicale superioare speciale” – art. 159 alin. (1) lit. b) C.pen.; „medic” – art. 160 alin. (1) C.pen.; „persoană fără studii medicale superioare speciale” – art. 160 alin. (1) C.pen.; „persoană cu funcție de răspundere ori o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală” – art. 183 alin. (1) C.pen. Este un procedeu recomandabil

pentru legiuitor, întrucât atribuie legii penale acel standard de calitate care derivă din rigorile principiului legalității legii penale.

Pentru o buna tălmăcire a calităților speciale prin care sunt descriși subiecții speciali ai infracțiunii, pot fi utilizate diferite procedee de interpretare a legii penale. Interpretarea autentică poate fi folosită atunci când calitățile subiectului special al infracțiunii sunt definite prin noțiuni juridice. Legiuitorul deseori recurge la definirea chiar în legea penală, la Capitolul XIII „Înțelesul unor termeni sau expresii din prezentul cod” din Partea generală a C.pen., a unor calități proprii subiecților speciali: „persoana cu funcție de răspundere, persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică” – art. 123 C.pen.; „persoana publică străină și funcționarul internațional” – art. 123¹ C.pen.; „persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală” – art. 124 C.pen.; „mercenar” – art. 130 C.pen.; „lucrător medical” – art. 134¹⁵ C.pen. etc. Spre exemplu, la art. 123¹ alin. (1) C.pen.: „Prin persoană publică străină se înțelege: orice persoană, numită sau aleasă, care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat străin; persoana care exercită o funcție publică pentru un stat străin, inclusiv pentru un organ public sau o întreprindere publică străină; persoana care exercită funcția de jurat în cadrul sistemului judiciar al unui stat străin”. Prin urmare, calitatea de „persoană publică străină” urmează a fi determinată obligatoriu prin luarea în considerație a noțiuni definitorii prevăzute la art. 123¹ alin. (1) C.pen., atunci când se pune problema încadrării juridice a infracțiunilor la care este consacrată,

În alte cazuri, calitatea specială a subiectului infracțiunii poate fi determinată prin prisma noțiunilor juridice descrise în legi extrapenale. Spre exemplu, calitatea specială a subiectului infracțiunii de „incest”, exprimată prin „...rude pe linie dreaptă până la gradul trei inclusiv...”, urmează a fi determinată prin prisma art. 45 din C.fam. – „Rudenia și afinitatea”. Potrivit alin. (1) al textului de lege, „Rudenia este legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun. În primul caz, rudenia este în linie dreaptă, iar în al doilea caz – în linie colaterală”, iar potrivit alin. (2), „Gradul de rudenie se stabilește prin numărul de nașteri”. Din aceste noțiuni rezultă că la categoria rudelor pe linie directă, până la gradul trei inclusiv, pot fi atribuite: copii-părinți, nepoți-bunei și strănepoți-străbunei.

Același exercițiu interpretativ poate fi utilizat și în cazul infracțiunii de pruncucidere, la care subiectul calificat este descris prin calitatea de „mamă”. Acest termen poate avea semnificație de „mamă biologică”, „mamă surrogat”, „mamă vitregă”, „mamă adoptivă” etc. Potrivit art. 47 alin. (1) C. fam., „Proveniența copilului de la mamă (maternitatea) se stabilește în baza documentelor care confirmă nașterea copilului de la mamă într-o instituție medicală”. Prin urmare, legiuitorul recunoaște calitatea de „mamă” femeii care a

purtat și a născut copilul. Legiuitorul este interesat atât de statutul pe care îl are mama la naștere, cât de starea de tulburare pricinuită de naștere, care poate fi suportată fie de „mama biologică”, fie de „mama purtătoare” sau „mama surogat” a copilului nou-născut.

În același context, poate fi exemplificată și infracțiunea de spionaj prevăzută la art. 338 C.pen., al cărei subiect poate fi doar persoana care are calitatea de „cetățean străin” sau „apatrid”. Aceste calități sunt prevăzute în Legea cetățeniei a Republicii Moldova din 02.06.2000, potrivit căreia prin „cetățean străin se are în vedere persoană care aparține unui stat străin și care nu aparține Republicii Moldova, iar prin „apatrid - persoana care nu este considerată cetățean al nici unui stat, conform legislației acestora”.

Atunci când calitățile speciale ale subiectului infracțiunii nu sunt consacrate prin noțiuni juridice cu caracter penal sau extrapenal, la determinarea acestora se poate recurge la alte procedee de interpretare a legii penale: interpretarea gramaticală, doctrinară, logică, judiciară etc. În cazul interpretării gramaticale se va lua în considerare conținutul semantic al cuvântului sau expresiei pe care o are în vorbirea curentă.

Spre exemplu, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 165¹ C.pen. subiect poate fi doar persoana care are calitatea de „beneficiar” al rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane. Aplicând procedeul interpretării gramaticale, constatăm că, potrivit DEX-ului, „a beneficia” înseamnă „a trage folos; a avea un câștig de pe urma cuiva sau din ceva”. Prin urmare, în sensul art. 165¹ C.pen., prin „beneficiar” se are în vedere persoana care trage foloase materiale sau nemateriale de pe urma muncii sau a altor servicii prestate de o persoană care este victimă a traficului de ființe umane, fără ca în acțiunile ei să fie prezente semnele infracțiunii prevăzute la art. 165 C.pen.

La încadrarea juridică a infracțiunii pot apărea situații în care cuvântul sau termenul utilizat la descrierea calității speciale a subiectului infracțiunii poate avea mai multe semnificații. În acest sens, poate fi exemplificată calitatea de persoană căreia bunurile sustrase „...i-au fost încredințate în baza unui titlu...”, calitate prevăzută la infracțiunea de delapidare a averii străine – art. 191 C.pen. Astfel, termenul de „titlu” în DEX poate avea mai multe semnificații¹, urmând

---

¹ Spre exemplu: **1)** Demnitate (moștenită sau dobândită de cineva) în ierarhia politică, nobiliară, boierească etc., inclusiv: *funcție, grad, rang, titulatură, titulație*; **2)** Denumire corespunzătoare unui titlu, care indică domeniul de activitate, profesiunea etc. Calificare obținută de cineva în urma unor studii speciale, a unei activități sau a unei performanțe sportive, inclusiv: *titulatură, titulație*; **3)** Titlu care se acordă de către instituțiile de învățământ superior, în condițiile prevăzute de lege, persoanelor cu activitate deosebită în domeniul științei și al culturii; **4)** Cuvânt sau text pus în fruntea unei lucrări, a unui articol, a unui capitol etc., care denumește lucrarea respectivă sau indică rezumatul cuprinsul ei; **5)** Partea scrisă de la începutul unui film, care indică numele filmului, realizatorii și studioul care l-a produs; **6)** Dialogul tradus și imprimat

ca la încadrarea juridică interpretul legii penale să aleagă înțelesul care corespunde spiritului normei de la art. 191 C.pen. Prin urmare, la termenul de „titlu” în cadrul art. 191 C.pen. va putea fi raportată semnificația de „bază legală care constituie temeiul unui drept subiectiv invocat de către o persoană” sau „înscris cu care se dovedește dreptul subiectiv invocat de către o persoană”. Cuvântul „încredințat”, la rândul său, semnifică „lăsat în grija sau în păstrarea cuiva de încredere”.

La stabilirea calităților subiectului calificat poate fi aplicată și interpretarea judiciară, inclusiv, jurisprudența CtEDO. Ultima, spre exemplu, poate fi utilizată la tălmăcirea sintagmei de „...altă persoană care acționează cu titlu oficial...”, sintagmă care desemnează una dintre calitățile alternative caracteristice subiectului infracțiunii de tratament inuman sau degradant, prevăzută la art. 166¹ alin. (1) C.pen. Astfel, în cauza V.K. contra Rusiei nr. 68059/07.03.2017, CtEDO a statuat: „...în cazurile aplicării art. 3 al Convenției (interzicerea tratamentelor inumane și degradante), referitor la relele tratamente aplicate unui băiat de 4 ani de către cadrele didactice de la grădinița publică, care a dus la dezvoltarea unei tulburări neurologice a băiatului, Curtea a specificat că relele tratamente au avut loc în timp ce reclamantul (copilul) se afla în grija exclusivă a unei grădinițe publice, care cad sub reglementarea și supravegherea statului - îndeplinirea serviciului public de interes general de a îngriji și educa copiii de vârstă mică”.

Cu referire la infracțiunea prevăzută la art. 166¹ alin. (1), calitatea de „...altă persoană care acționează cu titlu oficial...” poate fi stabilită și în baza interpretărilor din practica judiciară națională. Astfel, într-o speță: „...G. A. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 166¹ alin.(2) lit. a), d) Cod penal [...]. G. A., acționând cu titlu oficial ca angajat al organizației de pază „XXXX” SRL, la XXXX, aproximativ la orele XXXX, după ce l-a reținut pe C.S. pentru săvârșirea unei fapte ilegale și l-a predat colaboratorilor de poliție, în or. XXXX, pe str. XXXX, la intrarea în clădirea Inspectoratului de Poliție XXXX, când C.S. se afla la pământ datorită traumei cranio-cerebrale închise, primite recent prin

---

pe filmele realizate într-o limbă străină; **6)** Prima pagină a unei cărți, conținând indicarea subiectului și a numărului volumului (în cazul că are mai multe volume); **7)** Formulare concisă a unei idei; **8)** Capitol sau subdiviziune în textul unei legi, al unui regulament etc. care poartă, de obicei, un număr de ordine. **9)** Bază legală care constituie temeiul unui drept subiectiv invocat de către o persoană. **10)** Înscris cu care se dovedește dreptul subiectiv invocat de către o persoană. **11)** Hotărâre judecătorească sau orice alt înscris prevăzut de lege care permite executarea silită; **12)** Document care stabilește dreptul de proprietate al cuiva asupra unui obiect. **13)** Prin care se urmărește ca în schimbul unei prestații să se obțină o contraprestație; **14)** Ceea ce reprezintă o demnitate, o cinste, o mândrie; **15)** Înscris care face obiectul unor tranzacții financiare și a cărui proprietate conferă un drept de asociere sau de creanță; **16)** Acțiune prin care statul se obligă să plătească o dobândă, o rentă anuală purtătorului acestei acțiuni; **17)** Document scris consacrat prin acte normative și reprezentând o obligație de rambursare la scadență a unei anumite sume de bani; **18)** Proporție de metal prețios (aur sau argint) dintr-un aliaj, exprimată în părți la mie; **19)** Număr care indică finețea firelor de mătase și a fibrelor sintetice etc.

căderea și lovirea cu capul de scări, fiind într-o stare periculoasă pentru sănătatea sa și având nevoie de îngrijiri medicale [...], intenționat i-a pulverizat lui C.S. gaz lacrimogen în față, ceea ce a dus la iritarea căilor lacrimale, a ochilor și la incapacitate temporară de a vedea, acțiuni urmate de suferințe fizice și psihice ale lui C.S.” (Decizia CSJ a R. Moldova din 24.02.2022). Din această soluție de încadrare juridică, promovată de către CSJ, reiese că calitatea de „...altă persoană care acționează cu titlu oficial...” nu poate fi reținută doar în cazul persoanelor care acționează în domeniul public, ci și al persoanelor care acționează în domeniul privat, cu condiția că au fost autorizate de către autoritățile publice să acționeze cu titlu oficial.

În cazul **prevederii implicite** legiuitorul nu desemnează în mod expres calitatea specială a subiectului infracțiunii, aceasta putând fi dedusă din sensul normei incriminatorii care redă esența juridică a infracțiunii. În acest sens, poate fi exemplificată infracțiunea prevăzută la art. 218 alin. (1) C.pen., care constă în „prescrierea fără necesitate a drogurilor...”. Deși legiuitorul nu prevede expres în dispoziția normei, calitatea specială a subiectului infracțiunii poate fi dedusă din susceptibilitatea săvârșirii faptei doar de către persoane care pot realiza acțiunea de prescriere a drogurilor în baza competențelor profesionale pe care le exercită. Prin urmare, subiect al acestei infracțiuni poate fi doar medicul care, în virtutea atribuțiilor funcționale, este în drept de a elibera substanțe, medicamente sau preparate care conțin droguri.

În același context, mai poate fi exemplificată și sintagma „...cu folosirea situației de serviciu”, pe care legiuitorul o utilizează la descrierea formelor agravante în cadrul mai multor infracțiuni: încălcarea inviolabilității vieții personale – art. 177 alin. (2) lit. b) C.pen.; violarea secretului corespondenței – art. 178 alin. (2) lit. a) C.pen.; violarea de domiciliu – art. 179 alin. (3) lit. a) C.pen.; escrocheria – art. 190 alin. (2) lit. d) C.pen.; delapidarea averii străine – art. 191 alin. (2) lit. d) C.pen. etc. Este evident că în cazul infracțiunilor descrise prin această formă agravantă subiect poate fi doar persoana care deține o calitate specială. La stabilirea acestei calități, pe de o parte, se va lua în considerare semnificația expresiei „...cu folosirea situației de serviciu”, care implică o activitate infracțională realizată în legătură cu serviciul sau cu funcția pe care o deține subiectul ce are o anumită calitate. Pe de altă parte, se vor lua în considerare prevederile art. 327 alin. (1) C.pen., când legiuitorul instituie răspunderea penală pentru *abuzul de putere sau abuzul de serviciu* ca fiind „Folosirea intenționată de către o persoană publică a situației de serviciu...”. Prin urmare, agravantele calificative sus-menționate dau expresie unor forme speciale ale abuzului de putere sau abuzului de serviciu, la care subiect poate fi doar „persoana publică”.

O asemenea abordare este valabilă și pentru practica judiciară uniformizată în materia interpretării sintagmei „cu folosirea situației de serviciu”. Într-o speță,

„... prima instanță a constatat, că C.I. este învinuit de faptul că, în perioada anilor 2008 – mai 2011, deținând funcția de primar al s. XXXX, r. XXXX, care conform prevederilor art. 29 al. (1) lit. g) a Legii nr. 436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală, răspunde de inventarierea și administrarea bunurilor domeniului public și celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului), în limitele competenței sale, având scopul însușirii ilicite a bunurilor ce aparțin Primăriei s. XXXX, a sustras ilegal din patrimoniul Primăriei s. XXXX piese de schimb, conform facturii fiscale XXXX din 23.09.2010, XXXX din 01.10.2009 și XXXX din 23.12.2008, în sumă totală de 10 957 lei, inclusiv patru anvelope cu dimensiunile 6,95/80 R16 de model ВЛИ-5, care au fost instalate în decembrie 2008 la automobilul de model VAZ-2121, cu n/î XXXXX, și trecute la cheltuieli în sumă de 2700 lei, astfel cauzând Primăriei s. XXXX un prejudiciu considerabil în mărime de 10957 lei”. Astfel, C.I. a fost învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 191 alin. (2) lit. c), d) Cod penal – însușirea ilegală a bunurilor altei persoane, încredințate în administrarea vinovatului, săvârșită cu cauzarea de daune în proporții considerabile, *cu folosirea situației de serviciu* (Decizia CSJ a R. Moldova din 16.05.2022).

Semnele subiectului special al infracțiunii pot fi descrise atât prin semne pozitive, cât și prin semne negative. Cel mai frecvent legiuitorul descrie semnele speciale ale subiectului infracțiunii prin semne pozitive, determinând expres calități sau condițiile speciale pe care trebuie să le întrunească persoana pentru a putea fi trasă la răspunderea penală pentru o anumită faptă prejudiciabilă: „superiorul ierarhic sau de către persoana care deține comandamentul forțelor armate, – art. 139 alin. (2) C.pen.; „persoană cu funcție de demnitate publică” – art. 140 alin. (2) C.pen.; „mama” – art. 147 C.pen.; „persoană care, în virtutea legii sau a regulilor speciale, era obligată să îl acorde” – art. 162 C.pen.; „o persoană care, de facto, exercită atribuțiile unei autorități publice, sau de către orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau cu consimțământul expres ori tacit al unei asemenea persoane” – art. 166¹ alin. (1) și alin. (3) C.pen.; „persoană cu funcție de răspundere” – art. 180 C.pen. etc.

Deși mai rar, sunt cazuri în care legiuitorul descrie semnele subiectului infracțiunii prin semne negative. În doctrina penală se arată că semnele negative ale subiectului infracțiunii sunt utilizate în mod excepțional de către legiuitor, atunci când prevederea expresă a semnelor subiectului special printr-o descriere pozitivă ar îngreuna și face dificilă aplicarea normei incriminatorii. Cel mai elocvent exemplu îl constituie provocarea ilegală a avortului, săvârșită în modalitatea normativă prevăzută de art. 159 alin. (1) lit. b) C.pen., și anume întreruperea sarcinii săvârșită „de către o persoană care nu are studii medicale superioare speciale”. Autorul V.N. Kudreavțev menționează că dacă s-ar recurge la varianta descrierii calității de „persoană care nu are studii medicale corespunzătoare” printr-un semn pozitiv, legiuitorul ar trebui să prevadă lista

completă a persoanelor care nu au asemenea studii (Кудрявцев В. Н., 1972, p. 125). Prin urmare, pentru constatarea subiecților speciali descriși prin semne negative, se v-or exclude persoanele care posedă calitățile de inexistența cărora depinde aplicarea textului incriminator. Astfel, la infracțiunea de provocare ilegală a avortului, prevăzută în varianta normativă de art. 159 alin. (1) lit. b) C.pen., persoana ce nu are studii specializate care i-ar oferi dreptul de a realiza manopere de întrerupere a sarcinii.

Concluzii

În lumina prezentărilor făcute *supra*, au fost evidențiate premisele teoretico-practice care stau la baza determinării calităților speciale ale subiectului infracțiunii în procesul încadrării juridice a faptelor infracționale cu subiecți calificați. Premisele teoretice, care derivă din studiul dogmatic și exegetic al dreptului penal, rezidă din regulile speciale de încadrare juridică a infracțiunilor cu subiecți speciali, desprinse de către autor în contextul prezentei cercetări. Aplicarea acestora de către practicieni va asigura promovarea unor soluții calificate, corespunzătoare voinței legiuitorului și principiilor fundamentale ale dreptului penal. Premisele practice, care pot fi utilizate de către interpreții oficiali ai dreptului penal, rezultă din modul prin care legiuitorul descrie calitățile susmenționate în corpul legii penale. Prevederea expresă a calităților speciale, aferente subiectului infracțiunii, este utilizată mai frecvent decât prevederea implicită, întrucât este în măsură să asigure calitatea formulării legii penale și, prin aceasta, legalitatea adoptării și aplicării legii penale. Deși mai rar, este aplicată și prevederea implicită, prin care legiuitorul nu descrie expres calitatea specială a subiectului, considerând că o atare accentuare ar fi de prisos, întrucât această descriere rezultă implicit din sensul și spiritul normei incriminatorii. De *lege-ferenda*, pentru ridicarea nivelului de prestanță al legii penale și eficienței aplicării acesteia, se propune recurgerea doar la procedul prevederii exprese a calităților speciale caracteristice subiectului infracțiunii.

Bibliografie:

1. Borodac A. *Manual de drept penal. Partea generală*. Chișinău: Ed. Academiei „Ștefan cel Mare”, 2004.
2. Пионтковский А.А. *Учение о преступлении. Курс советского уголовного права*. Москва: Государственное Изд. Юридической Литературы, 1964.
3. Botnaru S., Grama M. ș.a. *Drept penal. Partea generală, Vol.I*. Chișinău: Ed. „Cartier”, 2005.
4. Giurgiu N. *Legea penală și infracțiunea. Doctrină. Legislație. Practică judiciară*. Iași: Ed. GAMA, 1993.
5. Bulai C. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: „ALL EDUCAȚIONAL” S.A., 1997.

6. Dobrinoiu V. Nistoreanu Gh. ș.a. *Drept penal. Partea generală*. București: Ed. Didactică și pedagogică, 1994.
7. Gladchi Gh. *Drept penal. Partea generală. Volumul I. Ediția a II-a*, Chișinău, 2022.
8. Устименко В. В. *Специальный субъект преступления (понятие и виды). Учебное пособие*. ХАРЬКОВ, 1986.
9. Орымбаев Р. *Специальный субъект преступления*. Алма-Ата: Изд. «Наука», 1977.
10. Кудрявцев В. Н. *Общая теория квалификации преступления*. Москва, 1972.
11. Decizia CSJ a R. Moldova din 24. 02.2022. Dosarul nr. 1ra-2116/2021 1-17027180-01-1ra-11112021. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=20732 (accesat la data de 25.03.2024).
12. Decizia CSJ a R. Moldova din 16.05.2022. Dosarul nr. 1ra-288/2022 1-19191503-01-1ra-25022022. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=21172 (accesat la data de 25.03.2024).

**FORME ȘI TIPURI ALE TERORISMULUI – FACTORI
DETERMINANȚI ÎN INVESTIGAREA ACTELOR DE TERORISM**

**TERRORIST TYPES AND FORMS – DETERMINING FACTORS IN
THE INVESTIGATION OF TERRORIST ACTS**

DOI: 10.5281/zenodo.13309892

UDC: 343.3/7

Vitalie JITARIUC

Universitatea de Stat „Bogdan-Petriceicu Hașdeu” din Cahul

E-mail: vjitariuc@gmail.com

ORCID ID: 0000 0002 9361 4460

Alexandr SECRIER

Școală Doctorală Științe Juridice și Relații Internaționale

Universitatea de Studii Europene din Moldova

E-mail: secrieralex@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-5761-834X

Rezumat: *În prezent, problema terorismului a evoluat într-una dintre cele mai presante provocări în cadrul dezvoltării civilizației moderne. Deși rădăcinile terorismului au o istorie îndelungată, actualitatea acestei probleme este extrem de acută în zilele noastre, datorită exacerbării contradicțiilor sociale, economice și politice, precum și a intensificării conflictelor violente la nivel global. Contradicțiile politice și confruntările violente în comunitatea mondială alimentează o creștere a activităților teroriste, manifestate prin acțiunile individuale, ale grupurilor și organizațiilor extremiste. Complexitatea acestor activități teroriste este în continuă expansiune, iar caracterul lor devine tot mai intricat, evidențiindu-se totodată creșterea sofisticării și a caracterului antiuman al acestor acte. Or, terorismul nu mai reprezintă doar o amenințare, ci a devenit un adevărat factor catastrofal în cadrul societății umane, transformându-se într-o afacere profitabilă pentru cei care îl organizează.*

Este imperativ să se conștientizeze că cadrul legislativ existent și sistemul practic de combatere a terorismului necesită îmbunătățiri continue. În această optică, este esențial să se formuleze propuneri practice și recomandări menite să contribuie la această îmbunătățire. Aceasta implică abordarea unei game variate de aspecte legate de consolidarea bazei juridice în cadrul luptei împotriva terorismului și optimizarea sistemului organizațional dedicat activităților antiteroriste. De asemenea, este important să se analizeze specificul acțiunilor umane în situații extreme generate de actele teroriste, să se dezvolte reguli de conduită în asemenea situații, să se gestioneze amenințările de atacuri teroriste și să se implementeze măsuri eficiente de protecție.

Cuvinte-cheie: *terorism, infracțiune, tip, formă, modalități de acțiune, fenomen, investigare, grup criminal, organizație criminală, atac sinucigaș, urmări prejudiciabile,*

violență fizică, intimidare, infulență psihologică, aspect religios, aspect etnic, conflict armat, distrugere, perturbare, modalități de exdecutare, clasificare

Abstract: *The problem of terrorism has now evolved into one of the most pressing challenge in the development of modern civilization. Although the roots of terrorism have a long history, the problem is extremely relevant today, due to the exacerbation of social, economic and political contradictions and the escalation of violent conflicts globally. Political disagreements and violent confrontations in worldwide community contribute to an increase in terrorist activities, expressed by the actions of individual, extremist groups and organizations. The increasing complexities of these terrorist activities are becoming more and more intricate, and the rising level of sophistry and the anti-human nature of these acts is becoming more and more evident. Terrorism is no longer just a threat, but has become a truly catastrophic factor in our society, turning into a financially lucrative business for those who organize it.*

It is crucial to realize that the current legislative framework and the practical system of counter-terrorism require continuous improvement. In this light, it is essential to develop practical suggestions and recommendations aimed to contribute towards this improvement. This requires dealing with a wide range of issues related to strengthening the legal basis to fight terrorism and optimizing the organizational system dedicated to counter-terrorism activities. It is also important to analyze the specifics of human actions in extreme situations generated by terrorist acts, to develop rules of conduct in such situations, to manage threats of terrorist attacks and to implement effective protection measures.

Keywords: *terrorism, crime, type, form, ways of action, phenomenon, investigation, criminal group, criminal organization, suicide attack, harmful consequences, physical violence, intimidation, psychological influence, religious aspect, ethnic aspect, armed conflict, destruction, disruption, ways of execution, classification*

Introducere

În prezent, asistăm la o intensificare a activităților teroriste desfășurate de extremiști în numeroase țări din lume, atât la nivel individual, cât și în cadrul grupărilor și organizațiilor întregi. Pericolul asociat terorismului nu rezidă doar în natura sa, ci mai degrabă în amenințarea potențială de a escalada conflicte militare la nivel interconfesional, civil și în alte sfere.

Fenomenul terorismului este strâns interconectat cu manifestările precum separatismul, extremismul religios și altele de această natură. În acest context, devine imperativ să dobândim o înțelegere clară a esenței terorismului, ca un fenomen social complex, și să explorăm tipologia sa. Orice activitate teroristă, indiferent de obiectivele sale, cuprinde următoarele elemente:

a) Procesul de coordonare și punere în aplicare a acțiunilor teroriste, inclusiv etapele de planificare și pregătire necesare pentru atingerea obiectivelor propuse;

b) Promovarea sau încurajarea publicului sau a altor entități să comită acte teroriste sau să recurgă la violență împotriva persoanelor sau organizațiilor;

c) Includerea în activitatea teroristă a acțiunilor de distrugere a proprietății materiale sau a altor obiecte în scopul provocării de frică sau a subminării ordinii publice;

d) Înființarea unui grup sau organizație care are caracter armat și care acționează în mod ilegal în scopul comiterii unor acțiuni teroriste sau participarea la astfel de acțiuni;

e) Procesul de atragere de indivizi în activitățile teroriste, dotarea lor cu arme, instruirea lor în tactici și strategii teroriste și implicarea acestora în acțiunile planificate;

f) Furnizarea de resurse financiare sau logistice pentru susținerea operațiunilor unei organizații teroriste sau sprijinirea acesteia în alte moduri, contribuind astfel la perpetuarea activităților teroriste.

Clasificarea diferitelor acte de terorism reprezintă aspecte importante pentru dezvoltarea măsurilor adecvate de identificare, prevenire și combatere a acestora. Eficiența reglementărilor juridice și a tacticilor de prevenire a actelor teroriste este intrinsec legată de modul în care este gestionată problema clasificării.

Abordarea acestei probleme solicită o analiză științifică aprofundată, susținută de un material teoretic relevant și date factice necesare pentru a realiza generalizări valide. Este imperios necesar să se exploreze în profunzime diversele tipuri de terorism, incluzând motivațiile subiacente, structurile organizaționale implicate și metodele utilizate. Prin identificarea specificităților fiecărui tip de terorism, se poate fundamenta o înțelegere mai precisă și detaliată, servind drept baza pentru strategii de contracarare și prevenire adaptate.

Astfel, o analiză științifică meticuloasă și riguroasă poate constitui temelia pentru elaborarea de strategii și tactici personalizate, aliniate la diversitatea fenomenului terorist. Această abordare diferențiată, bazată pe evidențe științifice, ar putea amplifica eficacitatea eforturilor de securitate în fața amenințării complexe și variate a terorismului.

Baza teoretico-metodologică a cercetării

Baza teoretico-metodologică a cercetării este constituită din prevederile conceptuale din domeniul teoriei instituționale, psihologice, funcționale, ale conflictologiei, teoriei violenței, securității naționale și militare. În cadrul cercetării au mai fost, de asemenea, aplicate metode politice, istorice, comparative, de clasificare, sistematizare și generalizare, precum și de interpretare critică a anumitor fapte, procese și fenomene, fapt care ne-a permis să formulăm anumite concluzii justificate științific și relevante din punct de vedere practic, să personalizăm acțiunile teroriste în raport cu alte fapte socialmente periculoase.

Rezultate și discuții

În zilele noastre, când terorismul este un pericol de necontestat care cuprinde toate laturile vieții sociale, este imperios necesar ca forțele abilitate din toate structurile unui stat democratic să își concentreze atenția și efortul pentru a diminua, stopa și lichida acest flagel internațional al lumii contemporane (Cornean et. al., 2018, p. 303).

Cadrul metodologiei de investigare a infracțiunilor de terorism este jalonat de câteva direcții investigative, cu caracter de maximă generalitate, valabile în instrumentarea oricărui caz concret dedus investigației și anume:

a) Cunoașterea cadrului normativ având ca obiect securitatea națională și combaterea terorismului și a structurilor instituționale abilitate în acest domeniu (organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale) sub aspect organizatoric, al atribuțiilor ce le revin și în special a mijloacelor, metodelor și procedeelelor folosite pentru prevenirea, combaterea și demascarea activităților ilicite (Cristescu, 2004, p. 13). Cadrul juridic al activității de combatere a terorismului îl constituie Constituția Republicii Moldova, Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului, principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, alte acte normative care reglementează raporturile în acest domeniu și legea cu privire la combaterea terorismului (Legea cu privire la combaterea terorismului Nr. 539 din 12.10.2001).

b) Cunoașterea mijloacelor, metodelor și căilor, a modului de operare, utilizate și posibile, pentru săvârșirea infracțiunilor securității naționale și actelor teroriste, în general, iar pe de altă parte, activitatea ilicită derulată efectiv de infractor, în cauza concret investigată, depistarea infractorilor, stabilirea formelor de vinovăție a gradului de participare la comiterea infracțiunii, identificarea victimelor și constatarea consecințelor infracțiunii (Cristescu, 2004, p. 15). Unii autori ai analizei psihogenezei actului terorist, recomandă pentru înțelegerea acestui flagel studierea psihopatologiei, concomitent cu aflarea și înțelegerea terorii. Acesta este apreciat ca fiind elementul cheie pe care se bazează forțele malefice teroriste, este atuul care-i face puternici, este unealta și scopul lor (Fratassio, 2006, p. 6).

c) Folosirea unor modalități de acțiune investigativă concertate, realizate de unități interforțe investigative specializate (task-force, în practica investigativă americană), ceea ce presupune organizarea conlucrării organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale cu organele judiciare și a cooperării internaționale între organismele similare din alte state (Cristescu, 2004, p. 15).

Identificarea tipurilor și formelor terorismului este necesară pentru elaborarea unor măsuri corespunzătoare privind descoperirea, prevenirea și combaterea acestui fenomen. În opinia unor cercetători, insuccesele de altă dată

de pe tărâmul prevenirii și combaterii terorismului se datorează aplicării unor și aceluiași abordări în raport cu acesta. În dependență de faptul pe cât de temeinic este soluționată chestiunea referitoare la clasificarea terorismului, depinde eficacitatea prevenirii și metoda de cercetare a actelor de terorism. Or, acest subiect necesită investigații științifice substanțiale, material teoretic relevant și date factive care urmează a fi generalizate (Трунов, 2005, p. 22).

Una dintre primele încercări de a sistematiza diversitatea actelor de terorism a fost întreprinsă în cadrul celei de a V-a Conferințe privind unificarea dreptului penal, care și-a desfășurat lucrările la Madrid în anul 1934, urmare a cărui fapt terorismul a fost divizat în *terorism politic* și *terorism social*. Mai târziu, deja în anul 1970, Comisia Interamericană a Drepturilor Omului, examinând problema luptei cu terorismul, inițial, a evidențiat acte teroriste comise în scopuri politice și ideologice, însă ulterior s-a renunțat la această clasificare. Evidențierea a celor trei forme de terorism – social, politic și ideologic – doar în baza motivelor, care sunt de frecvente ori camuflate în conștiința persoanelor este, în realitate, extrem de dificilă, deși poate prezenta un anumit interes științific. În continuare, în cadrul cercetărilor realizate, o atenție deosebită a fost acordată terorismului politic, fapt care reflecta realitatea perioadei istorice respective (Метелев, 2008, pp. 27-28).

Generalizând practica activității teroriste, unii cercetători evidențiază trei forme ale acesteia: *terorism revoluționar* (activitate axată pe înlocuirea totală a sistemului politic); *terorism subrevoluționar* (activitate orientată spre anumite schimbări în limitele sistemului existent) și *terorism represiv* (activitate a statului împotriva altor state și în raport cu opoziția) (Метелев, 2008, p. 28). În același timp, se susține că în acest caz nu și-a găsit reflectare întregul spectru al scopurilor terorismului, cum ar fi, de exemplu, atragerea atenției din partea societății, răzburarea față de anumite persoane fizice și juridice (Стиглиц, 2003, p. 20).

În opinia autorului S. Metelev, în procesul de elaborare a tipologiei actelor de terorism nu trebuie să luăm în calcul doar terorismul sancționat penal (folosirea sistematică a actelor de terorism în interes propriu) și terorismul aplicat în cadrul conflictelor armate, ele fiind neapartenente la categoria terorismului politic în deplină măsură. De asemenea, același autor, în temeiul motivelor activității teroriste, identifică patru tipuri de acte teroriste: *terorism criminal*, care constă în folosirea planificată a actelor de terorism în vederea obținerii beneficiilor materiale sau financiare; *terorism psihic* – acte de violență, determinate de convingerile politice, de anumite mituri, reprezentări care se datorează fanatismului religios; *terorism militar* – intimidarea inamicului în cadrul conflictelor armate prin toate mijloacele posibile; terorism politic – folosirea sistematică a violenței și fricii în vederea atingerii obiectivelor de ordin politic (Метелев, 2008, p. 28).

Deși fiecare dintre opțiunile menționate prezintă anumite deficiențe intrinseci, ele sunt de interes deoarece reflectă o imagine reală a unui fenomen complex precum terorismul. Înțelegerea motivațiilor și obiectivelor din spatele activităților teroriste contribuie la analiza cauzelor și condițiilor care favorizează terorismul. Din perspectiva aplicării legii, catalogarea acestor motive și obiective este esențială pentru detectarea și prevenirea în timp util a actelor teroriste. Cu toate acestea, este important să se recunoască că teroriștii, în ciuda urmăririi acelorași obiective, pot adopta metode diferite, cum ar fi luarea de ostatici, deturnarea aeronavelor sau atacurile armate împotriva unor persoane aflate sub protecție internațională, printre altele. Prin urmare, reglementarea juridică în acest domeniu ar trebui să se orienteze, în primul rând, spre modalitatea de comitere a actului terorist, luând în considerare diversitatea tacticilor pe care teroriștii le pot adopta în încercarea de a-și realiza obiectivele.

După cum afirmă cercetătorul C. Hirşman, unul dintre scopurile de bază ale teroriștilor ține de atragerea atenției și simpatiei din partea societății. Din acest considerent ei încearcă, în primul rând, să-și „facă reclamă”, dar nu să se autonimicescă. Totodată, același autor ideentifică cinci motive și, respectiv, cinci varietăți (forme) ale terorismului:

a) *terorismul ideologic sau revoluționar*, orientat spre atingerea unor scopuri politice sau sociale;

b) *terorismul etnopolitic*, la care se atribuie acțiunile grupurilor etnice sau a minorităților politice cu scop de creare a unui stat propriu fie, în măsura posibilităților, în vederea obținerii unei autonomii culturale sau politice;

c) *terorismul religios*, care încearcă să impună norme de comportament, bazate pe un anumit curent religios;

d) *terorismul în sens îngust*, care reprezintă un anumit grad de activism militant a anumitor grupuri de persoane sau indivizi ce protestează împotriva acțiunilor/inacțiunilor guvernării, percepute ca incorecte sau provocatoare (de exemplu, acțiunile în vederea protecției mediului înconjurător, în vederea apărării intereselor anumitor pături sociale etc.);

e) *terorismul „celor aleși”* – în acest din urmă caz este vorba despre persoanele cu anumite dereglări psihice sau alienate mintal care se simt obligați să îndeplinească o anumită misiune sau să se ghideze de o anumită filosofie socială. De obicei, aceștia acționează singuri, pregătindu-și cu minuțiozitate operațiunile teroriste.

În forma sa „pură, clasică”, o anumită varietate a activității teroriste este întâlnită extrem de rar, iar în calitate de exemplu a varietăților contemporane ale terorismului poate figura ciberterorismul și un atac motivat politic asupra sistemelor și programelor informatice, care obține o formă de violență asupra obiectelor neutre din partea anumitor grupări sau persoane care acționează pe ascuns (Хиршман, 2004, pp. 26-35).

În tipologia propusă de autorul A. Cota își fac loc patru tipuri ale terorismului: economic, politic, social și informațional.

Terorismul economic reprezintă activitatea al cărei scop este axat pe obținerea anumitor bunuri sau a mijloacelor financiare cu ajutorul actelor de șantaj, cu aplicarea violenței sau amenințarea cu ea. Evoluția acestuia are loc pe trei direcții, care actualmente exercită o influență substanțială asupra distribuirii veniturilor în lume: șantajul companiilor transnaționale, luarea de ostatici și comerțul cu droguri, aceasta din urmă cea mai răspândită și periculoasă.

Terorismul politic. În sfera provenienței sale (în politică), terorismul aplică cele mai noi realizări ale progresului. Această „noutate” se referă, în primul rând, la organizare. Or, actualmente, grupările teroriste subterane acționează într-o anumită măsură autonom, folosind cele mai performante mijloace de legătură, își schimbă cu ușurință locația fără a pune în pericol contactele permanente pe care le au.

Terorismul politic nu are nevoie de legitimitate, el disprețuiește liderii tradiționali ai statelor care încearcă să justifice acțiunile antiteroriste. Acest terorism este greu de învins doar prin acțiuni de forță: el este determinat de evoluția societății occidentale care a devenit răsfățată, acordând totodată o atenție deosebită oricăror forme de dezvoltare și prosperitate.

Terorismul social. În sfera socială, teroriștii folosesc cel mai frecvent acțiuni care implică pagube anunțate. Această varietate a terorismului are un viitor care se datorează creșterii grupurilor marginale în societățile dezvoltate, creșterii inegalității etc. Totodată, cauza principală a consolidării terorismului social se datorează impactului de succes – societatea occidentală și nu doar aceasta cedează cu ușurință în fața actelor de șantaj.

În opinia autorului A. Cota, cele mai mari perspective le are terorismul informațional. Odată cu dezvoltarea rețelelor informaționale la nivel mondial, ingeniozitatea ciber-teroriștilor este în creștere continuă: ei accesează cu ușurință sistemele informaționale ale instituțiilor de stat, financiare, blochează fluxurile informaționale, perturbază activitatea corespunzătoare a companiilor transnaționale și a serviciilor secrete.

Această formă de terorism are anumite caracteristici care o deosebesc de celelalte varietăți ale actelor teroriste: ea se manifestă într-un mediu intelectual, determinând o nouă varietate a violenței, legate de spațiul cibernetic, adică violență nematerială care poate fi aplicată în privința oricui, succesul ei fiind garantat nu cu ajutorul forței, ci a neuronilor (Kora, 2004, pp. 56-57).

Scopurile politice ale teroriștilor sunt de două feluri: *interne* și *externe*. *Scopurile politice interne* sunt urmărite în sfera relațiilor dintre state, unde în calitate de participanți figurează nemijlocit statele, structurile și organizațiile lor, populația. La scopurile politice interne ale terorismului le putem cataloga actele teroriste care atentează la integritatea teritorială a unui stat: acte de separatism cu

scop de separare a unor părți din teritoriul statelor suverane și formarea unor noi state.

Scopurile politice externe ale teroriștilor sunt realizate de către subiecții activității teroriste în sfera relațiilor internaționale. La cele mai răspândite dintre ele pot fi atribuite destabilizarea, perturbarea relațiilor cu anumite state etc. În calitate de bază ideologică, în acest caz, pot figura anumite concepte referitor la „expansiunea imperialismului” și a „culturii amorale”, participarea în acțiuni agresive pe plan extern etc. De asemenea, în conținutul scopurilor politice externe se mai regăsesc următoarele momente: crearea unor state noi în rezultatul separării unor regiuni de sub dominarea străină; subminarea autorității unui anumit stat pe plan mondial; sistarea acțiunilor internaționale orientate spre soluționarea conflictelor regionale și internaționale ș.a. (Метелев, 2008, pp. 33-34, Бояр-Сазонович, 1987, Гаврилин et. al., 2003.).

Autorul V. Postolnic ne propune următoarea clasificare a actelor de terorism: a) terorismul politic; b) terorismul social; c) terorismul național; d) terorismul teritorial-separatist; e) terorismul ideologic; f) terorismul biologic, g) terorismul penal (Постольник, 2001, p. 44).

Cercetătorul O. Balan este de părerea că terorismul poate fi clasificat în baza următoarelor criterii:

După scopul și intenția actului terorist:

a) terorismul penal – el urmărește scopuri de ordin material sau personal, fiind însoțit de acte de șantaj, violență, amenințări;

b) terorismul social – el reprezintă acea formă a terorismului ce are ca scop să răstoarne conducerea țării, să schimbe ordinea socială în stat. Caracteristica specifică a acestei forme de terorism este că el se manifestă doar pe interiorul unui stat;

c) terorismul politic – scopul lui de bază este de a rupe relațiile dintre state, înlăturarea unor lideri politici și conducători;

d) terorismul statal – este o formă a terorismului care implică folosirea de către statul terorist a actelor de terorism împotriva anumitor mișcări sau persoane concrete.

În dependență de teritoriul unde are loc, de factorii destructivi și efectul acestora, terorismul poate fi:

a) *național sau intern* – el creează un mediu confortabil pentru ca prin mijlocirea actelor de violență să se influențeze asupra stării morale a populației. Această stare, creată de teroriști, presupune dezorganizarea structurilor sociale, folosirea ilegală a forței și a violenței împotriva persoanelor și a proprietății lor cu scopul de a intimida populația civilă și a submina autoritatea guvernării;

b) *internațional* – aici este vorba despre folosirea forței și a violenței din partea unor grupuri de persoane aflate peste hotare sau conduse din exterior, acte care orientate împotriva populației și a conducerii altor state. Cele mai frecvent

întâlnite forme de manifestare a terorismului, în acest caz, sunt: pirateria aeriană, luarea de ostateci; răpirea de diplomați și de lideri politici, pentru a căror eliberare sunt înaintate anumite cerințe de ordin politic.

În dependență de cauzele care îl determină, terorismul poate fi:

a) terorismul rasial – el și-a făcut apariția în SUA în a doua jumătate a secolului al XX-lea;

b) terorismul național, care se întâlnește, de obicei, doar în cadrul unui singur stat;

c) terorismul neofascist – orientat spre impuneri politicii forțelor de dreapta, bazat pe acte de violență și de amestec în afacerile interne ale altor state;

d) terorismul fundamental religios.

După modalitățile de executare a actelor de terorism se deosebesc:

a) acte teroriste directe – axate pe realizarea unor obiective strict stabilite;

b) acte teroriste indirecte – acte de terorism comise cu aplicarea unor procedee și metode indirecte care asigură realizarea scopurilor urmărite; (Балан, 2000, pp. 44-47)

c) terorismul psihologic – care se manifestă îndeosebi prin amenințări anonime sau semnate, privind iminența comiterii unor acte teroriste împotriva unor obiective. Acțiunea psihologică, ca formă de înfricoșare, capătă în ultimul timp o amploare tot mai mare, prin faptul că generează un climat de insecuritate în rândul populației (Drăghici et. al., 2018, p. 25).

După metodele de influență aplicate, se vorbește despre următoarele forma ale terorismului:

a) terorismul comis cu aplicarea violenței fizice (lipsirea de viața a persoanelor, cauzarea leziunilor corporale, lipsirea de libertate);

b) terorismul însoțit de distrugerea bunurilor materiale (incendierea, distrugerea anumitor obiecte, distrugerea bunurilor materiale proprietate publică și privată etc.);

c) terorismul comis cu aplicarea metodelor de violență moral-psihologică (amenințări, șantaj, demonstrarea de forță, condiții de ordin ultimativ, răspândirea informațiilor care provoacă panică etc.); (Балан, 2000, pp. 44-47)

d) terorismul sinucigaș, care este cea mai agresivă formă de terorism, exercitându-se presiuni cu prețul pierderii suportului din partea populației din care fac parte teroriștii. Ceea ce îi este caracteristic este faptul că atacatorul sinucigaș nu se așteaptă să supravețuiască misiunii și deseori alege o metodă care oferă certitudinea propriei morți pentru a reuși în atingerea scopului (Stoian, 2018, p. 200).

Atacurile sinucigașe sunt preferate de organizațiile teroriste deoarece prezintă o serie de avantaje pentru acestea:

a) avantajul acestui tip de atac este motivat de faptul că este foarte ușor de pus în practică, efectul este devastator pentru moralul inamicilor. Și foarte

important, atacurile sinucigașe prezintă avantajul „convenabilului”, prețul materialelor utilizate într-un atac sinucigaș este de aproximativ 150 de dolari;

b) Atacurile sinucigașe au drept consecințe multe victime și pagube materiale comparativ cu alte tipuri de acțiuni teroriste (din punct de vedere tactic, reprezintă cea mai letală formă de terorism);

c) Au o mare acoperire mediatică deoarece reprezintă știri de senzație pentru mass-media care le descriu ca fiind un rezultat al unei mari (auto)determinări și al unui puternic spirit de sacrificiu. Uneori scopul acestor misiuni este numai de a atrage atenția publicului asupra organizației sau asupra cauzei;

d) Deși atacul sinucigaș este primitiv și destul de simplu, utilizarea tacticilor sinucigașe garantează maximum de pagube;

e) Odată cu plecarea teroristului spre țintă, succesul atacului sinucigaș este garantat. Este foarte dificilă contracararea acestor misiuni, chiar dacă forțele de securitate îl prind înainte de a ajunge la țintă, el tot are posibilitatea să detoneze explozibilul;

f) Teoretic, nu există nici un risc ca cel trimis în misiune să fie prins, astfel se elimină posibilitatea scurgerii de informații care ar putea dăuna activității organizației respective;

g) Atacurile sinucigașe conduc și la instaurarea unui climat de teroare și anxietate în rândul populației țintă deoarece există percepția că acest tip de atac nu poate fi contracarat, impresie perpetuată nu numai de faptul că sunt greu de depistat, ci și de faptul că cei care au plecat în aceste misiuni au o determinare morbidă (Chiru, et. al., 2006, p. 132).

De regulă, în procesul executării actelor teroriste metodele nominalizate sunt folosite în complex, prioritatea fiind acordată unor sau altor metode în dependență de condițiile concrete și specificul regiunii în care acționează teroriștii, de dotarea lor, situația politică existentă și alte circumstanțe.

După caracterul influenței asupra relațiilor internaționale și în dependență de apartenența statală a subiecților activității teroriste, terorismul este divizat în *terorism intern* (când în comiterea acestuia sunt antrenați proprii cetățeni, iar consecințele și prejudiciile cauzate nu depășesc limitele statului) și *terorism internațional*, adică acțiuni teroriste săvârșite de către cetățenii mai multor state.

La rândul său, și *terorismul internațional*, și cel *intern* pot cunoaște și o sistematizare suplimentară. Astfel, în cadrul terorismului intern, în dependență de subiecții acestuia, putem evidenția *terorismul de stat* (atunci când violența aplicată în privința opoziției sau a anumitor pături sociale este inspirată de către stat și se realizează de structurile de forță sub pretextul apărării intereselor obștești, sociale, de stat.); *terorismul progubernamental* (pus în aplicare de anumite structuri obștești și partide politice în interesul apărării și protejării

instituțiilor de stat); *terorismul interpartidist* – care se manifestă în procesul acutizării luptei politice (Метелев, 2008, pp. 40-41).

În conformitate cu o altă tipologie raportată la actele de terorism, acestea sunt divizate în: *acte de terorism la nivel internațional*; *terorism politic intern*; *terorism sancționat prin norme de drept penal*.

Terorismul internațional reprezintă o varietate specifică a acțiunilor militare, care nu sunt reglementate de regulile și obiceiurile războiului. Or, în acest caz, este vorba despre acte de terorism, comise cu susținerea sau ajutorul statelor sau organizațiilor străine, orientate împotriva altor state și cetățenilor acestora.

Terorismul politic intern este o activitate desfășurată de cetățenii unui stat, orientate împotriva guvernării sau a unei anumite grupări politice din interiorul statului (ca de exemplu, înlăturarea unor conducători politici sau figuri politice notorii din stat).

Terorismul sancționat prin normele de drept penal – în acest caz, este vorba despre activitatea axată pe crearea de organizații și grupări în vederea săvârșirii omorurilor, cauzării de leziuni corporale, aplicarea de violență și luare de ostateci, lipsirea ilegală de libertate etc., însoțite de acte de tortură, șantaj și amenințări. Terorismul poate fi însoțit și de acte de distrugere și jefuire a anumitor încăperi, obiecte, de explozii și incendieri și alte acte periculoase pentru viața și sănătatea persoanelor (Метелев, 2008, p. 41).

Serviciile speciale din mai multe state, specializate în lupta cu actele de terorism și cu experiență în acest domeniu au realizat propria clasificare a grupărilor teroriste și a teroriștilor, în particular.

Astfel, în SUA, este aplicată următoarea clasificare: 1) teroriștii politici – persoane care doresc să acapareze puterea în stat, realizând anumite scopuri de ordin social sau ideologic; 2) anarhiștii – persoane teroriști care doresc să provoace disfuncția organelor de stat și a structurilor obștești; 3) teroriștii-elemente criminale – persoane care practică o activitate ilegală în scop de îmbogățire, folosind în acest scop metode și mijloace de teroare; 4) persoane care, din cauza anumitor boli psihice, comit acte de terorism; 5) persoane teroriști care acționează în interesul anumitor structuri de stat – reprezentanții elitei de conducere, care folosesc tactici teroriste pentru a-și fortifica puterea și a consolida posibilitățile de conducere a societății; 6) teroriștii reprezentanți ai clasei de mijloc, care nu acceptă căile pașnice de promovare a propriilor drepturi și interese, folosind violența pentru a demonstra nemulțumirea și a atrage atenția față de cerințele și problemele sale (ca de exemplu, persoanele care și-au pierdut averea sau locul de muncă urmare a unor crize economice) (Метелев, 2008, p. 42).

Teroriștii care urmăresc obiective comune pot acționa comunicând reciproc, consolidându-și forța prin crearea anumitor grupări, acestea fiind

clasificate în dependență de criteriul ideologic sau teritorial.

Astfel, în dependență de criteriul ideologic al subiecților, grupările antrenate în comiterea actelor de terorism pot fi clasificate în:

a) *grupări naționaliste* – activitatea lor este orientată spre restabilirea (formarea) unui stat propriu (unei autonomii) sau la concentrarea atenției asupra propriilor lor probleme. Uneori, aceste grupări, pot urmări și obiective de ordin politic;

b) *grupări religioase* – activitatea acestora este direcționată în detrimentul, persoanelor de o altă religie;

c) *grupările care au în vizor soluționarea problemelor de ordin ecologic*. De obicei, acestea nu au un caracter profund terorist, însă uneori pot aplica metode teroriste pentru a atrage atenția societății și a guvernării la anumite cerințe ale sale (ca de exemplu, distrugerea anumitor instalații nucleare; centrale hidroelectrice, instalații etc.)

d) *grupele de mercenari*. La momentul de față există câteva organizații care se ocupă de recrutarea mercenarilor capabili să ofere anumite servicii specifice pe orice meridiane ale globului. Grupele de mercenari, capabile să destabilizeze situația în anumite state (regiuni) pot să se ghideze de o anumită ideologie, însă acționează de fiecare dată doar contra remunerare bănească (Метелев, 2008, pp. 43-44).

Dacă ținem cont de criteriul teritorial, apoi grupările teroriste sunt divizate în următoarele categorii:

a) Grupări transnaționale care acționează, de obicei, autonom, neaflându-se sub controlul unui guvern concret, deși pot obține suport de la conducerea unui sau a mai multor state. Acționând în diferite state și regiuni, membrii acestor grupări sunt adepții realizării unor anumite idei de ordin politic.

b) Grupări internaționale – de fapt, ca și cele transnaționale, acestea își extind influența în afara frontierelor unui singur stat, însă activitatea lor este controlată fie ghidată de guvernul unui anumit stat. El poate folosi aceste grupări în calitate de forțe armate specifice care acționează în interesul acestui guvern, însă în afara unui control legal din partea statului.

c) Grupări locale – ele acționează autonom doar pe teritoriul unui singur stat(Метелев, 2008, p. 44).

Concluzii

Actele de terorism sunt efectuate în vederea realizării următoarelor obiective: înlăturarea fizică a oponentilor politici; intimidarea populației civile; „acțiuni de răz bunare”; destabilizarea activității organelor de stat; cauzarea de prejudicii materiale; complicarea relațiilor interetnice, interconfesionale și internaționale; provocarea conflictelor armate; schimbarea regimului politic.

La urmările prejudiciabile cauzate de actele de terorism putem cataloga:

omori în masă a persoanelor; vătămarea integrității corporale sau a sănătății persoanelor; daune esențiale proprietății sau mediului. După modalitatea de comitere a actelor de terorism, putem cataloga următoarele modalități de comitere a acestora: de un grup criminal organizat; de către o organizație criminală; cu aplicarea armelor de foc sau a substanțelor explozive; prin provocarea incendiilor sau a exploziilor; cu aplicarea armelor chimice sau biologice; prin folosirea focoare nucleare și a substanțelor radioactive; prin folosirea radiațiilor electromagnetice, a mijloacelor de influență psihologic informațională și a atacurilor sinucigașe.

Dacă e să facem referire la clasificarea și tipurile actelor teroriste, apoi, în opinia noastră, cea mai reușită este următoarea lor clasificare: terorism economic, terorism politic, terorism social și terorism informațional.

Terorismul economic reprezintă activitatea al cărei scop este axat pe obținerea anumitor bunuri sau a mijloacelor financiare cu ajutorul actelor de șantaj, cu aplicarea violenței sau amenințarea cu ea. *Terorismul politic* nu are nevoie de legitimitate, el disprețuiește liderii tradiționali ai statelor care încearcă să justifice acțiunile antiteroriste. Acest terorism este greu de învins doar prin acțiuni de forță: el este determinat de evoluția societății occidentale care a devenit răsfățată, acordând totodată o atenție deosebită oricăror forme de dezvoltare și prosperitate. *Terorismul social*. În sfera socială, teroriștii folosesc cel mai frecvent acțiuni care implică pagube anunțate. Această varietate a terorismului are un viitor care se datorează creșterii grupurilor marginale în societățile dezvoltate, creșterii inegalității etc. În fine, cele mai mari perspective le are *terorismul informațional*. Odată cu dezvoltarea rețelelor informaționale la nivel mondial, ingeniozitatea ciber-teroriștilor este în creștere continuă: ei accesează cu ușurință sistemele informaționale ale instituțiilor de stat, financiare, blochează fluxurile informaționale, perturbază activitatea corespunzătoare a companiilor transnaționale și a serviciilor secrete.

Referințe bibliografice:

1. Legea cu privire la combaterea terorismului Nr. 539 din 12.10.2001. În Monitorul Oficial Nr. 147-149, din 06.12.2001. Disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108094&lang=ro#, accesat la 20.11.2023.
2. Chiru M., Chiru I. Femei Kamikaze. Terorism la genul feminin. Ed. TopForm, București, 2006.
3. Cornean D., Cărpinean C. Cercetarea la fața locului în cazul actelor de terorism. În: materialele conferinței „Prevenirea și combaterea terorismului. Rolul criminalistici în probarea actelor de terorism. București, 2018.
4. Cristescu D.I. Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Ed. SOLNESS. Timișoara, 2004.

5. Drăghici C., Dobreanu R. Terorismul – flagelul lumii contemporane. În: materialele conferinței „Prevenirea și combaterea terorismului. Rolul criminalisticii în probarea actelor de terorism. București, 2018.
6. Fratassio A. Epistemologia terorii. Ed. Era. București, 2006.
7. Stoian A.I. Terorismul internațional în contextul globalizării. În: materialele conferinței „Prevenirea și combaterea terorismului. Rolul criminalisticii în probarea actelor de terorism. București, 2018.
8. Метелев С. Е. Современный терроризм и методы антитеррористической деятельности: Монография. Омск: Омский институт (филиал) РГТЭУ, 2008, 332 с.
9. Стиглиц Дж. Ю. Глобализация: тревожные тенденции / Пер. с англ. Г.Г. Пирогова. М.: Национальный общественно-научный фонд, 2003. 304 с.
10. Кота А. Эпоха терроризма//Международный терроризм и право. Москва, 2004.
11. Хиршман К. Меняющееся обличье терроризма // Международный терроризм и право. Москва, 2004.
12. Бояр-Сазонович Т.С. Проблема классификации современного терроризма. Москва, 1987.
13. Гаврилин Ю.В., Смирнов Л.В. Современный терроризм: сущность, типология, проблемы противодействия. Москва, 2003.
14. Постольник, В.А. У терроризма нет границ // Професионал – № 5, Москва, 2001.
15. Терроризм: правовые аспекты борьбы. Нормативные и международные акты с комментариями. Научные статьи / Отв. ред. И.Л. Трунов. Изд. Эксмо Москва, 2005.

**PARTICULARITĂȚI ALE CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI ÎN
CAZUL CRIMELOR DE RĂZBOI ȘI A CRIMELOR CONTRA
UMANITĂȚII**

**PARTICULARS OF ON-SITE INVESTIGATIONS OF WAR CRIMES
AND CRIMES AGAINST HUMANITY**

DOI: 10.5281/zenodo.13310066

UDC: 343

Vitalie JITARIUC

Universitatea de Stat „Bogdan-Petriceicu Hașdeu” din Cahul

E-mail: vjitariuc@gmail.com

ORCID ID: 0000 0002 9361 4460

Cristian TUDURUȚA

Școala Doctorală în Drept,
Științe Politice și Administrative a Consorțiului
instituțiilor de învățământ ASEM și USPEE

E-mail: cristituduruta@yahoo.com

ORCID ID: 0009-0007-2815-4561

Rezumat: *Actualmente, în zonele de conflict armat au loc încălcări ale legilor și obiceiurilor războiului, aplicarea de metode și mijloace interzise de luptă, asociate cu încălcarea prevederilor principiilor selectivității și proporționalității în cadrul acțiunilor de luptă. De asemenea, sunt frecvente cazurile de distrugere nejustificată a zonelor populate, de executare a populației civile și a combatanților, inclusiv pe motive de ordin politic, ideologic, rasial, religios, etc., de tortură și tratament inuman și multe alte atrocități odioase care, prin natura și cruzimea lor, nu pot rămâne nepedepsite. În aceste condiții, o actualitate deosebită o are elaborarea unei metodici corespunzătoare de investigare a crimelor de război și a crimelor contra umanității, perfecționarea și eficientizarea procedeeleor tactice de efectuare a acțiunilor de urmărire penală pe durata cercetării acestor crime. O importanță deosebită în documentarea și dovedirea comiterii crimelor de război și a crimelor contra umanității o are cercetarea la fața locului, ea fiind, în marea majoritate a cazurilor, prima și poate chiar cea mai eficientă modalitate de constatare și demonstrare a acestor fapte. Reieșind din cele menționate, subiectul cercetat în cadrul acestui studiu, în condițiile în care societate umană se confruntă cu un spectru diversificat de conflicte armate, are o actualitate și o importanță deosebită. Or, efectuarea calitativă și eficientă a cercetării la fața locului în cazul crimelor de război și a celor contra umanității reprezintă, în mare parte, garantul unei justiții corecte și al sancționării celor care au comis atrocități în privința semenilor săi.*

Cuvinte-cheie: *crime de război, crime contra umanității, atrocități, populație civilă, conflict armat, beligeranți, zonă de luptă, cercetare la fața locului, procedeu*

probatoriu, proces-verbal, acțiune de urmărire penală, organ de urmărire penală, mijloace tehnice, fotografie judiciară, înregistrare video, mijloc de probă

Abstract: *In armed conflict zones, violations of law and customs of war, the use of prohibited methods and means of warfare, associated with violations of the principles of selectivity and proportionality in combat actions are currently taking place. There are also frequent cases of unjustified destruction of populated areas, execution of civilians and combatants, including on political, ideological, racial, religious, etc. grounds, torture and inhuman treatment, and many other atrocities which, by their nature and cruelty, cannot go unpunished. Consequently, the development of an appropriate war crimes and crimes against humanity investigation methodology and the improvement and efficiency of tactical procedures for prosecution during the investigation of these crimes are particularly relevant. The investigation on site is particularly important in researching and proving the war crimes and crimes against humanity, as it is, in the vast majority of cases, the first and perhaps even the most effective way of establishing and proving these facts. In the light of the previous statements, the topic investigated in this research is particularly important and actual, as the human society is facing a diversified spectrum of armed conflicts. The qualitative and effective investigation of war crimes and crimes against humanity on site is, to a certain degree, the guarantee of fair justice and the punishment of those who have committed atrocities against others.*

Keywords: *war crimes, crimes against humanity, atrocities, civilians, armed conflict, belligerents, combat zone, on-site investigation, probative procedure, written protocol, prosecution, prosecution agent, technical equipment, judicial photography, video recording, evidence*

Cu toate că securitatea colectivă a statelor este văzută ca o organizație universală a statelor în scopul acțiunii colective și responsabilității în menținerea păcii și securității internaționale și cu toate eforturile depuse de comunitatea umană pentru a preveni războaiele și conflagrațiile, acestea continuă să izbucnească în diferite regiuni ale lumii.

Din momentul creării ONU, comunitatea internațională a fost alertată de mai multe conflicte dezastruoase, soldate cu milioane de morți, iar alte zeci de milioane de persoane fiind impuse să se refugieze în alte țări. Conflictele actuale se caracterizează și prin numărul sporit al victimelor în rândul populației civile (Barbăneagră et. al., 2008, p. 7).

Infrațiunile de război au cunoscut o evoluție juridică îndelungată, ele având o istorie mai veche, spre deosebire de crimele contra umanității, care au o istorie relativ recentă, apărând în circuitul universal doar după cel de-al Doilea Război Mondial.

Infrațiunile de război pot fi comise numai în perioada unui conflict armat sau în legătură cu conflictul armat, pot fi comise împotriva ostașilor, combatanților dar și a populației civile ce reprezintă așa-zisul dușman, inamic.

Infrațiunile de război nu pot fi comise împotriva propriei populații, dacă

pe un teritoriu ocupat de inamic în timp de război se săvârșesc acțiuni contra civililor, acestea sunt calificate drept infracțiuni de război, dar dacă după gradul de cruzime, amploarea și modul lor acestea sunt majore, pot fi calificate și drept infracțiuni contra umanității (Barbăneagră et. al., 2008, p. 15).

Însă nu orice crimă comisă în timpul unui conflict armat poate fi considerată drept crimă de război. O crimă de război trebuie să fie suficient de coroborată cu conflictul armat. Totodată, este suficient ca această crimă să relaționeze direct cu ostilitățile din alte regiuni ale teritoriilor controlate de părțile în conflict. De asemenea, crimele trebuie să fie parte a politicii sau a practicii oficiale sancționate sau tolerate de una dintre părțile în conflict sau să fie comise prin promovarea unei politici asociate cu conduita de război sau în interesul unei părți la conflict (Cauia, 2020, p. 295).

Conform normelor convenționale, statele-părți la Convențiile de la Geneva din 1949 trebuie să identifice persoanele acuzate că au comis sau au dispus comiterea de infracțiuni legate de categoria „încălări grave” a acestor tratate și să aducă aceste persoane, indiferent de cetățenia lor, în fața propriilor instanțe. În mod alternativ, în conformitate cu principiile relevante ale dreptului național și internațional, statele pot extrăda acești subiecți către instanța altui stat, dacă există dovezi care să justifice acuzații împotriva acestor persoane (Cauia, 2020, p. 288).

În opinia cercetătorului L. Sergheev, eficacitatea cercetării faptelor infracționale (*inclusiv și a celor privind crimele de război și crimele contra umanității – n.n.*) depinde, de fiecare dată, de faptul pe cât activitatea organului de urmărire penală și a persoanelor care interacționează cu acesta corepunde particularităților cauzei investigate, circumstanțelor existente și situației concrete de urmărire penală (Сергеев et. al., 1975, p. 7).

În conformitate cu prevederile art. 93, pct. 1 din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, din 17 iulie 1998, în calitate de probe în activitatea organelor de justiție penală internațională referitoare la cercetarea crimelor de război și a crimelor contra umanității se regăsește și cercetarea la fața locului, inclusiv și examinarea de cadavre, îngropate în gropi comune (Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, 17 iulie 1998).

Autorul S. Malicov susține, pe bună dreptate, că o particularitate specifică pentru cercetarea crimelor de război și a crimelor contra umanității o reprezintă descoperirea și investigarea faptelor pe urme proaspete, inclusiv aplicarea metodelor de cercetare în grup în vederea eficientizării cercetării și a operativității ei (Маликов, 2004, p. 353). Or, doar o asemenea metodă de cercetare este cea mai acceptabilă în cazul situațiilor de conflict armat și, probabil, unica posibilă pentru a asigura calitatea investigării corespunzătoare a infracțiunilor de război și a infracțiunilor contra umanității.

Importanța acestei activități se caracterizează prin faptul că, de obicei, duce

la descoperirea mai operativă a infracțiunilor grave, deosebit sau exceptional de grave, apărute inopinat. Pe de altă parte, în aceste situații se întreprind toate măsurile pentru identificarea operativă și reținerea făptuitorului și se exclude săvârșirea altor acte prejudiciabile.

În practica organelor de drept, sintagma „cercetarea infracțiunilor pe urme proaspete” se utilizează în sens figurat. Ea presupune cercetarea și descoperirea infracțiunii (adică identificarea și reținerea persoanei care a comis fapta prejudiciabilă) în termene cât se poate de restrânse (1-10 zile) din momentul constatării indiciilor infracțiunii sau din momentul parvenirii informației despre infracțiunea respectivă (Gheorghiuță, 2015, p. 101).

Scopul de bază a cercetării faptelor cu ajutorul urmelor proaspete îl reprezintă stabilirea rapidă a persoanei care a comis infracțiunea și, în condiții favorabile – reținerea ei în rezultatul efectuării acțiunilor inițiale de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații (Яблоков, 2003, p. 274).

Posibilitatea aplicării metodicii de cercetare a infracțiunilor în baza urmelor proaspete ale acestora este determinată de particularitățile situației de urmărire penală ale etapei inițiale de investigare, depinzând de următorii factori: a) timpul nesemnificativ care a trecut de la comiterea faptei până la începerea cercetărilor; b) păstrarea situației materiale de la locul faptei (în totalitate sau fără modificări substanțiale); c) existența condițiilor nefavorabile de ordin obiectiv și subiectiv, care împiedică păstrarea situației reale de la locul faptei și a urmelor infracțiunii; d) posibilități de acțiuni imediate de căutare la locul comiterii faptei; e) prezența mijloacelor de informare imediată și de deplasare a reprezentanților organelor de drept la locul crimei; f) deținerea mijloacelor tehnico-criminalistice necesare pentru cercetarea locului faptei în regim de urgență; g) nivelul corespunzător de pregătire profesională a persoanelor antrenate în cercetarea crimelor.

Autorul N. P. Iablocov este de părerea că fiecare dintre acești factori, atât în parte, cât și împreună formează situații specifice de urmărire penală ale etapei inițiale de cercetare, ele impunând aplicarea unor metode corespunzătoare de acțiune în baza urmelor proaspete ale faptelor penale (Яблоков, 2003, pp. 275-276).

În opinia lui M. Gheorghiuță, asupra constituirii situației ce permite cercetarea pe urme proaspete, influențează următoarele condiții și următorii factori: a) pericolul social sporit al infracțiunii săvârșite; b) promptitatea reacției organului de urmărire penală la infracțiunea comisă; c) caracterul inopinat al actului săvârșit și insuficiența sau lipsa informației despre infractor; d) criza de timp și posibilitățile infractorilor de a părăsi locul faptei sau chiar țara și a rămâne neidentificați; e) caracterul dinamic pronunțat al procesului de cercetare și schimbarea rapidă a situațiilor de urmărire penală; f) împotrivirea față de cercetare, exercitată de persoanele interesate și tergiversarea urmăririi penale (Gheorghiuță, 2015, pp. 101-102).

Tot M. Gheorghită susține și următorul fapt „cercetarea pe urme proaspete se caracterizează prin faptul că, de la bun început, lipsește informația despre bănuț. Toate eforturile echipei respective de cercetare pe urme proaspete, inclusiv îmbinarea acțiunilor procesuale și măsurilor speciale de investigații, sunt îndpeptate în direcția identificării și reținerii bănuțului (bănuților).

Sarcina cercetării în aceste cauze, la etapa inițială, sunt următoarele: a) efectuarea imediată a acțiunilor inițiale de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații specifice anumitor categorii de infracțiuni; b) depistarea, fixarea și ridicarea urmelor respective ale infracțiunii comise; c) stabilirea identității bănuțului (bănuților), căutarea și reținerea lui (lor); d) cifrarea bazei informaționale și probatorii în vederea desfășurării cercetării ulterioare depline a infracțiunii (Gheorghită, 2015, p. 102).

Cercetarea infracțiunilor în baza urmelor proaspete trebuie să se desfășoare într-un interval cât mai scurt, în condiții de deficit de timp. Toate hotărârile tactico-metodice și acțiunile organului de urmărire penală, începând cu momentul sesizării despre comiterea faptei, pot fi eficiente doar în cazul deplasării urgente la locul faptei, în condițiile unui lucru operativ, bine coordonat și profesionist, cu condiția unei asigurări tehnico-criminalistice corespunzătoare. Un asemenea stil și ritm al activității criminalistice, o asemenea tratare va asigura verificarea concomitentă a mai multor versiuni, fapt care va influența pozitiv calitatea, eficacitatea, termenul și rezultatele cercetării.

De asemenea, susținem pe deplin opinia autorului S. Malicov care expune părerea că „optimizarea procesului de colectare a probelor este posibilă doar prin adaptare la condițiile în care are loc cercetarea cauzelor penale, prin aplicarea tehnologiilor necesare, în special a celor de ultimă generație, pentru fixarea informațiilor relevante cauzelor penale” (Маликов, 2008, p. 331).

Aplicarea pe larg a tehnicii audio-video în practica organelor de urmărire penală pune pe ordinea de zi întrebarea privind mijloacele, modalitățile alternative (altele decât procesele-verbale) de fixare a probelor și informațiilor. La moment, o aplicare tot mai largă cunoaște înregistrarea video, ea depășind substanțial procesele-verbale de perfectare a acțiunilor de urmărire penală, în special, prin rapiditate, universalitatea reflectării circumstanțelor cauzei, obiectivitate și vizibilitate. Însă, nu toate acțiunile de urmărire penală în cazul procedurii penale aplicate pe timp de pace, pot fi efectuate operativ și cu succes în situațiile de conflict armat. Pentru a le adapta la aceste condiții avem nevoie de anumite modificări în cadrul procedurii penale în latura simplificării efectuării anumitor acțiuni de urmărire penală, eliberându-ne de anumite elemente formale de procedură, în același timp, fără a diminua latura probatorie semantică a efectuării acțiunilor de urmărire penală.

În aceste condiții, considerăm că este rațională propunerea autorului V. N. Grigoriev care propune fixarea în legea procesual-penală a unor măsuri de

accelerare a procedurii de efectuare a acțiunilor de urmărire penală, la care se atribuie, în parte, substituirea, în caz de rezultat pozitiv, a proceselor-verbale ale acțiunilor de urmărire penală cu un certificat succint referitor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, participanții la ea și rezultatul constatat (Григорьев, 1993, p. 16).

În virtutea acestui fapt, în continuare ne vom concentra atenția asupra uneia dintre cele mai răspândite acțiuni de urmărire penală (cercetarea la fața locului), ținând în vizor problemele și dificultățile care apar în practica organelor de drept în legătură cu efectuarea acesteia în cazul crimelor de război și a crimelor contra umanității. De asemenea, nu în ultimul rând, vom încerca să identificăm și anumite căi de soluționare a acestor probleme și dificultăți, ne vom expune în privința ridicării eficienței actului de cercetare la locul faptei în cazul crimelor de război și a celor contra umanității.

Cercetarea la fața locului reprezintă activitatea procedurală, al cărei conținut îl constituie examinarea nemijlocită de către organul de urmărire penală a unui teren deschis ori a unei încăperi, în care a avut loc fapta sau în perimetrul cărora s-au manifestat consecințele ei, a obiectelor ce alcătuiesc ambianța acestora, în vederea descoperirii, fixării și ridicării urmelor infracțiunii și a altor mijloace materiale de probă necesare stabilirii naturii infracțiunii, identificării făptuitorului, a modului și împrejurărilor în care s-a activat.

Astfel percepută, cercetarea la fața locului prezintă o seamă de elemente caracteristice, care o disting de alte activități procedurale desfășurate pentru cercetarea unei cauze penale (Doraș, 2011, pp. 295-296).

Cercetarea la fața locului se efectuează atunci când sunt necesare: a) constatarea situației locului săvârșirii infracțiunii; b) descoperirea și fixarea urmelor infracțiunii; c) stabilirea poziției și stării mijloacelor materiale de probă și a împrejurărilor în care a fost comisă infracțiunea (Stancu, 2008, p. 321).

În timpul cercetării la fața locului pot fi examinate circumstanțe care indică: 1) subiectul infracțiunii; 2) obiectul infracțiunii; 3) latura obiectivă a infracțiunii; 4) latura subiectivă a infracțiunii.

Pe lângă aceste circumstanțe, în cadrul cercetării la fața locului se va acorda o atenție sporită circumstanțelor negative. Or, circumstanțele negative reprezintă urmele depistate în timpul cercetării la fața locului care nu corespund mecanismului obișnuit de creare a urmelor specifice pentru o astfel de faptă săvârșită, versiunea înaintată și explicațiile date de persoanele audiate (Osoianu et. al., 2020, p. 44-45).

În opinia profesorului M. S. Strogivici, în situație de luptă, în locurile conflictului armat, eficacitatea cercetării la fața locului este determinată, în mare parte, de oportunitatea efectuării ei, deoarece, în situații de război, dacă nu vom purcede imediat la efectuarea acestei acțiuni de urmărire penală, locul faptei poate suporta modificări iremediabile, substanțiale în rezultatul

bombardamentelor sau a cuceririi teritoriului de către inamic (Строгович, 1943, p. 14). Or, în procesul cercetării crimelor de război și a crimelor contra umanității, comise de către părțile beligerante ale conflictului armat, cel mai optim se prezintă a fi următorul algoritm al activității organelor de justiție penală. Astfel, în cazul sesizării despre comiterea unei crime de război sau contra umanității, conducătorul organului de urmărire penală este obligat să solicite, în regim de urgență, informațiile necesare privind locul comiterii infracțiunii, despre locația inamicului, să dispună asigurarea securității efectuării acțiunilor de urmărire penală, precum și paza locului faptei. În caz de necesitate, cercetarea la fața locului va începe după deminarea teritoriului, moment care va fi reflectat în procesul-verbal al acestei acțiuni de urmărire penală.

Însă după cum se menționează în literatura de specialitate, efectuarea oportună și eficientă a cercetării la fața locului poate fi perturbată prin: a) lipsa unei comunicări stabile între organele de administrație militară și cele de justiție penală; b) nerespectarea de către comandamentul militar a ordinii de informare a organelor de justiție despre comiterea crimelor de război și a crimelor contra umanității; c) acțiuni arbitrare ale personalului militar de comandă privind schimbarea situației de la locul faptei până la sosirea reprezentanților organului de urmărire penală; d) pierderea de timp în legătură cu formarea grupului de urmărire penală, deplasarea acestuia la fața locului și organizarea însoțirii lui de către escorta militară etc. (Григорян, 2018, p. 368).

Ca urmare a întârzierii, sunt deteriorate urmele, iar situația de la locul faptei este perturbată.

Din considerentul că pozițiile inamicului se pot afla în imediata apropiere de locul faptei, participanții la acțiunea de cercetare la fața locului trebuie să ia în calcul pericolul real al unor atacuri și să întreprindă măsurile corespunzătoare. În caz de pericol de bombardamente în procesul cercetării la fața locului, comandamentul militar trebuie să asigure securitatea tuturor participanților la această acțiune de urmărire penală, să creeze condiții pentru activitatea lor corespunzătoare în privința descoperirii, fixării și ridicării urmelor crimelor de război și a celor contra umanității prin organizarea unei supravegheri, monitorizări permanente a situației și apărarea porțiunii respective de teren, în caz de necesitate (Григорян, 2018, p. 369). În acest fel, succesul activității de organizare și efectuare a cercetării la fața locului depinde de interacțiunea abilă între reprezentanții organului de urmărire penală și a comandamentului militar.

Pentru a asigura operativitatea și calitatea cercetării la fața locului, autorul V. N. Grigoriev vine cu propunerea ca, în situații excepționale, să fie aplicat un procedeu tactic specific, precum cercetarea locului faptei conform unei metodici simplificate (trunchiate), esența ei constând în renunțarea căutării și descrierii în procesul-verbal al acestei acțiuni de urmărire penală a detaliilor și urmelor nesubstanțiale pentru investigarea faptelor infracționale comise (Григорьев,

1992, pp. 52-60). Totodată, profesorul M. S. Strogovici expune o opinie cu totul contradictorie. Or, acesta afirmă că „în nici într-un caz nu putem admite contracția procesului-verbal de cercetare la fața locului. Dimpotrivă, mai ales în condiții de conflict armat, acesta urmează a fi întocmit, perfectat pe cât se poate de detaliat, minuțios și cu lux de amănunte, reieșind din faptul că incompletitudinea acestuia nu va putea fi ulterior înlăturată” (Строгович, 1943, pp. 20-21).

În opinia autorilor D. A. Turcin și I. S. Cijicov, pe care o susținem integral, „aplicarea metodei selective, de eșantionare sporește pericolul pierderii urmelor și a detaliilor substanțiale de la locul faptei. Din acest considerent, metoda selectivă poate fi aplicată doar în cazurile în care folosirea metodei continue nu este posibilă din anumite motive (de exemplu, vastitatea, extinderea teritoriului cercetat)”. În același timp, ei declară că „metoda continuă nu reprezintă o inventariere irațională a celor vizualizate. Activitatea mentală a ofițerului de urmărire penală pe durata cercetării la fața locului trebuie să asigure o anumită selectare rezonabilă a procedeelelor de lucru în cadrul acestei acțiuni de urmărire penală, îmbinarea optimă a tuturor metodelor de efectuare a ei” (Турчин et. al., 2006, p. 87).

După părerea lui S. V. Malicov, „pentru efecuaarea operativă și calitativă a cercetării la fața locului în condiții de conflict armat, este necesar ca toate detaliile de la locul faptei să fie fixate cu ajutorul fotografiei judiciare și a înregistrării video”. Or, declară el, „aceste metode pot suplini, recupera informațiile care nu au fost reflectate în conținutul procesului-verbal de cercetare la fața locului”. De asemenea, în opinia lui S. V. Malicov, „aplicarea fotografiei și a înregistrării video reduc semnificativ timpul de efectuare a acestei acțiuni de urmărire penală” (Маликов, 2008, p. 369).

Actualmente, fotografia judiciară reprezintă un sistem de metode și tipuri de fotografiere, aplicate în procesul efectuării acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații și al efectuării expertizelor judiciare în scopul cercetării faptelor infracționale și prezentării materialului probator vizual, necesar pentru activitatea corespunzătoare a organelor de drept (Rusu et. al., 2023, p. 200, Селиванов et. al., 1965, p. 3). Ea face parte din metodele tehnice științifice cele mai frecvent folosite în cercetarea criminalistică, atât în activitatea de teren a organelor de urmărire penală, cât și în munca de laborator a cercetărilor criminalistice. Însemnătatea care se acordă metodelor fotografice în cercetările criminalistice se datorează folosirii lor multilaterale, atât pentru fixarea urmelor odată descoperite, cât și pentru descoperirea unor urme ale infracțiunii care nu pot fi percepute direct de organele noastre de simț sau pentru fixarea rezultatelor cercetării de laborator (Suciu, 1972, p. 23).

De asemenea, având în vedere tehnologia înaltă care este încorporată în procesul de înregistrare a imaginilor, prin comparație cu celelalte mijloace de

probă, se susține că înregistrările video sunt de natură să ofere organului judiciar o siguranță sporită asupra autenticității și capacității ei de a reda fidel realitatea. În plus, datorită faptului că înregistrările video sunt capabile să redea faptele în toată complexitatea și dinamismul lor, acestea vor constitui un mijloc excelent de verificare a tuturor celorlalte mijloace de probă și un element pe care învinutul sau inculpatul se va hotărî foarte greu să-l conteste – în caz că îi atestă vinovăția.

În același timp, gradul înalt de tehnologie face aproape imposibilă falsificarea acestor înregistrări, însă este prevăzută și posibilitatea supunerii lor la o expertiză tehnică. Pentru toate aceste motive, sunt toate șansele ca pe măsură ce asemenea înregistrări vor deveni tot mai perfecționate, ele să constituie mijlocul de probă ideal, capabil să ofere probe imediate, de natură să contribuie în mod decisiv la conturarea convingerii magistratului (Sava, 2002, p. 147, Rusu et. al., 2023, p. 259).

Avantajul aplicării înregistrării video constă și în faptul că ea ne permite nu doar să rostim explicațiile potrivite în raport cu procesul-verbal de cercetare la fața locului, dar și să îl completăm cu un anumit suport vizual. De asemenea, facem și economii substanțiale de timp în procesul cercetării la fața locului, fără a prejudicia calitatea ei, asigurând, concomitent, și „vizibilitatea” acestei acțiuni de urmărire penală. Această modalitate de organizare a activității are o prioritate deosebită, în special, atunci când din cauza neîncetării acțiunilor militare și din motive de securitate, siguranță, reprezentanții organelor de urmărire penală sunt lipsiți de posibilitatea să se afle o perioadă de timp îndelungată la locul crimei.

Deoarece, pentru perfectarea procesului-verbal de cercetare la fața locului și a anexelor la el este nevoie de ceva timp, precum și din motive de complexitate a acestei acțiuni de urmărire penală, de necesitate de concentrare maximă a ofițerului de urmărire penală în privința derulării acțiunii și perfectării, întocmirii calitative și corespunzătoare a procesului-verbal respectiv, se propune înlocuirea, substituirea integrală a acestui document cu înregistrarea video la locul faptei. Or, în afară de vizibilitate, raționalitate și nemijlocire a percepției situației de la locul faptei, o asemenea interpretare, reduce substanțial durata de efectuare a acestei acțiuni de urmărire penală, locul de aflare al reprezentanților organelor de drept în zona de conflict armat, minimizează pericolul pentru viața și sănătatea participanților la cercetarea la fața locului, simplifică substanțial efectuarea ei (Григорян, 2018, pp. 371-372).

Deoarece aplicarea înregistrării video în cadrul cercetării la fața locului impune anumite cunoștințe tehnice speciale, este necesar ca această activitate să fie pusă în seama specialistului, ea fiind verificată și supravegheată de către persoana care conduce echipa de urmărire penală antrenată în efectuarea acestui procedeu probatoriu.

Deci, în totalitatea sa, avantajele aplicării înregistrării video în cazul cercetării la fața locului sunt următoarele: a) înregistrarea obiectivă a ambianței

locului faptei în întreaga sa complexitate; b) surprinderea activităților de cercetare la fața locului în desfășurarea lor dinamică, ele având o deosebită importanță pentru aprecierea, la justa valoare, a rezultatelor acestei acțiuni de urmărire penală; c) posibilitatea reproducerii în ritmuri moderate a înregistrărilor în vederea precizării unor detalii și împrejurări cărora, din motive obiective sau subiective, li s-a acordat mai puțină atenție la fața locului (Jitariuc, 2020, p. 66).

Utilizarea înregistrării video, ca și alte mijloace de fixare, trebuie, de asemenea, să contribuie la completarea procesului-verbal al activității de procedură și la sporirea eficienței sale probatorii (Doraș, 2011, p. 258).

În cazurile în care cercetarea la fața locului este strict necesară, iar o asemenea posibilitate lipsește (de exemplu, zona de teren este minată sau supusă bombardamentelor, fie că sunt prezente careva alte circumstanțe de ordin obiectiv care împiedică efectuarea calitativă a acestei acțiuni de urmărire penală), înregistrarea video ne va permite să studiem locul faptei de la distanță cu ajutorul tehnicii video cu zoom digital multiplu sau al dronelor. Or, în asemenea condiții devine posibilă fixarea inițială a stării de lucruri de la fața locului până la apariția unui moment favorabil pentru efectuarea nemijlocită a acestei acțiuni de urmărire penală.

De asemenea, în situațiile de conflict armat, această acțiune de urmărire penală urmează a fi efectuată, de frecvente ori, în locuri depărtate de zonele populate, reprezentanții organelor de drept având nevoie de mai mult timp pentru a se deplasa la fața locului, orientându-se uneori doar după anumite repere naturale. În asemenea circumstanțe, pentru a reduce din timpul necesar pentru deplasare la locul crimei, este necesar să determinăm coordonatele geografice ale locului faptei cu ajutorul receptorului GPS (Григорян, 2009, p. 153).

Una din sursele importante de strângere a probelor în cazul cercetării crimelor de război și a crimelor contra umanității o reprezintă cercetarea cadavrelor înmormântate în gropi comune. În toate cazurile ce vizează această acțiune de urmărire penală, efectuarea ei se va desfășura cu antrenarea specialiștilor de înaltă calificare din domeniul medicinei legale. Acest lucru e necesar deoarece în gropile comune se poate afla, de obicei, un număr mare de cadavre în stare de putrefacție avansată sau scheletizate (de frecvente ori, acestea pot fi și dezmembrate în procesul reînhumării lor), fapt care poate complica semnificativ posibilitatea stabilirii cu precizie a numărului de cadavre (Григорян, 2018, pp. 372-373).

Analiza mai multor circumstanțe referitoare la nimicirea în masă a populației civile în cadrul conflictelor armate (Винокуров, 2005, p. 33) i-a permis autorului A. Iu. Vinocurov să identifice următoarele semne care vorbesc, direct sau indirect, despre comiterea crimelor de război și contra umanității în privința civililor: a) numeroase gropi comune de persoane civile cu un număr mare de cadavre în ele; b) durata scurtă de înmormântare a cadavrelor în gropile

comune; c) gradul diferit de conservare a cadavrelor în unul și același loc; d) aceleași metode de omor (de obicei, cu aplicarea armelor de foc, cu urme de gloanțe în regiunea capului); e) descoperirea cadavrelor dezmembrate, fapt ce ne vorbește despre măsurile luate pentru ascunderea crimelor comise; f) prezența articolelor de îmbrăcăminte civilă, de uz casnic și personal în locurile de înmormântare; g) urme ale acțiunilor, menite să ușureze procedura de executare, precum și prezența obiectelor care vorbesc despre acest lucru (curele, fire, funii la mâini și picioare, legarea la ochi); h) diferențe între cadavre după vârstă și sex (prezența în gropile comune a cadavrelor de femei, copii, persoane în etate) (Винокуров, 2011, p. 199).

Concluzii și recomandări

Reieșind din specificul și conținutul studiului realizat, putem susține că cercetarea la fața locului în zonele de conflict armat trebuie efectuată cu aplicarea mijloacelor tehnice corespunzătoare de fixare a informațiilor relevante pentru cauzele penale. Folosirea lor trebuie să fie cât mai completă și detaliată, deoarece condițiile în care se desfășoară un conflict armat pot să nu ne permită, pe viitor, efectuarea unei cercetări repetate sau suplimentare a locului faptei. Optimizarea procesului de colectare a probelor în cadrul cercetării la fața locului este posibilă doar prin adaptare la condițiile în care are loc cercetarea cauzelor penale, prin aplicarea tehnologiilor necesare, în special a celor de ultimă generație, pentru fixarea informațiilor relevante cauzelor penale.

La moment, înregistrarea video, depășește substanțial procesele-verbale de perfectare a acțiunilor de urmărire penală, în special, prin rapiditate, universalitatea reflectării circumstanțelor cauzei, obiectivitate și vizibilitate. Însă, nu toate acțiunile de urmărire penală în cazul procedurii penale aplicate pe timp de pace, pot fi efectuate operativ și cu succes în situațiile de conflict armat. Pentru a le adapta la aceste condiții avem nevoie de anumite modificări în cadrul procedurii penale în latura simplificării efectuării anumitor acțiuni de urmărire penală, eliberându-ne de anumite elemente formale de procedură, în același timp, fără a diminua latura probatorie semantică a efectuării acțiunilor de urmărire penală.

Considerăm ca relevantă și opinia că, în situații excepționale (de conflict armat), poate fi aplicat un procedeu tactic specific, precum cercetarea locului faptei conform unei metodici simplificate (trunchiate), esența ei constând în renunțarea căutării și descrierii în procesul-verbal al acestei acțiuni de urmărire penală a detaliilor și urmelor nesubstanțiale pentru investigarea faptelor infracționale comise.

De asemenea, suntem de părerea că este necesară elaborarea unor recomandări metodice privind algoritmul cercetării la fața locului în cazul crimelor de război și a crimelor contra umanității, deoarece eficiența și calitatea efectuării acestei acțiuni de urmărire penală, în condiții de conflict armat, poate

fi atinsă, obținută doar cu ajutorul unor metode eficiente de planificare, realizare și perfectare. Totodată, considerăm că aceste recomandări metodice vor fi capabile să neutralizeze și să diminueze influența factorilor destructivi asupra procesului de cercetare la fața locului în cazul crimelor de război și a celor contra umanității.

Referințe bibliografice:

1. Barbăneagră Al., Gamurari V. Crimele de război. Centrul de Drept al Avocaților. UNCHR. Chișinău, 2008.
2. Cauia A. Drept internațional umanitar. Manual. ULIM. Chișinău, 2020.
3. Doraș S. Criminalistica. Ed. Cartea Juridică. Chișinău, 2011.
4. Gheorghită M. Tratat de metodică criminalistică. CEP USM. Chișinău, 2015.
5. Jitariuc V. Reflecții de ordin teoretico-practic privind aplicarea înregistrărilor audio-video la cercetarea locului faptei. În: Revista Română de Criminalistică, nr. 1, octombrie, 2020.
6. Osoianu T., Ostavciuc D., Odagiu Iu., Rusnac C. Tactica acțiunilor de urmărire penală. Ed. Cartea Militară. Chișinău, 2020.
7. Rusu V., Jitariuc V. Tratat de criminalistică. Partea I. Noțiuni generale. Tehnica criminalistică. Ed. Pro Universitaria. București, 2023.
8. Sava A. Aprecierea probelor în procesul penal. Ed. Junimea. Iași, 2002.
9. Stancu Em. Tratat de criminalistică. Ediția a IV-a. Ed. Universul Juridic. București, 2008.
10. *Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, din 17 iulie 1998* [online] [citat 01.01.2024]. Disponibil: <https://www.legal-tools.org/doc/759f54/pdf/>.
11. Suciuc C. Criminalistica. Ed. Didactică și Pedagogică. București, 1972.
12. Винокуров А. Ю. Криминалистические аспекты предварительного и экспертного судебно-медицинского исследования трупов гражданских лиц, обнаруженных в местах их массовых захоронений (на примере рассмотрения дел Международным Уголовным Трибуналом по Югославии). // Право в Вооруженных Силах, №4/2005.
13. Винокуров А. Ю. Международно-правовые, теоретические и организационные вопросы уголовного преследования за совершение военных преступлений в отношении гражданского населения. Диссертация доктора юридических наук. М., 2011.
14. Григорьев В. Н. Расследование преступлений в чрезвычайных условиях. // Правоведение, №3/1992.
15. Григорьев В. Н. Расследование преступлений в чрезвычайных условиях (правовое обеспечение, организация, методика). Автореферат диссертации доктора юридических наук. М., 1993.
16. Григорян Г. М. Расследование преступлений, совершаемых

военнослужащими Вооруженных Сил Республики Армения в районах вооруженного конфликта. Диссертация кандидата юридических наук. М., 2009.

17. Григорян Г. М. Международно-правовые основы расследования военных преступлений. Монография. Ереван, 2018.

18. Маликов С. В. Правовые и организационные основы расследования преступлений, совершаемых военнослужащими в районах вооруженного конфликта. Диссертация доктора юридических наук. М., 2004.

19. Маликов С. В. Военно-полевая криминалистика. М., 2008.

20. Селиванов Н. А., Эйман А. А. Судебная фотография. Изд. Юридическая Литература. М., 1965.

21. Сергеев Л. А., Соя-Серко Л. А., Якубович Н. А. Планирование расследования. М., 1975.

22. Строгович М. С. Гарантии установления материальной истины по уголовным делам в боевой обстановке. // Труды ВЮА. Выпуск 3. Ашхабад, 1943.

23. Турчин Д. А., Чижиков И. С. Полевая криминалистика и ее практическое применение. М., 2006.

24. Яблоков Н. П. Криминалистика. М., 2003.

**TERMENUL DE RECURS ÎMPOTRIVA DECIZIILOR INSTANTELOR
DE APEL – CLARITATEA ȘI PREVIZIBILITATEA LEGII
PROCESUAL PENALE**

**THE TERM FOR APPEAL AGAINST THE DECISIONS OF THE
COURTS OF APPEAL – THE CLARITY AND PREDICTION OF
CRIMINAL PROCEDURE LAW**

DOI: 10.5281/zenodo.13310091

UDC: 343.11:347.956

Dumitru CALENDARI

Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

Procuror-șef al Procuraturii de Circumscripție Cahul

E-mail: dumitru.calendari@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8668-3345

Daniel CRISTEA

Comisar-șef de poliție în cadrul Inspectoratului Județean de Poliție Buzău

E-mail: cristeadaniel415@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5786-2619

Rezumat: În articolul a fost efectuată o cercetare a practicii judiciare și a normelor procesual-penale cu privire la termenul de declarare a recursului împotriva deciziilor curților de apel. Problema științifică importantă constă în fundamentarea științifică a modului de aplicare în practică a prevederilor legale, necesitatea îndeplinirii cerințelor de claritate și previzibilitate a normelor cu privire la termenul recursului, prin prisma jurisprudenței CtEDO, practicii naționale, inclusiv în legătură cu modificările legii din, precum și analiza legislației, soldată cu fundamentarea concluziilor respective. Prin studiul dat dorim să provocăm la analiza și discuții în continuare cu privire la tema respectivă.

Cuvinte-cheie: procesul penal, recursul, termenul, claritatea, previzibilitate, curtea constituțională, excepția de neconstituționalitate

Abstract: In the present article was carried out a research of judicial practice and the procedural-criminal norms regarding the deadline for decalraing the appeal against the decisions of the appeal courts. The presented problem consists in the scientific substantiation and practical regarding of the way of applying in the legal provisions, the need tu meet the requirements of clarity and predictability of the rules regarding the term of appeal, through the lens of ECHR jurisprudence, national practice, including in relation to the amendments to the law from, as well as the analysis of the legislation, resulting in the substantiation of the respective conclusions. Through this study, we want to provoke further analysis and discussion on this topic.

Keywords: the criminal process, appeal, term, the clarity, the predictability, the constitutional court, the exception of unconstitutionality

Introducere

Potrivit art. 442 Codul de procedură penală al Republicii Moldova (în continuare - CPP RM), în vigoare până la data de 1 septembrie 2023, termenul pentru declararea recursului ordinar era stabilit în 30 de zile de la data pronunțării deciziei.

Pe rol la instanțele de judecată de fond și apel, din Cahul, se afla cauza penală în privința B.I., de învinuirea acestuia în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.201¹ alin.(1) lit.b) și art. 172 alin.(3) lit.a) Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM).

Curtea de Apel Cahul a pronunțat dispozitivul deciziei pe 03 decembrie 2020. Decizia integrală, motivată a Curții de Apel Cahul a fost pronunțată pe 04 ianuarie 2021.

Decizia instanței de apel a fost atacată de către procuror pe 01 februarie 2021 la Curtea Supremă de Justiție în temeiul art.427 alin.(1) pct.6), 12) și 16) CPP RM.

Procuror, participant în instanța de apel, a ridicat în fața Curții Supreme de Justiție excepția de neconstituționalitate a articolului 422 din CPP RM, ÎN dosarul penal nr.1ra-959/2021.

Pe 8 august 2021 Curtea Constituțională a RM a pronunțat o hotărâre de admitere parțială a sesizării procurorului.

Pe 22 august 2023 articolul 422 din CPP RM a fost modificat printr-o lege organică.

Metodologia cercetării

La elaborarea articolului prezent a fost folosit un material normativ, empiric și teoretic. De asemenea, cercetarea prezentului subiect a fost posibilă în rezultatul aplicării mai multor metode de cercetare științifică care sunt specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda analizei comparative, metoda logică, analiza sistemică etc.

În cadrul pregătirii prezentului articol a fost analizată doctrina în domeniu, a fost selectată și analizată jurisprudența Curții Europene pentru drepturile omului și cea națională, au fost analizate prevederile legii procesual penale în vigoare, proiectul legii examinat de Parlamentul RM.

De asemenea, la pregătirea materialelor pentru publicarea articolului a fost depusă spre examinarea la adresa Curții Constituționale a RM o sesizare cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 422 CPP RM în partea ce ține de data de la care urmează a fi calculat termenul de recurs: data pronunțării dispozitivului deciziei sau data pronunțării deciziei integrale. Respectiv, Curtea Constituțională a adoptat o hotărâre care a fost aplicată ca *lex processualis* și a servit, la rândul său, pentru modificarea ulterioară a legii. Prin această lucrare dorim să provocăm cititorii la discuții și analiza privind tema respectivă și necesitatea posibilelor propuneri de *lege ferenda*.

Rezultate și discuții

Recursul este o cale ordinară de atac, preponderent de anulare, parțial devolutivă, limitată la chestiuni de drept, și numai în mod excepțional devolutivă total, fiind destinată a repara, în principal, erorile de drept comise de instanțele de fond în hotărârile lor. În aceasta cale de atac nu se rejudecă fondul cauzei, ci se fac aprecieri asupra hotărârii date și dacă aceasta corespunde sau nu legii. Recursul nu mai este o cale de atac numai în drept în cazuri în care este declarat împotriva hotărârilor care nu sunt susceptibile apelului (Iuga, 2000, pp.67-70; Mrejeru, Mrejeru, 2007, pp.125-128).

Declarația de recurs nu poate fi făcută prematur, înainte de a se naște dreptul de recurs prin pronunțarea hotărârii ce trebuie atacată, dar nici după împlinirea duratei de timp prevăzut de lege, deoarece, în acest caz, declararea recursului devine tardivă. În legătură cu determinarea perioadei de timp în care se poate declara recursul, se pune în primul rând, problema momentului de când începe să curgă acest termen, deoarece stabilirea date până când se poate declara recurs depinde de adăugarea la această dată a duratei de timp prevăzute de lege.

Pentru a asigura promptitudinea în trecerea cauzei prin toate gradele de jurisdicție, legislația stabilește un interval de timp scurt, în care titularii dreptului de apel și de recurs trebuie să-și manifeste hotărârea de a exercita calea de atac ordinară, suficient însă pentru îndeplinirea formalităților prevăzute de lege. De regulă, se stabilește un termen unic pentru declararea recursului în toate cauzele penale. Legea poate fixa și alte termene de exercitare a recursului, indicând însă, în mod expres, în ce cazuri acestea urmează să se aplice (Theodoru, 2007, pp. 147-149).

Legislația procesual penală nu stabilește aceeași durată de timp pentru declararea recursului (art.art.152 alin.(2), 181 alin.(6), 184 alin.(4), 185 alin.(4), 186 alin.(11), 194 alin.(6), 196 alin.(2), 200 alin.(3),(5), 201 alin.(7)-(8), 207², 302, 305, 311, 313, 329, 422, 439, 472, 473², 473⁴, 500, 509¹, 509², 519, 530 alin.(5), 544, 549³ CPP RM, termene cu durata de 3 zile, 10 zile, 15 zile și două luni).

Cu privire la termenul recursului ordinar declarat împotriva deciziei instanței de apel. Prevederile art. 422 CPP RM permit declararea recursului ordinar într-un termen de 30 de zile de la data când a fost pronunțată decizia instanței de apel. Totodată, prevederile respective nu precizau dacă termenul în cauză curge de la data când instanța de apel pronunță decizia integrală sau de la data când se pronunță dispozitivul deciziei. Din această perspectivă, s-a observat o omisiune legislativă.

În jurisprudența Curții Constituționale a RM, s-a reținut că poate constitui obiect al examinării omisiunea legislativă dacă prin aceasta se afectează un drept fundamental (Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 35).

Curtea Europeană în jurisprudența sa a reținut că poate fi afectat dreptul de

acces la justiție în special când există unele condiții privind admisibilitatea recursului care nu prezintă o coerență și o claritate suficientă (*Raihani c. Belgia*, 15 decembrie 2015, § 34).

La depunerea sesizării către Curtea Constituțională a RM, s-a considerat că prevederile contestate din art.422 din CPP RM sunt susceptibile să creeze incertitudini la declararea recursului din cauza lipsei unei clarificări cu privire la sensul termenului de „decizie” utilizat, *i.e.* data pronunțării deciziei integrale sau data pronunțării dispozitivului deciziei. Respectiv, sesizarea Curții Constituționale are o legătură directă cu dreptul de acces la un tribunal și cu dreptul de utilizare a căilor de atac, ceea ce confirmă incidența art.art. 20 și 119, în coroborare cu art.art. 23 și 54 din Constituție RM.

În opinia autorului sesizării, procurorul Calendaru D., art. 422 CPP RM crea o incertitudine în situația în care se pronunța de instanța de apel dispozitivul deciziei, iar pronunțarea deciziei integrale motivate a fost amânată pentru un alt termen. Pronunțarea deciziei instanței de apel *de facto* avea loc la data când se pronunța dispozitivul deciziei și potrivit prevederilor articolului în cauză, parte dispunea de un termen de 30 de zile pentru depunerea recursului ordinar care trebuia să fie motivat motivat, deși argumentele instanței de apel erau prezentate abia la data pronunțării deciziei integrale motivate. Respectiva lipsă de claritate și previzibilitate ducea la situația în care parte în proces nu putea să cunoască momentul din care începe să curgă termenul pentru depunerea recursului ordinar. Astfel, se impunea necesitatea reglementării în art. 422 CPP RM a faptului că termenul recursului ordinar să curgă de la data când se pronunță decizia integrală.

Obligațiile Statului de drept presupune, *inter alia*, ca să fie asigurată legalitatea și certitudinea juridică (Raportul Comisiei de la Veneția privind preeminența dreptului, CDL-AD(2011)003rev, adoptat la 86 sesiune din 25-26 martie 2011, §.41). La rândul său, Constituția RM impune adoptarea de către legiuitor a unor legi care să fie accesibile și previzibile, art.23 alin. (2).

Pentru persoanele pe care o vizează, Legea trebuie să fie accesibilă, previzibilă și clară în privința efectelor sale, or, trebuie să fie formulată cu o suficientă precizie pentru ca persoanele vizate să poată să prevadă consecințele și să-și conformeze conduita (Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 10 noiembrie 2020, §.46). Prin Condiția de accesibilitate se înțelege ca textul legii să poată fi cunoscut de către destinatarii și ca oricine să poată să dispună de informațiile cu privire la normele juridice care sunt aplicate într-un caz concret (hotărârea CtEDO *Khlyustov c. Rusia*, 11 iulie 2013, §.68). Potrivit art. 76 din Constituție RM, accesibilitatea presupune publicarea legii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, pentru a fi cunoscută de persoanele vizate.

De asemenea, condiția previzibilității legii se îndeplinește când persoane pot prevedea în circumstanțele cauzei, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot fi implicate în urma unei conduite (hotărârile CtEDO *Berardi și Mularoni c.*

San Marino, 10 ianuarie 2019, §.40; *Khodorkovskiy și Lebedev c. Rusia* [nr.2], 14 ianuarie 2020, §.570).

Exigența previzibilității pe care trebuie să îndeplinească o lege, aceasta trebuie să precizeze suficient de clar modul de exercitare a puterii descriționare a autorității în domeniul în cauză, având în vedere scopul legal urmărit pentru a garanta persoanei o protecție împotriva arbitrarului (hotărârile CtEDO *Sissanis c. România*, 25 ianuarie 2007, §.66; *Seychell c. Malta*, 28 august 2018, §.50-52).

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a stabilit că, legiuitorul la elaborarea actului normativ, trebuie să respecte normele tehnicii legislative pentru corespunderea condițiilor constituționale de calitate, *i.e.* accesibilitatea și previzibilitatea, și textul legii trebuie să fie formulat în așa mod încât să fie clar și inteligibil, fără careva dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure (hotărârile Curții Constituționale nr. 6 din 10 martie 2020, §.69; nr. 18 din 30 iunie 2020, §.79; nr. 3 din 16 ianuarie 2020, §.25; nr. 12 din 6 aprilie 2021, §.64).

Potrivit art. 20 din Constituție RM și art. 6 §.1 din CEDO se garantează dreptul de acces la un tribunal, inclusive și posibilitatea concretă și clară de a ataca o hotărâre, vorbim atât despre inițierea unei acțiuni în justiție, cât și dreptul la examinarea cauzei de către o instanță competentă în pronunțarea asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (hotărârea CtEDO *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții c. România* [MC], 29 noiembrie 2016, §.86). Totodată, dreptul de acces la un tribunal nu este absolut și poate fi limitat prin lege, prin norme de procedură, care stabilesc termene de contestare (hotărârea CtEDO *Marc Brauer c. Germania*, 1 septembrie 2016, §.36). Iar folosirea unor termene limitate asigură buna-administrarea justiției și respectarea principiului securității juridice (Hotărârea Curții Constituționale nr. 31 din 17 decembrie 2020, §.38).

De asemenea, un drept efectiv de acces la un tribunal presupune exercitarea căilor de atac de persoanele interesate (art. 119 din Constituție RM). Codul de procedură penală al RM stipulează posibilitatea declarării recursului ordinar împotriva deciziilor instanțelor de apel (prima parte a secțiunii a 2-a din capitolul IV, Titlul II, Partea specială).

Art. 422 din CPP RM, în vigoare până la 1 septembrie 2023, nu stabilea clar dacă decizia instanței de apel trebuie să fie integrală și motivată, sau dacă termenul de recurs 30 de zile începea să curgă de la data pronunțării dispozitivului deciziei. Făcând comparație cu *Apelul*, acesta este declarat potrivit art. 402 alin. (1) din CPP RM într-un termen de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale. În acest context, formularea art. 422 CPP RM crează o incertitudine juridică cu privire la momentul când începe să curgă termenul recursului. În ipoteza în care prevederile respective ar fi interpretate în sensul începerii curgerii termenului de la data pronunțării dispozitivului deciziei, atunci parte în proces ar fi pusă în situația să aștepte pronunțarea deciziei integrale motivate, în temeiul căreia să-și întemeieze cererea de recurs care trebuie să fie

motivată cu indicarea argumentelor ilegalității hotărârii contestate conform cerințelor art. 429 și art. 430 din CPP RM. Or, conform art. 432 din CPP RM, se declară inadmisibil recursul care nu îndeplinește cerințele de formă și de conținut. Respectiv, dacă lipsește decizia integrală a instanței de apel parte în proces care vrea să întocmească cererea de recurs nu-și poate formula și argumenta cererea, deoarece nu cunoaște motivele care au stat la baza emiterii deciziei.

Cu privire la termenul recursului, Curtea Europeană a reiterat că, norma în cauză nu trebuie să fie aplicată într-un mod care poate să împiedice folosirea căii de atac disponibile și examinarea în fond a unei cereri, prin încălcarea dreptului la o protecție efectivă din partea instanțelor (hotărârile CtEDO *Demerdžieva și alții c. Fosta Republică Iugoslavă Macedonia*, 10 iunie 2010, §.25; *Zborovský c. Slovacia*, 23 octombrie 2012, §.48).

În jurisprudența CtEDO a fost constatată încălcarea art. 6 §.1 din CEDO, lipsa accesului la un tribunal, când a fost interpretată imprevizibil o regulă procedurală și contrar principiului securității juridice ori când instanța națională a manifestat un formalism excesiv (*Franek c. Slovacia*, 11 februarie 2014, §.44). Într-o speță, reclamantul a formulat cerere de recurs pe motive de drept, Curtea Europeană a constatat că textul integral al deciziei era necesar, deoarece în baza acesteia se poate formula cu claritate și precizie argumentele recursului (*AEPI S.A. c. Grecia*, 11 martie 2002, §.25). Respectiv, instanțele naționale trebuie să expună cu suficientă claritate motivele pe care își bazează decizia, ca parte își poate exercita recursul în mod efectiv (*Hadjianastassiou c. Grecia*, 16 decembrie 1992, § 33; *Chorniy c. Ucraina*, 16 mai 2013, §.39).

CtEDO a constatat încălcarea art. 6 §.1 din Convenție în situația în care până la expirarea termenului recursului nu exista o hotărâre motivată integral, or parte în proces trebuie să dispună de informații suficiente, ca să poată declara recurs în cunoștință de cauză (*Baucher c. Franța*, 24 iulie 2007, §.46-51).

În rezultatul examinării sesizării menționate la început, Curtea Constituțională a RM a reținut că se consideră adecvat ca momentul de pornire curgerii termenului de atac a unei hotărâri data când a fost pronunțată hotărârea integrală. Din acest moment persoana interesată este în posibilitate de a cunoaște conținutul hotărârii în cauză. Altfel, dreptul de recurs ordinar riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. Odată ce statul garantează un drept, atunci trebuie să creeze condițiile realizării acestuia, respectând rigorile constituționale. Inclusiv, în cazul când persoana cunoaște motivele deciziei, poate s-o accepte și să fie de acord cu aceasta și să nu o mai atace. În rezultatul examinării, Curtea Constituțională a conchis constituționalitatea art. 422 din CPP RM, în vigoare de până la 1 septembrie 2023, din perspectiva art.12, 54 în coroborare art.20 și 119 din Constituție RM, „în măsura în care termenul de declararea a recursului ordinar de 30 de zile va începe să curgă de la data pronunțării deciziei integrale”.

La 1 septembrie 2023, prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023, art. 422 CPP

RM a fost modificat: „Termenul de declarare a recursului este de două luni de la data comunicării deciziei integrale”. Totodată, art.338 CPP RM a fost modificat prin Legea nr.245 din 31 iulie 2023, și obligă instanțele de judecată după finisarea dezbaterilor judiciare să pronunțe hotărâri integrale.

Potrivit Notei informative din 27 iunie 2023 la proiectul Legii cu privire la modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) a fost indicat că, redacția art.422 CPP RM care a fost propusă oferă o certitudine și claritate cu privire la termenul pentru decalarea recursului, în special privind momentul curgerii acestui termen, și anume de la data comunicării. Mai mult ca atât, se face o referire la practica instanțelor de judecată, însă fără precizare, că instanțele de apel pronunță dispozitivele deciziilor, însă motivarea deciziilor se face ulterior peste 1 – 2 luni de la data pronunțării dispozitivului. Respectiv, atât în primele situații, cât și în cele din urmă, instanțele pronunță deciziile adoptate pe cazuri penale, ceea ce nu permite determinarea cu claritate a momentului începerii curgerii termenului de recurs.

Însă, deloc nu se argumentează despre necesitatea stabilirii unui termen mai mare de recurs de două luni. Deși, Curtea Supremă de Justiție a înaintat obiecții la proiectul de lege sub aspectul că în proiectul nu este adus nici un argument în susținerea necesității constituirii unui termen de 2 luni de declararea a recursului, precum și instituirea momentului de la care va începe să curgă termenul de recurs de la data comunicării va avea ca efect cheltuieli semnificative pentru comunicare; inclusiv și lipsa posibilității comunicării în cazul în care locul aflării persoanei interesate nu este cunoscut, fie eschivându-se de la prezentarea în fața instanței de judecată, fie din alte motive ce nu constituie comportament cu rea-credință; pot reduce celeritate examinării cauzelor și va spori semnificativ sarcina de lucru a instanței de recurs, în ipoteza când mai mulți inculpați vor ataca separat în intervale diferite de timp decizia instanței de apel ce ar condiționa pronunțarea de instanța de recurs mai multe hotărâri în aceeași cauză, în Sinteza obiecțiilor și propunerilor, la pagina 21, nu se face nici o lumină, repetând argumentele din Nota informativă.

Până în prezent, în practica aplicării textului legii privind termenul și momentul recursului, practica dominantă a fost în sensul că, prin raportare la art.art.232, 243 și 422 CPP RM termenul se calcula de la data pronunțării hotărârii. Au existat și soluții întemeiate pe art. 6 din Convenția Europeană a drepturilor omului, reținându-se caracterul neclar al legii, așa încât s-a decis în favoarea părții s-a considerat că termenul de recurs curge de la comunicare, indiferent dacă partea a fost sau nu prezentă la dezbateri sau/și la pronunțare.

Problema pe viitor se va pune mai ales referitor la data de la care va curge termenul de recurs, căci legea prevede obligația instanței de a comunica persoanei decizia care a făcut apel, modul în care aceasta a fost rezolvată, așa încât, deși vor participa la dezbateri sau la pronunțare, sau deloc nu va prezenta

la pronunțare, părțile vor aștepta comunicarea hotărârii integrale și nu vor exercita calea de atac în termen de la pronunțare. Pentru partea prezentă la dezbateri și la pronunțare termenul de recurs curge de la pronunțare, or, decizia instanței de apel este comunicată persoanelor prezente la pronunțare.

Pentru persoanele absente la pronunțare urmează a fi aplicate prevederile procesuale cu privire la comunicarea deciziei care este posibilă în condițiile respectării cerințelor pentru comunicarea actelor în conformitate cu prevederile art. 243 CPP RM.

Concluzii

Legea trebuie să fie accesibilă, previzibilă și clară în privința efectelor sale, or, trebuie să fie formulată cu o suficientă precizie pentru ca persoanele vizate să poată să prevadă consecințele și să-și conformeze conduita.

O claritate insuficientă și o incoerență pe care prezintă condițiile de admisibilitate a recursului, în special, termenul declarării recursului, afectează dreptul de acces la justiție.

Condiția previzibilității legii este îndeplinită atunci când persoane interesate pot prevedea în circumstanțele cauzei, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot fi implicate în urma unei conduite, limitele exercitării puterii descriționare a autorității în domeniul, având în vedere scopul legal urmărit pentru a garanta persoanei o protecție împotriva arbitrarului. Recursurile ordinare împotriva deciziilor instanțelor de apel pot fi declarate după ce aceste sunt pronunțate integral și comunicate părților, așa cum stipulează norma din art.422 CPP RM în vigoare.

Comunicarea deciziei instanței de apel poate fi atât în ședința de judecată prin citirea dispozitivului deciziei integrale în prezența părților, cât și prin înmânarea deciziei contra recipisei, după pronunțare în instanță sau prin expedierea la adresa părților, potrivit art.243 CPP RM. Respectarea Constituției RM, CEDO, inclusiv, actelor internaționale și jurisprudenței Curții Europene a drepturilor omului, este una primordială în aplicarea legislației. Mai ales, dacă e cazul accesului liber la justiție și folosirea căilor de atac prin prisma prevederilor art.20 și art.119 din Constituția RM.

Referințe bibliografice:

1. Calendari, D. (2017) *Calea de atac împotriva sentințelor de încetare a procesului penal pronunțate în ședința preliminară: apel sau recurs?* În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. Cahul: CentroGrafic, pp.28-31.
2. *Codul penal al Republicii Moldova, nr.985-XV din 18.04.2002*. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74/195 din 14.04.2009*.
3. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003*. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.248-251/699 din*

05.11.2013.

4. *Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994*. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.78/140 din 29.03.2016.

5. *Convenția Europeană de la Roma pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 04.11.1950 (ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1298 din 24.07.1997)*. [Citat 10.11.2022] Disponibil: [https://www.echr.coe.int/Documents/ Convention_ROM.pdf](https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ROM.pdf)

6. Cristea, D. (2023). *Protecția datelor cu caracter personal în procesul penal*. București: Pro Universitaria.

7. Dosarul nr.1-162/2017 (15-1-5800-29082017). Arhiva Judecătorei Cahul, sediul Cantemir.

8. *Decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 19.10.2021. Dosarul nr.1ra-959/2021*. [Citat 29.11.2023] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=19708.

9. Hotărârea CtEDO pe cauza *AEPI S.A. c. Grecia*, din 11.03.2002, nr.48679/99. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-64982>.

10. Hotărârea CtEDO pe cauza *Baucher c. Franța*, din 24.07.2007, nr.53640/00. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-81859>.

11. Hotărârea CtEDO pe cauza *Berardi și Mularoni c. San Marino*, din 10.01.2019, nr.24705/16 și nr.24818/16. [Citat 20.10.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-188997>.

12. Hotărârea CtEDO pe cauza *Chorniy c. Ucraina*, din 16.05.2013, nr.35227/06. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-119677>.

13. Hotărârea CtEDO pe cauza *Demerdžieva și alții c. Fosta Republică Iugoslavă Macedonia*, din 10.06.2010, nr.19315/06. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99102>.

14. Hotărârea CtEDO pe cauza *Franek c. Slovacia*, din 11.02.2014, nr.14090/10. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140753>.

15. Hotărârea CtEDO pe cauza *Hadjianastassiou c. Grecia*, din 16.12.1992, nr.12945/87. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57779>.

16. Hotărârea CtEDO pe cauza *Khlyustov c. Rusia*, din 11.07.2013, nr.28975/05. [Citat 20.10.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122186>.

17. Hotărârea CtEDO pe cauza *Khodorkovskiy și Lebedev c. Rusia* [nr.2], din 14.01.2020, nr.51111/07 și nr.42757/07. [Citat 20.10.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-200333>.

18. Hotărârea CtEDO pe cauza *Marc Brauer c. Germania*, din 01.09.2016, nr.24062/13. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-165757>.

19. Hotărârea CtEDO pe cauza *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții c. România* [MC], din 29.11.2016, nr.76943/11. [Citat 29.11.2023] Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-169054>

20. Hotărârea CtEDO pe cauza *Raihani v. Belgia*, din 15.12.2015, nr.12019/08. [Citat 20.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159197>.
21. Hotărârea CtEDO pe cauza *Seychell c. Malta*, din 28.08.2018, nr.43328/14. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-185312>.
22. Hotărârea CtEDO pe cauza *Sissanis c. România*, din 25.01.2007, nr.23.468/02. [Citat 20.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122754>.
23. Hotărârea CtEDO pe cauza *Zborovský c. Slovacia*, din 23.10.2012, nr.14325/08. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113929>.
24. *Hotărârea Curții Constituționale privind controlul constituționalității unor prevederi din articolul 453 alin. (1) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003 (sesizarea nr.94a/2020) din 10.11.2020, nr.26. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.313-317/176 din 27.11.2020.*
25. *Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a articolului 422 din Codul de procedură penală (data de la care începe să curgă termenul de declarare a recursului ordinar) (sesizarea nr.52g/2021) din 05.08.2021, nr.23. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.192-195/157 din 13.08.2021.*
26. *Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 27 alin. (5) din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar și ale punctului 8 din Anexa nr. 6 la Hotărârea Guvernului nr. 1231 din 12 decembrie 2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (garanțiile salariale în cazul suspendării raporturilor de muncă) (sesizarea nr.204g/2019) din 10.03.2020, nr. 6. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.102/52 din 10.04.2020.*
27. *Hotărârea Curții Constituționale privind controlul constituționalității articolului 76^l alin. (1) din Codul contravențional (nerespectarea măsurilor de profilaxie, prevenire și/sau combatere a bolilor epidemice, dacă aceasta a pus în pericol sănătatea publică) (sesizările nr. 61a/2020, nr. 62a/2020 și nr. 67g/2020) din 30.06.2020, nr. 18. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.188-192/101 din 24.07.2020.*
28. *Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a articolului 87 alin. (2) și alin. (3) din Codul muncii (obligativitatea acordului organului sindical la concediere [2]) (sesizarea nr.149g/2019) din 04.02.2020, nr.3. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.63-68/37 din 28.02.2020.*
29. *Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 77, 81 și 315 din Codul de procedură penală (omisiunea includerii sofului ca succesor al părții vătămate sau al părții civile) (sesizarea nr.151g/2020) din 06.04.2020, nr.12. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.100-103/58 din 16.04.2021.*
30. Hotărârea privind excepția de neconstituționalitate a unor texte din articolul 67

- alineatele (2) și (7) din Codul de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004 (momentul înmânării actelor executorului judecătoresc către destinatar) din 17.12.2020, nr.31. [Citat 29.11.2023] Disponibil: https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/h_31_2020_91g_2020_rou.pdf
31. *Legea cu privire la Curtea Constituțională nr.317 din 13.12.1994*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.8/86 din 07.02.1995.
32. *Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală și a Codului contravențional) nr.245 din 31.07.2023*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.325-327/579 din 22.08.2023.
33. *Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr.246 din 31.07.2023*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.318-321/570 din 18.08.2023.
34. Mrejeru, T. Mrejeru B. (2007). *Căile ordinare de atac în procesul penal. Apelul și recursul*. București: Editura Universitară.
35. Osoianu, T. Calendari, D. (2023). *Apelul penal*. București: Pro Universitaria.
36. Osoianu, T. Ostavciuc, D. (2023). *Procedura penal. Partea generală*. București: Pro Universitaria.
37. Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) din 28.06.2023, nr.26/3-76-6799. [Citat 29.11.2023] Disponibil: <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LeGISlativId/6531/language/ro-RO/Default.aspx>
38. Report on the rule of law – Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 MARCH 2011) CDL-AD(2011)003rev-e. [Citat 29.11.2023] Disponibil: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2011\)003rev-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2011)003rev-e)
39. *Sesizarea nr. 52g din 09.03.2021 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor articolului 422 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova*. [Citat 26.11.2023] Disponibil: https://www.constcourt.md/public/ccdoc/sesizari/52g_2021.03.09.pdf
40. Theodoru, Gr. (2007). *Teoria și practica recursului penal*. București: Hamangiu.

DIAGNOZA POTENȚIALULUI MANAGERIAL AL INSTITUȚIEI PUBLICE

DIAGNOSIS OF THE MANAGERIAL POTENTIAL OF THE PUBLIC INSTITUTION

DOI: 10.5281/zenodo.13310147

UDC: 005:35.08:35.07

Grațian-Daniel GOLOȘIE

Universitatea Politehnica Timișoara

Email: gratian.golosie@student.upt.ro

ORCID ID: 0009-0005-8638-5785

Geanina-Ioana BOGLUȚ

Universitatea Politehnica Timișoara

Email: geanina.boglut@student.upt.ro

ORCID ID: 0009-0002-0273-617X

Rezumat: *Articolul explorează analiza detaliată a instituției publice, concentrându-se pe evaluarea structurii organizaționale și a proceselor decizionale, alături de analiza culturii organizaționale, eticii și managementului resurselor umane. Se acoperă, de asemenea, aspecte financiare, comunicarea și relațiile publice, evaluarea performanței și monitorizarea implementării politicilor. Analiza comprehensivă identifică potențialele puncte de îmbunătățire pentru o guvernare mai eficientă și transparentă în cadrul instituțiilor publice.*

Cuvinte-cheie: *Management instituțional, eficiență organizațională, transparentă, comunicare, resurse umane și performanță, guvernare publică eficientă*

Abstract: *The article explores the detailed analysis of the public institution, focusing on the evaluation of the organizational structure and decision-making processes, alongside the analysis of the organizational culture, ethics and human resources management. Financial aspects, communication and public relations, performance evaluation and monitoring of policy implementation are also covered. The comprehensive analysis identifies potential improvement points for more efficient and transparent governance within public institutions.*

Keywords: *Institutional management, organizational effectiveness, transparency, communication, human resources and performance, effective public governance*

Introducere

Articolul propune un model de analiză diagnostică pentru potențialul managerial al instituțiilor publice, axat pe mai multe dimensiuni cheie. În primul rând, se examinează structura organizațională, evaluându-i eficacitatea în atingerea obiectivelor instituției și identificând eventualele redundanțe sau

suprapuneri în responsabilități. Apoi, accentul se mută către cultura organizațională și etică, unde se identifică și evaluează valorile care orientează activitatea instituțională, și se analizează practicile etice și integritatea.

O altă componentă esențială a analizei vizează managementul resurselor umane, acoperind evaluarea proceselor de recrutare și selecție, analiza programelor de dezvoltare profesională și a planurilor de succese, precum și măsurarea nivelului de angajament și satisfacție al angajaților, identificând potențialele influențe negative asupra performanței și moralului acestora. În ceea ce privește managementul financiar, se evaluează procesele de bugetare și planificare financiară, analizându-se eficiența utilizării resurselor financiare și asigurându-se transparența în gestionarea acestora conform standardelor financiare.

Pe partea de comunicare și relații publice, analiza se concentrează pe evaluarea eficacității comunicațiilor atât în interiorul, cât și în afara instituției, inclusiv modul în care instituția răspunde la întrebările și preocupările publicului și capacitatea sa de gestionare a crizelor. Aspectele legate de evaluarea performanței și monitorizare includ implementarea unui sistem de evaluare a performanței instituției și utilizarea indicatorilor cheie de performanță relevanți pentru activitatea publică, identificând potențiale obstacole și întârzieri în implementare.

Finalmente, analiza se extinde către implicarea cetățenilor și transparența decizională, cu evaluarea gradului de implicare a cetățenilor în procesul decizional și implementarea mecanismelor de colectare a feedback-ului public. Se pune accent, de asemenea, pe asigurarea transparenței în procesul decizional și în gestionarea resurselor publice, prin publicarea informațiilor relevante pentru a sprijini participarea și încrederea publicului. Prin această abordare comprehensivă, articolul își propune să ofere o perspectivă detaliată și aplicabilă pentru optimizarea guvernării și eficienței în instituțiile publice.

Metodologia cercetării

Metoda de cercetare adoptată în această lucrare vizează evaluarea comprehensivă a organizației, orientată către identificarea și înțelegerea aspectelor-cheie care influențează eficacitatea și adaptabilitatea sa. Cercetarea se concentrează asupra analizei detaliate a modului în care organizația își structurează operațiunile, ia decizii și dezvoltă cultura internă. Această abordare se angajează într-un proces de investigație amănunțită pentru a dezvălui factorii critici ce pot contribui la optimizarea funcționării organizaționale și la adaptarea sa la schimbările mediului extern.

Rezultate și discuții

1. Analiza organizației și a structurii

- Structura organizațională

Evaluarea eficacității structurii organizaționale în atingerea scopurilor instituției începe prin clarificarea obiectivelor principale și identificarea priorităților. Apoi, se analizează modul în care organigrama și responsabilitățile sunt aliniate cu aceste scopuri, evidențiind eventualele disfuncționalități sau suprapuneri. Eficiența operațională este evaluată prin analiza fluxului de muncă și a utilizării resurselor. Comunicarea și coordonarea sunt examinate pentru a asigura un flux de informații eficient și o colaborare coerentă. În final, măsurarea performanței, flexibilitatea și adaptabilitatea sunt integrate într-un proces continuu de evaluare și ajustare pentru a asigura o aliniere permanentă cu obiectivele instituționale.

Identificarea eventualelor redundanțe sau suprapuneri în responsabilități presupune o analiză atentă a atribuțiilor și sarcinilor atribuite diferitelor departamente sau roluri în cadrul organizației. Prin interviuri și discuții cu membrii echipei, se colectează informații despre responsabilitățile specifice și modul în care acestea se intersectează între diverse funcții. Analiza documentelor organizaționale și a procedurilor existente poate evidenția potențialele suprapuneri sau lacune în distribuția responsabilităților. De asemenea, se examinează comunicarea internă pentru a înțelege modul în care informațiile și deciziile sunt transmise și receptate, identificând astfel posibilele puncte de suprapunere sau neclarități în atribuțiile echipei. O evaluare periodică a eficacității procesului asigură adaptabilitatea organizației în gestionarea responsabilităților și eliminarea redundanțelor într-un mod eficient.

- **Procese decizionale**

Analiza modului în care se iau deciziile în cadrul instituției presupune examinarea procesului decizional și a factorilor implicați. Prin interviuri cu membrii cheie ai echipei de conducere și observarea ședințelor de luare a deciziilor, se obține o înțelegere a modului în care se colectează și analizează informațiile relevante. Investigarea transparenței procesului și gradul de participare a angajaților poate evidenția dacă deciziile sunt luate centralizat sau decentralizat. Analiza documentelor oficiale, cum ar fi protocoalele ședințelor, ajută la identificarea procedurilor stabilite și la evaluarea eficacității sistemului de luare a deciziilor. Oricare feedback sau întrebări ale angajaților privind claritatea procesului pot oferi informații valoroase pentru îmbunătățiri. Este util ca secțiunea de rezultate și discuții să urmează apoi cei cinci pași ai modelului procesului de luare a deciziilor organizaționale al lui Nutt (1984): formulare, dezvoltarea conceptului, detalierea, evaluarea și implementarea.

Pentru a verifica transparența și implicarea părților interesate în procesul decizional al unei instituții, se inițiază o evaluare atentă a comunicării și participării. Prin analizarea documentelor oficiale și a protocoalelor ședințelor, se evidențiază gradul de deschidere în transmiterea informațiilor și în luarea deciziilor. Se interacționează cu membrii echipei de conducere și cu angajații

pentru a obține feedback cu privire la claritatea procesului decizional și la cât de bine sunt informați cu privire la deciziile care îi afectează. Observarea ședințelor și identificarea nivelului de participare și contribuție a diferitelor departamente sau echipe oferă o perspectivă asupra gradului de implicare a părților interesate. Prin intermediul sondajelor și discuțiilor deschise, se colectează opiniile și sugestiile angajaților și ale altor părți interesate, contribuind astfel la evaluarea și îmbunătățirea transparenței și a procesului decizional.

2. Cultură organizațională și etică

- Valorile organizaționale

Semnificația valorilor organizaționale este subliniată de locul lor central în multe fenomene organizaționale, inclusiv identitatea (Ashforth, Mael, 1989), cultura (Schein, 1985), potrivirea persoană-organizație (Cable, Edwards, 2004) și socializare (Dose, 1997). Identificarea și evaluarea valorilor care ghidează activitatea unei instituții implică un proces exhaustiv de cercetare și interacțiune. În primul rând, se desfășoară interviuri cu membrii cheie ai conducerii și angajații pentru a identifica valorile exprimate explicit sau implicit în discursurile și acțiunile lor. Analiza documentelor organizaționale, cum ar fi declarațiile de misiune și valorile, oferă o sursă importantă de informații cu privire la valorile afirmate oficial.

Prin observarea comportamentului organizațional și a deciziilor luate, se poate evalua dacă valorile sunt reflectate în practicile de zi cu zi ale instituției. Feedback-ul de la angajați și părțile interesate ajută la identificarea percepțiilor asupra valorilor și la evaluarea alinierii acestora cu realitatea organizațională. În final, implementarea unor sondaje de climă organizațională și evaluarea nivelului de respectare a valorilor contribuie la înțelegerea profundă a impactului acestora asupra culturii organizaționale și a eficacității instituției.

Verificarea alinierii valorilor cu scopurile și nevoile comunității este un proces esențial pentru asigurarea unei colaborări eficiente și sustenabile între instituție și societate. În această privință, se inițiază un dialog deschis cu reprezentanții comunității și se organizează ședințe de consultare pentru a identifica valorile cheie ale acesteia. Prin intermediul sondajelor și a altor metode de colectare a opiniei publice, se obține feedback despre percepțiile și așteptările comunității cu privire la instituție. Analiza rezultatelor ajută la identificarea discrepanțelor sau convergențelor între valorile instituției și cele ale comunității.

Un instrument util în această verificare este compararea declarațiilor de misiune și valorile oficiale ale instituției cu prioritățile și valorile exprimate de comunitate. Această evaluare continuă contribuie la ajustarea strategiilor organizaționale pentru a asigura o aliniere corespunzătoare între valorile instituționale și nevoile reale ale comunității.

- Etica organizațională

Etica organizațională este capacitatea unei organizații de a reflecta asupra valorilor în procesul de luare a deciziilor corporative și stabilirea modului în care managerii pot folosi aceste observații în managementul organizației (Carlson, Perrew, 1995, p. 829-838). Analiza practicilor etice și integrității în cadrul instituției începe prin evaluarea și clarificarea politicilor etice existente, asigurându-se că acestea sunt bine definite și cunoscute de către membrii organizației. Se examinează programele de formare etică pentru angajați, cu accent pe participare și înțelegere.

Verificarea eficacității mecanismelor de raportare a neregulilor și protecție a denunțătorilor este o prioritate, asigurând un mediu sigur pentru dezvăluirea comportamentelor neetice. Se investighează modul în care principiile etice sunt integrate în procesul decizional și operațiunile de zi cu zi pentru a preveni conflicte de interese și încălcări ale eticii. Auditurile periodice sunt esențiale pentru a evalua respectarea practicilor etice și a integrității, iar orice deficiențe identificate sunt corectate prompt.

Reacția instituției la incidente etice, inclusiv investigarea și sancționarea încălcărilor, este supusă analizei critice și poate fi ajustată pentru eficacitate sporită. Implicarea părților interesate, cum ar fi comunitatea și clienții, furnizează perspectiva lor asupra eticii instituționale, contribuind la îmbunătățirea practicilor. Implementarea unui angajament continuu față de standardele etice și ajustarea practicilor în concordanță cu schimbările de mediu reprezintă cheia menținerii unei culturi organizaționale etice și integre.

Conflictele de interese sunt o caracteristică integrală a multe relații profesionale și nu (cum este adesea presupus) necesită existența unor mijloace financiare „externe” sau relații personale (Carson, 1994, p. 387-404). Identificarea și gestionarea potențialelor conflicte de interese reprezintă un proces crucial în asigurarea integrității și transparenței în cadrul instituției. În primul rând, se efectuează o analiză atentă a relațiilor și responsabilităților angajaților pentru a identifica situații în care interesele personale pot influența deciziile profesionale. Măsurile preventive includ implementarea și comunicarea unor politici clare privind conflictele de interese, astfel încât membrii instituției să fie conștienți de așteptările și restricțiile impuse. Procesul de declarare a potențialelor conflicte de interese este esențial pentru a evidenția transparența și pentru a permite luarea deciziilor informate.

O abordare proactivă implică formarea angajaților în privința identificării și gestionării conflictelor de interese, promovând conștientizarea și responsabilitatea individuală. În cazul în care un conflict de interese este identificat, se instituie proceduri clare pentru gestionarea situației, inclusiv recuzarea persoanelor implicate în decizii relevante. Monitorizarea continuă și actualizarea politicilor și procedurilor în funcție de schimbările în structura organizațională sau în contextul extern sunt esențiale pentru menținerea unei

abordări proactive și eficiente în identificarea și gestionarea potențialelor conflicte de interese.

3. Managementul resurselor umane

- Recrutare și dezvoltare

Evaluarea proceselor de recrutare și selecție a personalului reprezintă un element crucial în asigurarea potrivirii candidaților cu cerințele organizației. Se examinează atent strategiile de recrutare pentru a asigura că sunt aliniate cu obiectivele organizaționale și că utilizează canale eficiente. Procesul de selecție, inclusiv interviurile și testele, este analizat pentru a evalua relevanța și coerența lor în identificarea celor mai potriviți candidați. Esențial pentru orice abordare organizațională este personalul de birou și de mentor pentru adjunct sprijin proporțional cu volumul inițiativei de recrutare (Schnitzer, Crosby, 2003, p. 1-7). Politicile de diversitate și incluziune sunt luate în considerare pentru a asigura un proces echitabil și reprezentativ. Se colectează feedback de la candidați pentru a evalua experiența lor și pentru a identifica posibile îmbunătățiri în comunicarea și transparența procesului.

Durata și costurile asociate cu fiecare etapă a procesului sunt evaluate pentru eficiența generală a recrutării. Alinierea candidaților cu cultura organizațională și strategiile pe termen lung este, de asemenea, luată în considerare în procesul de evaluare. Sunt identificate potențiale îmbunătățiri și ajustări ale strategiilor pentru a ține cont de evoluțiile în piața muncii și de schimbările organizaționale. Monitorizarea continuă a performanței angajaților recrutați completează procesul, asigurând o evaluare comprehensivă și adaptabilă a proceselor

Cercetarea empirică bazată pe teorie este fundamentul științelor organizaționale, în special referire aici la managementul resurselor umane (Ferris, Hall, Royle, Martocchio, 2004). Analiza programelor de dezvoltare profesională și a planurilor de succese începe prin evaluarea gradului de aliniere cu obiectivele strategice ale organizației, asigurându-se că aceste programe contribuie eficient la atingerea acestora. Se examinează procesul de identificare a nevoilor de dezvoltare profesională pentru a garanta relevanța și adaptabilitatea acestora la cerințele organizaționale în schimbare.

Se acordă o atenție specială diversității și incluziunii, evaluând modul în care programele asigură accesul egal la oportunități pentru toți angajații. Se analizează participarea și angajamentul angajaților în aceste programe, urmărind impactul asupra motivației și retenției personalului. Evaluarea continuă a competențelor și performanței individuale reflectă eficacitatea programelor în dezvoltarea angajaților. Procesul de planificare și implementare a planurilor de succese este scrutată pentru a asigura stabilitate și continuitate în rolurile-cheie. Adaptabilitatea programelor la schimbările în mediu este esențială, fiind luate în considerare cerințele în evoluție ale competențelor și abilităților.

Monitorizarea pe termen lung a randamentului programelor se axează pe impactul acestora asupra calității și eficienței forței de muncă. Eficiența costurilor este evaluată pentru a asigura alocarea strategică a resurselor. Feedback-ul de la angajați și management contribuie la identificarea reușitelor și identificarea domeniilor în care se pot face îmbunătățiri. Prin această analiză comprehensivă, se asigură că programele de dezvoltare profesională și planurile de succese sunt adaptate la nevoile organizaționale în schimbare și contribuie eficient la creșterea și dezvoltarea durabilă a organizației.

- Angajamentul și satisfacția angajaților

Satisfacția angajaților este esențială pentru succesul oricărei afaceri (Kristen, 2011, p. 29-37). Identificarea factorilor care pot influența negativ performanța și moralul angajaților presupune evaluarea unor aspecte cheie ale mediului de lucru. Comunicarea deficientă, atât între echipe, cât și între nivelurile ierarhice, poate genera confuzii și neînțelegeri, având un impact direct asupra moralului și performanței angajaților. Un management slab, caracterizat de lipsa clarității în stabilirea așteptărilor și de o orientare inadecvată, poate eroda motivația și eficiența în rândul personalului.

De asemenea, lipsa recunoașterii pentru eforturile și realizările angajaților poate crea un climat de demotivare și disconfort, afectând moralul și determinând o scădere a angajamentului în sarcinile de lucru. Supraîncărcarea de muncă, presiunea excesivă și lipsa unui echilibru între viața profesională și cea personală pot contribui la o deteriorare a stării de bine și a performanței angajaților. Prin identificarea și abordarea acestor factori, organizațiile pot crea un mediu de lucru mai sănătos și motivant, susținând astfel creșterea performanțelor individuale și colective ale echipei.

Măsurarea nivelului de angajament și satisfacție al angajaților implică implementarea unui set de strategii și instrumente menite să evalueze experiența și percepțiile acestora în cadrul organizației. Un prim pas constă în aplicarea sondajelor periodice de satisfacție, astfel încât angajații să poată exprima opinii referitoare la climatul de lucru, relațiile cu colegii și supervizorii, precum și la nivelul de recunoaștere a contribuțiilor lor.

Analiza feedback-ului primit din partea angajaților reprezintă o componentă esențială a măsurătorilor, evidențiind zonele de succes și, la fel de important, aspectele care necesită îmbunătățiri. Monitorizarea ratei de retenție a personalului și a absenteismului oferă, de asemenea, indicii relevante cu privire la nivelul general de satisfacție și angajament.

Prin sesiuni periodice de evaluare a performanțelor individuale și discuții deschise între angajați și manageri, se pot identifica și soluționa eventualele probleme sau nemulțumiri. Implementarea unor programe de recunoaștere și recompensare pentru angajații meritorii contribuie la consolidarea angajamentului și îmbunătățirea satisfacției în cadrul organizației. Prin aceste

strategii integrate de măsurare și evaluare, organizațiile pot obține o perspectivă comprehensivă asupra nivelului de angajament și satisfacție al angajaților, facilitând astfel implementarea unor inițiative eficiente de îmbunătățire a experienței de lucru.

4. Managementul financiar

- **Bugetare și planificare financiară**

Planificarea financiară este procesul de încadrare a obiectivelor, politicilor, procedurilor, programelor și bugetelor privind activitățile financiare (Grozdanovska, Bojkovska, Jankulovski, 2017). Evaluarea proceselor de bugetare și planificare financiară reprezintă un demers esențial pentru asigurarea solidității și eficacității gestionării resurselor financiare în cadrul organizației. În această privință, se examinează gradul de aliniere între procesele financiare și obiectivele strategice, asigurându-se că bugetul reflectă coerent direcțiile și prioritățile organizaționale.

Un aspect crucial constă în evaluarea preciziei proiecțiilor financiare și a capacității acestora de a reflecta corect rezultatele reale. Această analiză contribuie la identificarea și corectarea eventualelor discrepante, sprijinind astfel o planificare financiară mai acurată. Implicarea părților interesate în procesul de bugetare este examinată pentru a asigura că toate departamentele și echipele sunt corespunzător reprezentate, facilitând o abordare holistică și completă a planificării financiare.

Flexibilitatea proceselor pentru a se adapta la schimbări neprevăzute în mediul de afaceri reprezintă un alt aspect de interes. Un proces financiar eficient trebuie să ofere posibilitatea de ajustare în fața modificărilor de context pentru a menține relevanța și acuratețea proiecțiilor.

Business intelligence (BI) descrie capacitățile organizațiilor de a culege, stoca și procesa date (Lueg, Shijia, 2013, p. 109-120). Eficiența proceselor de bugetare este evaluată nu doar în termeni de precizie, ci și în ceea ce privește timpul și resursele implicate. Identificarea și eliminarea eventualelor ineficiențe contribuie la economisirea de resurse și la îmbunătățirea procesului în ansamblu.

Comunicarea și transmiterea informațiilor financiare către părțile interesate sunt subiecte de evaluare, asigurându-se că mesajele sunt clare, accesibile și înțelese în întreaga organizație. Aderarea la standarde contabile și reglementări financiare reprezintă un aspect vital pentru a asigura transparența și conformitatea cu cerințele legale.

Prin monitorizarea performanței bugetare în timp real și prin implementarea unor sisteme eficiente de colectare și analiză a datelor financiare, organizația se dotează cu instrumentele necesare pentru a lua decizii informate și pentru a menține controlul asupra resurselor financiare disponibile. Această evaluare comprehensivă contribuie la optimizarea proceselor financiare, consolidând capacitatea organizației de a se adapta la schimbările din mediu și

de a asigura o gestionare eficientă și transparentă a resurselor financiare.

Analiza eficienței utilizării resurselor financiare disponibile presupune o evaluare detaliată a modului în care organizația gestionează și direcționează fondurile disponibile. În acest context, se examinează rentabilitatea investițiilor și proiectelor pentru a asigura că acestea contribuie corespunzător la atingerea obiectivelor organizaționale și la generarea de valoare adăugată. Monitorizarea și analiza cheltuielilor operaționale reprezintă o etapă esențială pentru identificarea oricăror ineficiențe sau supra-cheltuieli. Scopul este să se asigure că resursele financiare sunt direcționate eficient către activitățile esențiale și să se evite risipa.

Compararea performanței reale cu bugetul alocat oferă o perspectivă asupra modului în care organizația gestionează resursele financiare, identificând abaterile și furnizând informații valoroase pentru optimizarea planificării financiare viitoare. Se efectuează o analiză a ciclului de viață al proiectelor și activităților, urmărind eficiența acestora în diversele etape ale implementării. Acest lucru ajută la prioritizarea resurselor în funcție de nevoile și stadiile proiectelor.

Evaluarea eficienței în raport cu obiectivele organizaționale implică o analiză a modului în care resursele financiare contribuie la îndeplinirea strategiilor și la atingerea obiectivelor stabilite. În general este recomandată utilizarea unui model care oferă informații mai detaliate în ceea ce privește îmbunătățirea netă a performanței și ne permite să încorporăm preferințe detaliate informații în evaluarea eficienței prin intermediul greutăți (Seiford, Zhu, 2005, p. 579-581).

Analiza cost-beneficiu a diferitelor activități și proiecte oferă o perspectivă asupra eficacității investițiilor și a valorii adăugate generate în comparație cu resursele financiare alocate. Compararea eficienței organizației cu standardele industriale relevante permite evaluarea performanței în contextul pieței și identificarea potențialelor îmbunătățiri. Prin optimizarea proceselor financiare și implementarea unor practici eficiente, organizația poate să-și maximizeze utilizarea resurselor financiare, contribuind la consolidarea stabilității financiare și la atingerea obiectivelor propuse.

- **Transparența financiară**

Asigurarea transparenței în gestionarea resurselor financiare reprezintă un proces esențial pentru a construi încrederea părților interesate și pentru a asigura o administrare eficientă a fondurilor. În acest sens, comunicarea deschisă și accesibilă cu privire la deciziile financiare și alocările de resurse joacă un rol important. Transparența financiară este mai mare în țările în care economia politică se caracterizează prin proprietatea de stat scăzută a întreprinderilor, proprietatea de stat scăzută a băncilor și riscul scăzut de expropriere de stat a averii firmelor. (Bushman, Piotroski, Smith, 2004, p. 207-252). Organizația

adoptă politici și practici clare în ceea ce privește raportarea financiară, asigurându-se că informațiile sunt prezentate într-un mod clar și înțeles de către toți cei interesați. Rapoartele financiare sunt întocmite în conformitate cu standardele contabile relevante, contribuind astfel la transparență și comparabilitate.

Procesele de bugetare și planificare financiară sunt comunicate deschis întregii organizații, oferind o privire detaliată asupra modului în care resursele financiare vor fi direcționate și gestionate. Aceasta asigură alinierea între angajați și obiectivele financiare și strategice ale organizației. Părțile interesate, inclusiv angajații, clienții și investitorii, sunt informate regulat cu privire la performanța financiară a organizației. Prezentarea clară a rezultatelor financiare, a strategiilor și a direcțiilor viitoare contribuie la o înțelegere mai profundă și la consolidarea încrederii.

Adoptarea unor practici transparente în ceea ce privește cheltuielile și investițiile permite părților interesate să înțeleagă mai bine modul în care resursele financiare sunt utilizate. Organizația se angajează să furnizeze informații precise și complete, evitând ascunderea detaliilor relevante. În plus, instituirea unor mecanisme de monitorizare și audit intern consolidează transparența, asigurând o evaluare obiectivă a proceselor financiare. Rapoartele și concluziile rezultate sunt puse la dispoziția părților interesate pentru a consolida încrederea în integritatea și corectitudinea administrării resurselor financiare.

Verificarea respectării standardelor și regulamentelor financiare reprezintă un proces esențial în asigurarea integrității și conformității organizației cu cerințele legale și normele contabile. În acest sens, organizația implementează măsuri stricte pentru a se asigura că toate activitățile financiare respectă standardele contabile și reglementările în vigoare. Politici clare și proceduri bine definite sunt stabilite pentru a ghida procesele financiare în conformitate cu standardele relevante. Acestea includ regulamentele privind recunoașterea veniturilor, evaluarea activelor, precum și înregistrarea și raportarea corectă a informațiilor financiare.

Auditurile periodice sunt efectuate de auditori independenți pentru a evalua respectarea standardelor și pentru a identifica eventualele discrepante. Auditul din sectorul public cuprinde diferite activități, cum ar fi auditul financiar, auditul de conformitate și auditul performanței și toate aceste subiecte sunt de interes pentru cercetarea auditului în sectorul public (Johnsen, 2019, p. 121-127). Rapoartele rezultate din aceste audituri sunt analizate și utilizate pentru a îmbunătăți procesele financiare și pentru a asigura o conformitate continuă. În cazul unor schimbări în standardele contabile sau reglementările financiare, organizația se adaptează rapid pentru a se conforma noilor cerințe. Aceasta include actualizarea politicilor și procedurilor financiare și asigurarea că

personalul este conștient de modificări și își ajustează activitățile în consecință.

Comunicarea deschisă și clară cu auditorii externi și cu părțile interesate este promovată pentru a asigura o înțelegere completă a modului în care organizația respectă standardele financiare. Rapoartele financiare sunt pregătite și prezentate într-un mod transparent și coerent, reflectând adecvat situația financiară a organizației. Prin implementarea acestor practici, organizația își demonstrează angajamentul față de integritate și conformitate, contribuind astfel la construirea încrederii părților interesate și la asigurarea unei baze solide pentru administrarea resurselor financiare.

5. Comunicare și relații publice

- Comunicare internă și externă

Evaluarea eficacității comunicațiilor în interiorul și în afara instituției este un proces complex, care implică analiza multiplelor aspecte ale schimbului de informații. În acest context, se evaluează claritatea și coerența mesajelor transmise în cadrul organizației, asigurându-se că informațiile sunt înțelese corect și că există transparență în comunicare.

Eficiența canalelor de comunicare este de asemenea analizată, cu accent pe diversitatea instrumentelor utilizate pentru a facilita schimbul de informații între echipe și nivelurile ierarhice. Se investighează dacă aceste canale sunt adaptate la nevoile angajaților și contribuie la creșterea eficienței operaționale.

Comunicarea internă este evaluată și în ceea ce privește gradul de deschidere și dialog între diferitele departamente și echipe. Se analizează modul în care mesajele sunt recepționate și integrate în procesul decizional, contribuind la o mai bună colaborare și aliniere la obiectivele instituționale. În ceea ce privește comunicarea externă, se examinează modul în care instituția se prezintă către părțile interesate externe, inclusiv clienți, parteneri și comunitate. Evaluarea se axează pe claritatea și coerența mesajelor transmise către aceste grupuri, asigurându-se că imaginea instituției este în concordanță cu valorile și obiectivele stabilite.

Comunicarea internă este printre specializările cu cea mai rapidă creștere în relații publice și managementul comunicării (Verčić, Krishnamurthy, 2012, p. 223-230). Monitorizarea feedback-ului și a reacțiilor la comunicările emise contribuie la evaluarea impactului acestora și la identificarea potențialelor îmbunătățiri. Analiza răspunsurilor din partea angajaților, clienților sau comunității oferă informații esențiale pentru adaptarea și optimizarea proceselor de comunicare.

Prin această evaluare comprehensivă a comunicațiilor, instituția poate identifica și implementa strategii pentru îmbunătățirea eficacității, contribuind la consolidarea relațiilor interne și externe și la creșterea încrederii și satisfacției părților interesate.

Verificarea modului în care instituția răspunde la întrebările și preocupările publicului implică evaluarea capacității acesteia de a gestiona interacțiunile cu comunitatea și de a oferi răspunsuri adecvate la solicitările și întrebările adresate. În acest sens, se examinează procesele de comunicare și feedback-ul pentru a asigura o abordare eficientă și receptivă.

Se analizează canalele de comunicare disponibile, precum site-ul web al instituției, mediile de socializare și alte mijloace de interacțiune, pentru a verifica accesibilitatea și claritatea informațiilor oferite publicului. Evaluarea vizează identificarea posibilelor obstacole în comunicare și implementarea de soluții pentru îmbunătățire. Răspunsurile la întrebările și preocupările publicului sunt evaluate în ceea ce privește acuratețea, promptitudinea și coerența. Se investighează dacă instituția furnizează informații complete și relevante, contribuind astfel la înțelegerea și satisfacția publicului.

Monitorizarea continuă a feedback-ului primit de la comunitate și modul în care acesta este integrat în procesul de îmbunătățire a serviciilor și comunicării reprezintă un aspect crucial. Instituția trebuie să fie receptivă la nevoile și așteptările publicului, adaptându-și strategiile în funcție de acestea.

În cazul apariției problemelor sau neclarităților semnalate de public, se analizează modul în care instituția gestionează crizele de comunicare și implementează măsuri corective. Capacitatea de a preveni și soluționa potențialele conflicte sau neînțelegeri este parte integrantă a evaluării eficacității răspunsurilor la întrebările și preocupările publicului.

- Gestionarea crizelor

Analiza capacității instituției de a gestiona crizele și de a comunica eficient în situații de urgență impune evaluarea multiplelor aspecte care influențează abilitatea organizației de a răspunde la situații critice. Această analiză se concentrează pe strategiile și resursele disponibile pentru a asigura o comunicare eficientă în timp real și pentru a minimiza impactul unei crize.

În primul rând, se examinează existența și actualitatea planurilor de gestionare a crizelor. Este esențial să fie dezvoltate și actualizate planuri care să acopere o gamă largă de scenarii posibile, identificând responsabilitățile, procedurile și protocoalele de comunicare în cadrul instituției. O atenție deosebită este acordată capacității de reacție rapidă. Se evaluează modul în care instituția poate activa și coordona rapid resursele umane și materiale pentru a gestiona criza. Acest aspect include, de asemenea, evaluarea resurselor tehnologice, cum ar fi sistemele de alertă și comunicare de urgență.

Eficiența comunicării în timpul unei crize este analizată sub aspectul transparenței, clarității și coerenței mesajelor transmise. Instituția trebuie să fie capabilă să furnizeze informații precise și actualizate publicului, media și altor părți interesate într-un mod responsabil și etic.

În contextul acestei analize, se examinează și capacitatea de a lucra cu

mass-media. Este important să se stabilească protocoale clare pentru comunicarea cu presa în situații de urgență, asigurându-se că mesajele transmise sunt gestionate eficient și nu generează panică sau confuzie. Feedback-ul și lecțiile învățate din crizele anterioare sunt, de asemenea, parte integrantă a analizei. Instituția trebuie să fie capabilă să analizeze modul în care a gestionat situațiile de urgență anterioare și să implementeze îmbunătățiri continue în planurile și procedurile sale.

Prin această analiză comprehensivă, instituția își consolidează capacitățile de gestionare a crizelor și de comunicare eficientă în situații de urgență, contribuind la protejarea reputației și la minimizarea impactului asupra persoanelor implicate.

Pentru a îmbunătăți comunicarea în timpul crizelor, instituția poate adopta strategii precum dezvoltarea și actualizarea regulată a planurilor de gestionare a crizelor, inclusiv protocoale clare de comunicare și responsabilități bine definite. O critică adusă cercetării privind comunicarea de criză este că uită de constrângerile reale cu care se confruntă managerii în situații de criză (Coombs, 2015, p. 141-148). Organizarea de antrenamente și simulări periodice consolidează abilitățile de comunicare în situații de presiune, evidențiind deficiențe și contribuind la eficacitatea generală a echipei.

Identificarea și definirea clară a mesajelor cheie pe care instituția dorește să le transmită în timpul crizei reprezintă o strategie esențială, asigurând astfel coerența și claritatea comunicării. Utilizarea unor canale diverse, precum site-ul web, mass-media socială și conferințe de presă, permite instituției să ajungă la diferite piețe în mod rapid și eficient.

Crearea unui sistem eficient pentru gestionarea feedback-ului și a întrebărilor din partea publicului este crucială. Răspunsurile prompte și informațiile utile contribuie la menținerea încrederii publicului și evitarea speculațiilor. O comunicare transparentă și constantă este esențială pentru evitarea confuziilor, iar actualizările regulate și informațiile corecte mențin angajații și publicul informați și înțelegători.

Evaluarea detaliată a modului în care s-a gestionat comunicarea în fiecare situație de criză și aplicarea lecțiilor învățate contribuie la îmbunătățiri continue. Colaborarea activă cu părțile interesate, inclusiv media și comunitatea, facilitează schimbul de informații și sprijinul în situații de criză.

Prin adoptarea acestor strategii și asigurarea unei abordări proactivă și transparente, instituția poate consolida capacitatea sa de a comunica eficient în timpul crizelor, contribuind astfel la menținerea încrederii și la gestionarea adecvată a situațiilor critice.

6. Evaluarea performanței și monitorizarea

- Măsurarea performanței

Implementarea unui sistem de evaluare a performanței instituției începe

prin stabilirea unor obiective clare, care să ofere direcția și scopul evaluării. Aceste obiective ar trebui să fie bine definite și aliniate la misiunea și viziunea instituției, stabilind astfel baza pentru evaluare.

În continuare, instituția identifică indicatorii cheie de performanță (KPI-uri) relevanți pentru fiecare obiectiv. Indicatorii cheie de performanță sunt indicatori financiari și non-financiari pe care îi folosesc organizațiile cu scopul de a estima și de a întări cât de reușite au, urmărindu-se de durată stabilită anterior obiective (Velimirović, Stanković, 2011, p. 63-72). Acești indicatori trebuie să ofere măsurători specifice și tangibile ale succesului în atingerea obiectivelor respective. De exemplu, în domeniul educațional, KPI-urile pot include ratele de absolvire, performanța la examene sau feedback-ul studenților.

Pentru a opera cu eficiență, instituția implementează matrițe de performanță care conectează obiectivele cu indicatorii de performanță. Aceste matrițe furnizează o structură organizată pentru colectarea datelor relevante și pentru evaluarea performanței în funcție de criteriile stabilite. Această conexiune între obiective și KPI-uri ajută la monitorizarea progresului și la identificarea eventualelor domenii care necesită îmbunătățiri.

De-a lungul procesului de implementare, este crucial să existe comunicare și implicare extinsă între membrii echipei și decidenții instituționali. Angajarea tuturor părților interesate asigură o implementare mai eficientă și aderarea la sistemul de evaluare. Periodic, se revizuiesc și ajustează obiectivele și indicatorii de performanță pentru a se asigura că sunt relevanți și actualizați în concordanță cu schimbările organizaționale sau de mediu.

Evaluarea performanței implică presupunerea că există ceva semnificativ măsura – adică oamenii diferă în moduri semnificative în ceea ce privește eficiența lor în îndeplinirea sarcinilor lor (Murphy, 2020, p. 13-31). Prin implementarea unui sistem de evaluare a performanței, instituția își îmbunătățește capacitatea de a monitoriza și gestiona eficient progresul către obiectivele sale, contribuind astfel la optimizarea operațională și la îndeplinirea strategică a misiunii sale.

Utilizarea indicatorilor cheie de performanță (KPI) relevanți pentru activitatea publică implică monitorizarea și evaluarea diferitelor aspecte ale interacțiunii organizației cu publicul:

1. Pentru a evalua eficiența site-ului web al instituției în comunicarea cu publicul, se măsoară timpul petrecut pe site, rata de conversie a vizitatorilor și alte metrice care reflectă gradul de atractivitate și utilitate a informațiilor oferite online.
2. Participarea la evenimente publice poate fi evaluată prin intermediul KPI-urilor precum numărul de participanți, nivelul de implicare și feedback-ul primit. Aceste date oferă o imagine detaliată a succesului inițiativelor de implicare comunitară și a impactului acestora.

3. Pentru a evalua gradul de satisfacție și înțelegere a informațiilor publicate, se pot utiliza KPI-uri precum rata de deschidere a newsletter-elor sau nivelul de completare a sondajelor de feedback. Aceste date ajută la identificarea nevoilor și preferințelor publicului.
4. Utilizarea KPI-urilor relevante este esențială pentru a cuantifica și înțelege impactul inițiativelor de comunicare și implicare publică, furnizând organizației informațiile necesare pentru a ajusta și îmbunătăți strategiile de interacțiune cu publicul.
  - Monitorizarea implementării politicilor

Verificarea implementării politicilor și programelor instituționale reprezintă un proces esențial pentru asigurarea eficacității și alinierii organizației la obiectivele stabilite. În acest sens, se analizează cu atenție politicile existente, asigurându-se că acestea sunt în concordanță cu misiunea și viziunea organizației și că sunt actualizate în mod corespunzător.

Monitorizarea aderării la reglementări și standarde este o componentă importantă, garantând respectarea normelor legislative și a standardelor în domeniul de activitate al organizației. Se examinează implementarea la nivel organizațional, evaluând gradul de aplicare și respectare a politicilor de către angajați.

Evaluarea coerenței și alinierii politicilor la obiectivele strategice asigură consistența în abordarea organizației. Se analizează, de asemenea, resursele alocate pentru implementare, inclusiv bugetul și personalul, pentru a asigura sustenabilitatea și eficiența proceselor.

Feedback-ul de la angajați și părți interesate oferă o perspectivă crucială asupra impactului politicilor și programelor la nivel practic. În paralel, se monitorizează indicatorii cheie de performanță pentru a evalua progresul și eficacitatea implementării. Feedback-ul de performanță reprezintă informații despre eficiența comportamentului în muncă (Larson, James, 1989, p. 408-422).

În timpul procesului de verificare, se identifică potențialele probleme sau deficiențe, orientând eforturile către soluții și îmbunătățiri. Analiza documentelor instituționale și a rapoartelor completează procesul, asigurând transparența și furnizând informații esențiale despre progresul organizației.

Actualizarea continuă a politicilor este integrată în proces, reflectând nevoile organizației în evoluție și asigurând că acestea rămân relevante în fața schimbărilor organizaționale și de mediu. Prin această abordare comprehensivă, organizația își consolidează baza pentru o performanță eficientă și aliniată la obiectivele sale strategice.

În procesul de identificare a potențialelor obstacole și întârzieri în implementarea politicilor și programelor instituționale, se efectuează o analiză comprehensivă a diferitelor aspecte pentru a anticipa și gestiona posibilele probleme. Se examinează resursele disponibile, inclusiv aspecte financiare,

umane și materiale, pentru a identifica limitări care pot interveni în implementarea eficientă a politicilor.

De asemenea, se analizează complexitatea proiectului, identificând elemente care ar putea genera dificultăți în procesul de implementare și gestionare a politicilor. Problemele de comunicare sunt identificate ca un posibil obstacol, iar eforturile sunt îndreptate către prevenirea deficiențelor în comunicarea dintre echipele implicate, diferitele niveluri organizaționale și părțile interesate.

Identificarea riscurilor și analiza înseamnă identificarea riscurilor, specificitatea acestora, datorate la natura sau alte trăsături caracteristice ale riscurilor, la identificarea caracteristicilor implementării lor (Nesterova, 2020). Riscul apariției schimbărilor neprevăzute în structura organizațională sau modificările în reglementările și legislația aplicabilă sunt analizate pentru a anticipa impactul asupra implementării politicilor și pentru a lua măsuri preventive. De asemenea, se investighează posibilele rezistențe la schimbare în organizație, având în vedere că acestea pot genera întârzieri sau neînțelegeri în aplicarea noilor politici sau programe.

Totodată, se explorează riscurile externe, cum ar fi condițiile economice, schimbările de piață sau evenimente neprevăzute, pentru a anticipa influențe externe care ar putea afecta implementarea politicilor și programelor. Prin această analiză comprehensivă, organizația se pregătește să gestioneze și să minimizeze impactul potențialelor obstacole și întârzieri în calea implementării cu succes a politicilor și programelor instituționale.

Directii de cercetare ulterioară

Cercetările ulterioare vor explora extins impactul schimbărilor organizaționale asupra proceselor de implementare, abordând tehnologiile emergente și rolul lor în optimizarea eficienței implementării. Se va acorda o atenție deosebită analizei transformărilor culturale și etice care pot influența aderarea și performanța implementării. Compararea metodelor de implementare va continua să ofere o introspecție asupra celor mai eficiente practici în diferite contexte organizatorice. Sustenabilitatea implementării pe termen lung va deveni un focalizare crucială, iar cercetările vor explora strategii și factori-cheie pentru menținerea succesului politicilor și programelor instituționale.

Concluzii

O analiză riguroasă a mediului de implementare, a resurselor disponibile și a potențialelor obstacole este esențială în pregătirea unei strategii eficiente de implementare a politicilor și programelor instituționale.

Comunicarea deschisă și eficientă este cheia în evitarea confuziilor și a rezistenței la schimbare. O comunicare clară între toate părțile interesate contribuie semnificativ la alinierea și susținerea eforturilor de implementare.

Alocarea adecvată a resurselor, inclusiv financiare, umane și materiale, este esențială pentru a asigura implementarea cu succes a politicilor instituționale.

Implicarea și aderarea personalului sunt factori critici în evitarea întârzierilor și în asigurarea că noile politici și programe sunt implementate în mod eficient.

Organizațiile trebuie să fie flexibile și adaptabile în fața schimbărilor neașteptate sau a potențialelor obstacole. Capacitatea de a ajusta strategiile în timp real este esențială pentru depășirea provocărilor.

Un proces de monitorizare continuă și evaluare a progresului permite organizației să identifice prompt abaterile și să implementeze ajustări necesare. Învățarea continuă și adaptarea constantă sunt cheile pentru îmbunătățirea proceselor de implementare.

Referințe bibliografice:

1. Ramona Weinrich, Ellen Mielinger, Victoria Krauter, Elena Arranz, Rosa Maria Camara Hurtado, Begonya Marcos, Fátima Poças, Salvador Ruiz de Maya, Carsten Herbes, Decision-making processes on sustainable packaging options in the European food sector, *Journal of Cleaner Production*, Volume 434, 2024.
2. Bourne, H., & Jenkins, M. (2013). Organizational values: A dynamic perspective. *Organization studies*, 34(4), 495-514.
3. Carlson, D. S., & Perrewe, P. L. (1995). Institutionalization of organizational ethics through transformational leadership. *Journal of business ethics*, 14, 829-838.
4. Carson, Thomas L. "Conflicts of interest." *Journal of Business Ethics* 13 (1994): 387-404.
5. Schnitzer, M., & Crosby, L. S. (2003). Recruitment and development of online adjunct instructors. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 6 (2), 1-7.
6. Ferris, G. R., Hall, A. T., Royle, M. T., & Martocchio, J. J. (2004). Theoretical development in the field of human resources management: Issues and challenges for the future. *Organizational Analysis* (15517470), 12(3).
7. Gregory, Kristen. "The importance of employee satisfaction." *The Journal of the Division of Business & Information Management* 5 (2011): 29-37.
8. Grozdanovska, Vesna, Katerina Bojkovska și Nikolche Jankulovski. "Managementul financiar și planificarea financiară în organizații." *Jurnalul European de Afaceri și Management* 9.02 (2017).
9. Lueg, Rainer, and Shijia Lu. "How to improve efficiency in budgeting-The case of business intelligence in SMEs." *European Journal of Management* 13.2 (2013): 109-120.

10. Seiford, Lawrence M., and Joe Zhu. "A response to comments on modeling undesirable factors in efficiency evaluation." *European Journal of Operational Research* 161.2 (2005): 579-581.
11. Bushman, Robert M., Joseph D. Piotroski, and Abbie J. Smith. "What determines corporate transparency?" *Journal of accounting research* 42.2 (2004): 207-252.
12. Johnsen, Åge. "Public sector audit in contemporary society: A short review and introduction." *Financial Accountability & Management* 35.2 (2019): 121-127.
13. Verčič, Ana Tkalac, Dejan Verčič, and Krishnamurthy Sriramesh. "Internal communication: Definition, parameters, and the future." *Public relations review* 38.2 (2012): 223-230.
14. Coombs, W. Timothy. "The value of communication during a crisis: Insights from strategic communication research." *Business horizons* 58.2 (2015): 141-148.
15. Velimirović, Dragana, Milan Velimirović, and Rade Stanković. "Role and importance of key performance indicators measurement." *Serbian Journal of Management* 6.1 (2011): 63-72.
16. Murphy, Kevin R. "Performance evaluation will not die, but it should." *Human Resource Management Journal* 30.1 (2020): 13-31.
17. Larson Jr, James R. "The dynamic interplay between employees' feedback-seeking strategies and supervisors' delivery of performance feedback." *Academy of management Review* 14.3 (1989): 408-422.
18. Nesterova, Kateryna, et al. "Identification and assessment of external risks of the enterprise's foreign economic activity." (2020).

**RECENZIE: SÎMBOTEANU, AUREL (2023) ADMINISTRAȚIA
PUBLICĂ: TEORIE, ISTORIE, ACTUALITATE. CHIȘINĂU: CEP USM**

DOI: 10.5281/zenodo.13310282

UDC: 351:35.07

Valentina CORNEA

Universitatea „Dunărea de Jos” Galați,

Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

E-mail: valentina.cornea@ugal.ro

ORCID ID: 0000-0001-6469-1283

Un corp reprezentativ de cunoștințe despre administrația publică ar trebui să cuprindă trei elemente: concepte, subiecte / teme și perspective. Conceptele caracterizează natura cunoașterii, subiectele / temele conturează gama de cunoștințe, iar perspectivele reflectă baza filosofică a cunoștințelor. Invocarea acestor trei elemente poate fi asociată cu parte a unei case: conceptele sunt materialele de construcție, subiectele sunt diviziunile casei, iar perspectivele sunt stilul / designul casei (Lee, 2011). Privită din această perspectivă, Cartea *Administrația publică: Teorie, istorie, actualitate: (Monografie)* semnată de Aurel Sîmboteanu, prin elementele care le cuprinde, este nu doar „parte a unei case”, ci întreaga casă. Cele trei elemente invocate a fi corp reprezentativ de cunoștințe sunt „clădite” pe un fundament solid – reperate istorice ale administrației publice. Astfel, dimensiunile teoretico conceptuale și metodologice, caracteristici esențiale, de la origini până în prezent ale administrației publice, asupra cărora și-au lăsat și continuă să-și lase amprenta factori economici, sociali și influențe geopolitice inerente scurgerii timpului, se regăsesc într-un volum laborios documentat și logic structurat.

Capitolele lucrării înserează cercetări complexe referitor la aspectele pluridimensionale ale administrației publice în ideea că acestea ar permite identificarea unui model optim de administrare.

Primul capitol al monografiei prezintă administrația ca fenomen social cu origini adânci în istorie. Intenționat sau nu, enumerarea factorilor care au influențat apariția și evoluția administrației începe cu factorul economic, despre care autorul susține că este „o premisă importantă nu doar a procesului de apariție a administrației ca fenomen social, dar și a evoluției ulterioare a acesteia” (p. 20). Invocarea fiecărui factor este însoțită de explicații logice, menirea cărora este să ofere suficientă înțelegere a modului în care a apărut administrația publică ca instituție socială. Reduse la esență, explicațiile sunt ordonate de o manieră inteligibilă oricărui cititor: îmbunătățirea instrumentelor a condus la supraproducție, supraproducția a determinat trecerea de la economia naturală la

economia bazată pe schimb, economia bazată pe schimb produce schimbări esențiale în organizarea și structura socială a comunităților umane, dând naștere la noi roluri sociale, statusuri, inegalități și ierarhii. La rândul lor, schimbările de ordin economic și social au determinat schimbări în organizarea politică a societății, generând apariția unor entități investite cu putere de constrângere asupra membrilor unei colectivități.

Făcând recurs și la originile etimologice ale termenului, Aurel Sîmboteanu conchide că pe „măsura evoluției sociale administrația se constituie într-un sistem bine conturat de instituții, norme și mecanisme de conducere cu societatea”, „administrația presupune o activitate organizată”, prin activitate organizată înțelegându-se un sistem planificat de eforturi comune în care fiecare participant are rolul său, sarcini și atribuții concrete care urmează să le îndeplinească (p. 20). Din acest punct, ulterioarele secțiuni și capitole ale monografiei elucidează modul în care rolurile, sarcinile și atribuțiile concrete au dat conținut activității administrative în organizări statale. Trecând în revistă unele viziuni ale înaintașilor din lumea antică privind guvernarea (p. 23), viziunile renescentiste și iluministe asupra actului de guvernare și administrare (p. 27) și problemele exercitării guvernării în doctrinele politice (p. 31) autorul pregătește „terenul” pentru teoretizarea fenomenului administrativ.

Fidel rigorii explicative, împarte teoriile între *clasice* și *contemporane*, pledând și pentru constituirea și recunoașterea unei *științe administrative*, o știință cu vădit caracter interdisciplinar. Argumentul principal al primului capitol este că ordinea normativă comportamentală prin care viața unei populații este organizată în mod colectiv necesită existența unor valori și norme de conviețuire comunitară. Ceea ce merită reținut nu sunt normele și valorile pe care autorul le enumeră – binele, omenia, fidelitatea, respectul, solidaritatea etc, ci faptul că ansamblul de valori precum cele menționate se formează la membrii societății treptat, odată cu înaintarea în vârstă parcurgând etapele de imprimare (până la 7 ani), modelare (până la 13 ani), socializare (până la 21 ani) și de maturitate civică (după 21 ani) dând expresie unui anumit tip de etică socială sau cultura civică (p. 62).

Capitolul II, construit pe rigorile metodei istorico analitice, evidențiază retrospective istorice asupra administrației publice autohtone. Structurile administrative, începând cu constituirea primelor formațiuni statale timpurii la geto-daci și până la organizarea administrativă a Basarabiei în componența Regatului Român, fundamentul teritorial a ceea ce Sîmboteanu consideră „administrație autohtonă”, sunt descrise minuțios, punând în evidență un nivel local, intermediar și central de administrare. Formele de organizare socială, implicit aspecte administrative la care se referă autorul sunt democrația militară specifică formațiunilor statale geto-dacice timpurii, unde puterea aparținea „adunării poporului”, constituită din bărbații capabili să poarte arme, urmate de

forme centralizate de organizare impuse de creșterea pericolului roman, organizarea administrativă a teritoriului Daciei potrivit cu regulile Imperiului Roman, organizarea socială a geto-dacilor liberi din spațiul carpto-nistean unde stăpânirea romană se limita la o simplă pază militară a drumurilor, dar fără colonizări și administrație civilă. Itinerarul istoric al evoluției administrației continuă cu descrierea modelului bizantin, preluat în perioada consolidării statului feudal Moldova. Autorul arată că forma de organizare politică și administrativă a Moldovei fost determinată în mare parte de structura socială a populației și formele de proprietate. Din punctul de vedere al formei de stat, Moldova medievală a fost o „monarhie centralizată, fără a atinge însă stadiul absolutismului feudal clasic din Europa Occidentală” (p. 81). De asemeni accentuează faptul că în procesul evoluției organizării statale „formele administrației locale erau determinative” (p. 96). Sub aspect politic și organizatoric toate procesele se inițiau de instituțiile administrative centrale ale statului, iar realizarea lor practică se îmbina cu tradițiile locale, cu experiența administrativă acumulată pe parcursul timpului. Conținutul informațional-documentar al acestui capitol, prezentat potrivit cu principiul istorismului, conturează cadrul apariției unei „administrații tradiționale”, despre care Sîmboteanu spune că s-a constituit pe „obiceiul pământului” - experiență de organizare socială acumulată de-a lungul timpului și care a servit drept suport juridic pentru procesul de instituționalizare, organizare și evoluție statală. Caracteristicile esențiale ale administrației tradiționale sunt accentuate prin instituția *domniei*, *Sfatul Domnesc*, *Marea Adunare a Țării*, prin denumirile specifice ale dregătorilor (funcțiile politice și administrative în perioada respectivă) - *marele vornic*, *hatmanul*, *marele postelnic*, *vistiernicul*, *logofătul*, *spătarul etc.*, și prin ansamblul instituțiilor administrative ale ținuturilor, târgurilor (orașelor) și satelor, care aveau de asemenea, în funcție de categoria pe care o reprezentau, organele lor administrative. Ideea de a prezenta caracteristicile unei „administrații tradiționale”, care, sub aspect teritorial cuprindea spațiul de la est de Carpați și până la Nistru, servește drept reper pentru explicarea transformărilor ulterioare ale sistemului administrativ, autorul menționând că „în diferite perioade istorice, unele teritorii ale Țării Moldovei au avut o administrație diferită de cea tradițională”. Semnificative în acest sens sunt perioada otomană, când Moldova suferă unele pierderi teritoriale și anexarea teritoriului Moldovei dintre Nistru și Prut cu cetățile Hotin, Bender, Cetatea-Albă, Chilia și Ismail de către Rusia. Impunerea stilului administrativ rusesc centralizat, bazat pe o construcție ierarhică și rigidă a autorităților publice este considerat de Sîmboteanu nefast pentru consolidarea administrației tradiționale, efectul fiind de „deznaționalizare a sistemului administrativ, care, la rândul său, a influențat toate sferele vieții politice și social-economice din Basarabia.”(p.123). Revenirea la normele autohtone administrative,

judecătorești, școlare și bisericești, care s-a produs după 106 ani de ocupație rusească, odată cu proclamarea de către Sfatul Țării în 24 ianuarie 1918 a independenței Republicii Democratice Moldovenești, reformele produse în perioada 1918-1940, când teritoriul dintre Prut și Nistru este parte componentă a Regatului Român, incorporarea abuzivă și prin violență a Basarabiei în 28 iunie 1940 în componența Uniunii Sovietice sunt reperele unei narațiuni istorice pe care Sâmboteanu o prezintă veridic și concludent.

Capitolul III elucidează geneza și tipologia sistemelor distincte de administrație publică. Ideea de bază este că întreaga experiență de organizare și funcționare a administrației publice se acumulează sub influența a două categorii de factori - endogeni și exogeni. Ambele categorii se divizează în factori de permanență și factori de evoluție. Sistemele distincte de administrație rezultă în urma interacțiunii factorilor endogeni și exogeni și aderării la anumite suporturi doctrinare cum ar fi doctrina etatista, în care rolul statului primează în soluționarea problemelor dintr-o comunitate, fie națională ori teritorială, doctrina individualistă (liberală) care promovează ideea restrângerii sferei de activitate a statului în actul de administrare a treburilor publice sau doctrina dualistă care promovează ideea îmbinării rolului statului și al comunităților locale în exercitarea administrației comunităților umane (pp.140-141). Modul în care acești factori și doctrine au condus la conturarea sistemelor distincte de administrație publică este exemplificat în prezentarea a patru modele și anume: modelul continental, modelul anglo-saxon, modelul mixt și modelul sovietic de administrație publică. Astfel, trasătura distinctivă a modelului continental este dată de îmbinarea formelor descentralizate și desconcentrate de administrație publică. Însă, recunoașterea beneficiilor descentralizării sau dezavantajelor centralizării s-a produs în timp, fapt care vorbește despre influența unui factor endogen de evoluție. Schimbarea a fost acceptată doar când sistemul administrativ, avându-se în vedere Franța drept exemplu, a intrat într-o criză profundă și recurgerea la mecanisme de corectare a devenit iminentă.

În cazul modelului anglo-saxon (britanic) de administrație publică autorul invocă insularitatea și izolarea relativă de alte influențe și practici administrative. Caracteristică de referință a acestui model este dată de mecanismul de autoadministrare a comunităților locale.

Asupra formării sistemului de administrație publică mixt (german) de administrație publică influență directă au avut-o tradiția, exprimată în conducerea autoritară a stătuțelor (principatelor) independente din Evul Mediu și războaiele napoleoniene care au grăbit unificarea Germaniei (1871) în cadrul Prusiei. Deschiderea către știință este un alt factor de natură endogenă care a dat specificitate acestui sistem de administrare. Reformele administrative în Prusia, prin care se promova dezvoltarea sistemului de autoadministrare a comunităților

locale, sunt inițiate de către baronul Lorenz von Stein, unul dintre precursorii științei administrației.

Modelul sovietic este apreciat ca fiind diferit de alte modele și, în acest sens Sîmboteanu nu se rezumă doar la prezentarea componentelor organizatorico-funcționale. Vede deosebiri radicale ale acestui model în influența directă a unui regim politic totalitar. Credința în „revoluție” și nu în evoluție, misiunea de „arbitru suprem” în sistemul politic al unui singur partid, „ideologizarea și îndoctrinarea unilaterală a întregului sistem al vieții sociale” a condus la formarea unui sistem centralizat excesiv, care s-a prăbușit „sub defecțiunile proprii construcției” (p. 156). Sovietele muncitorești, ca emanație a voinței populare de expresie revoluționară și ca organe de conducere au fost veriga slabă a unui sistem, care nu a fost în stare să concureze cu sistemele politice democratice occidentale (p. 156).

Capitolele IV și V analizează componentele organizatorico-funcționale ale moderne a administrației publice și fundamentării conceptuale a reformei administrației publice. Conceptualizarea, dar mai cu seamă efectele reformei administrației publice sunt dificil de formulat și apreciat, motiv pentru care Sîmboteanu construiește riguros un text vădit metodologic, care cuprinde descrierea și implicațiile tuturor elementelor de organizare a unui sistem de administrație publică, stăruind și asupra particularităților administrației publice în tranziție, cât și a controverselor și dilemelor tranziției.

Prin conținut și structură *Administrația publică: Teorie, istorie, actualitate* este o monografie cuprinzătoare, care surprinde evoluția administrației ca fenomen social și multiplele moduri de structurare a acesteia în sisteme administraive. Este o resursă valoroasă pentru cei ce studiază teoria și practica administrației publice, pentru factorii de decizie politică, practicieni, cadre universitare și cetățeni deopotrivă. Valoarea rezidă în elucidarea fundamentului istoric pe care s-au construit sistemele administrative, prezentarea complexă a aspectelor pluridimensionale ale administrației publice, implicațiile factorilor de natură endogenă și exogenă care nu pot fi neglijați în proiectarea și implementarea reformelor, a sistemelor de administrație eficiente la nivel local, regional și central.

Referințe bibliografice:

1. Lee, R. E. (2017). *Knowledge matters: The structures of knowledge and crisis of the modern world-system*. London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
2. Sîmboteanu, A. (2023) *Administrația publică: Teorie, istorie, actualitate:(Monografie)*. Chișinău: CEP USM.

RECENZIE: JITARIUC, VITALIE & RUSU, VITALIE (2024) *JUDICIAR TRASEOLOGY AND ITS EXPERTISE*. BUCUREȘTI: PRO UNIVERSITARIA

DOI: 10.5281/zenodo.13310317

UDC: 343.3/7:343.9

Gheorghe POPA

Președintele Asociației Criminaliștilor din România

Realizarea sarcinilor procesului penal, care țin de identificarea și pedepsirea persoanelor ce au comis fapte infracționale, este legată indisolubil de restabilirea adevărului în cadrul cauzelor penale. Doar în baza unor investigații cuprinzătoare și sub toate aspectele a faptelor socialmente periculoase putem determina rolul fiecărei persoane implicate în infracțiune și să stabilim cu suficientă certitudine circumstanțele în care în care a fost săvârșită infracțiunea.

Funcția de bază a criminalisticii, în calitate de știință privind legitățile apariției informațiilor cu privire la infracțiuni și a procedurilor și mijloacelor de descoperire, ridicare, cercetare, apreciere și folosire a acestor informații pentru investigarea eficientă a faptelor infracționale constă în asigurarea științifică a reprezentanților organelor de drept și a experților cu mijloace tehnice special elaborate, cu procedee tactice și metode de cercetare și examinare a anumitor categorii de infracțiuni.

În sistemul mijloacelor de probă un loc aparte îl dețin corpurile delictive. În rol foarte mare, iar în unele cazuri chiar și hotărâtor, îl au urmele care, în timp real și dimensiuni spațiale, reflectă anumite obiecte individuale aflate în mediul material al evenimentului investigat.

Acțiunile săvârșite de făptuitori duc la anumite modificări în mediul material înconjurător. Ele corespund caracterului anumitor fapte, reflectând particularitățile impactului (influenței) unei persoane sau a unui obiect. În știința criminalisticii aceste modificări sunt cunoscute sub denumirea de „urme materiale”, ele reprezentând una din sursele principale de obținere a probelor, folosite în cercetarea și descoperirea infracțiunilor.

Perfecționând metodele, modalitățile și mijloacele existente de descoperire, ridicare și cercetare a urmelor și elaborând altele noi, cercetătorii criminaliști au avut o contribuție substanțială nu doar la dezvoltarea științei criminalisticii, dar și în soluționarea multiplelor aspecte de ordin practic legate de folosirea urmelor în procesul de investigare a faptelor infracționale.

Dezvoltarea științifică a tehnicilor și metodelor de detectare, fixare și cercetare a urmelor materiale, analiza legităților și mecanismului de formare a acestora în baza realizărilor științelor tehnice și naturale a determinat apariția

unui domeniu specific al tehnicii criminalistice – traseologia (știința despre urme).

Traseologia reprezintă un compartiment al tehnicii criminalistice unde se studiază mecanismul și bazele teoretice de formare a urmelor, legitățile apariției urmelor, care reflectă mecanismul derulării faptelor infracționale. Tot ea elaborează și ne pune la dispoziție multiple recomandări privind aplicarea metodelor și mijloacelor de descoperire a urmelor, de ridicare și cercetare a lor în vederea stabilirii circumstanțelor relevante pentru investigarea cauzelor penale. Or, traseologia criminalistică ne oferă cunoștințe în privința următoarelor momente: bazele teoretice ale traseologiei; legitățile și specificul apariției urmelor care reflectă mecanismul infracțiunilor; metodele și mijloacele de descoperire, ridicare și cercetare a lor în scopul stabilirii circumstanțelor ce au importanță pentru investigarea faptelor infracționale; prevederile de bază ale metodologiei examinărilor traseologice; sistemul de expertize traseologice etc.

Cercetările traseologice, după frecvența expertizelor dispuse și efectuate, reprezintă cel mai răspândit domeniu al expertizelor judiciare, deoarece cercul de obiecte luate în vizor, cu ocazia dispunerii lor, este destul de mare: urme ale omului, urme ale articolelor vestimentare, urme ale mijloacelor de transport, urmele lăsate de unelte, mecanisme etc. Folosirea lor în vederea soluționării anumitor sarcini identificatorii și de diagnostică criminalistică ne permite să obținem informații de o importantă valoare probatorie și orientativă.

În ultimii ani, specialiștii traseologi au elaborat noi procedee și metode de descoperire și fixare a urmelor, au fost puse în aplicare metode mult mai eficiente de cercetare a acestora, a fost acumulată o experiență practică remarcabilă privind folosirea urmelor în procesul de cercetare și descoperire a infracțiunilor. Or, toate aceste momente au determinat necesitatea elaborării acestei lucrări care ar corespunde nivelului actual de dezvoltare al traseologiei.

În conținutul lucrării autorii se axează pe considerațiile generale privind urmele de la locul faptei, vorbesc despre clasificarea lor, expun specificul cercetării criminalistice a anumitor categorii de urme (de mâini, de picioare, urme biologice de natură umană etc.) și, nu în ultimul rând, țin în vizor multiple aspecte de relevanță legate de specificul dispunerii și efectuării anumitor categorii de expertize traseologice. Traseologia și expertiza traseologică reprezintă două componente care, în unitatea lor sunt determinate de o sarcină unică: acordarea de sprijin organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată în identificarea probelor care ar asigura cercetarea completă, sub toate aspectele și obiectivă a infracțiunilor și examinarea corespunzătoare a cauzelor penale.

Studierea acestor aspecte modelează viziunea științifică a experților criminaliști (viitori și actuali), le activează creativitatea, îi inițiază în materia problemelor examinate și soluționate de traseologie. Lucrarea pune la dispoziția cititorului prevederi științifice generale și tehnici specifice de cercetare

traseologică a diferitor categorii de urme, reflectă importanța și oportunitatea dispunerii și efectuării anumitor categorii de expertize traseologice, necesare pentru cercetarea și descoperirea faptelor infracționale.

În concluzie putem afirma, fără teama de a greși, că lucrarea de față are o certă valoare științifică și practică, că cei doi autori reușesc să prezinte, într-o manieră logică, coerentă aspectele de fond care fundamentează bazele științifice ale traseologiei judiciare ca ramură a tehnicii criminalistice, precum și cele mai noi metode, procedee și tehnici de căutare, descoperire, recoltare și valorificare a urmelor prin intermediul expertizei traseologice.

Totodată avem certa convingere că această monografie va fi de un real folos atât pentru studenții facultăților de drept cât și pentru teoreticienii și practicienii care desfășoară activități pe tărâmul științei criminalistice.

ISSN 2345-1858

E-ISSN 2345-1890

<http://jss.usch.md/>

**Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din
Cahul: Seria „Științe Sociale”**
Ediție semestrială

**The Scientific Journal of Cahul State University "B. P. Hasdeu":
Social Sciences**
Semestrial edition

Volume XVIII, No. 1, 2024

Piața Independenței 1,
Cahul, MD-3909
Republica Moldova

tel: 0299 2 24 81
e-mail: journal.ss@usch.md

Bun de tipar: 03.08.2023
Format: 17,6 cm x 25 cm
Coli de tipar: 12
Tirajul 100 ex.

Tipografia „CentroGrafic” SRL, Cahul
Tel. 0299 25949

**Buletinul Științific al Universității de Stat
„Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul: Științe Sociale
The Scientific Journal of Cahul State University
“B.P. Hasdeu”: Social Sciences
ISSN 2345-1858**

**Buletinul Științific al Universității de Stat
„Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul: Științe Sociale
The Scientific Journal of Cahul State University
“B.P. Hasdeu”: Social Sciences
<http://jss.usch.md/> E-ISSN 2345-1890**

